

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM- İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL
OKURYAZARLIĞINI GELİŞTİRMEDE GÖRSEL KÜLTÜR
KURAMININ ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hayriye DEMİRKOL

DİYARBAKIR- 2021

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM- İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GÜZEL SANATLAR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL
OKURYAZARLIĞINI GELİŞTİRMEDE GÖRSEL KÜLTÜR
KURAMININ ETKİLERİ**

**HAZIRLAYAN
Hayriye DEMİRKOL**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ**

DİYARBAKIR- 2021

ONAY

D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 14 /07 / 2021

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Münire Meral YAĞCI TURAN

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

Üye : Doç. Dr. Emine TEKER

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bahar Burtan DOĞAN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi DÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Hayriye DEMİRKOL

14 /07 /2021

ÖNSÖZ

Görsel ürünlerle çevrelenmiş dünyayı anlamlandırma, doğru okuyabilme ve görsel kültür alanında mesaj içeren bir ürün tasarlayabilme gibi becerileri geliştirmede görsel kültür kuramı eğitimi önemli bir yere sahiptir.

İnsanlık tarihinde iletişim araçlarının gelişiminde önceleri sözlü anlatım vardı; sonra yazının bulunmasıyla yazılı iletişim dönemi başladı. Yakın dönemlere gelindiğinde iletişim unsurlarının pek çok görsel materyal tarafından oluşturulduğu görülmüştür. Disiplinler arası bir alan olan görsel kültür kuramının tanımı ve kapsamı hâlâ tartışma konusu iken günümüzde görselliğin çevremizi sarmış olduğu gerçeği tartışmasıdır. Günümüzde sosyal medya ağları, internet, televizyon, dergi, sinema gibi birçok iletişim kanalı mesajını görseller yoluyla alıcıya ulaştırmaktadır. Bu gelişmeler sözlü ve yazılı anlatımın dışında yeni bir dilin oluşmasına sebep olmuştur. Gelişen bu yeni dili öğrenmenin yolu ise görsel kültür kuramının eğitim sistemine dâhil edilmesini zorunlu hale getirmektedir.

Bu araştırmada görsel kültür kuramının, güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığına etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın, konuyla ilgili yapılacak yeni çalışmalara yardımcı olması ve alana katkı sunması murâd edilmiştir.

Öncelikle çalışmamın her aşamasında bana yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a, teşekkür ederim. Bilgi birikimini esirgmeden benimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Mehmet DEMİRKOL'a teşekkürleri bir borç bilirim. Bu süreçte hep yanımda olan kardeşlerim Fatoş GÜLÇEKEN ve eşi Ayhan GÜLÇEKEN'e, Esin TORUN ve eşi Oktay TORUN'a teşekkür ederim. Çalışmaya gönüllü katılan öğrencilerime, yardımlarını esirgemeyen mesai arkadaşlarıma ve yüksek lisans sınıf arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Hayriye DEMİRKOL

İÇİNDEKİLER

Sayfa no

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
TABLoların LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ	6
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	8
1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	8
1.6. TANIMLAR	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. GÖRSEL KÜLTÜR	10
2.1.1. Görsel Kültür Kuramı ile İlgili Çalışmalar	14
2.1.2. Görsel Kültür Kuramının Temel Kavramları	15
2.1.2.1. Görme	16
2.1.2.2. Kültür	17
2.1.2.2.1. Kitle Kültürü	18
2.1.2.2.2. Popüler Kültür	19
2.1.2.2.3. Medya Kültürü	20

2.1.2.3. İmge.....	21
2.1.2.4. Postmodernizm.....	24
2.1.3. Görsel Kültür ve Sanat Eğitimi.....	25
2.1.4. Görsel Okuryazarlık.....	29
2.2. TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMİ.....	32
2.2.1. Türkiye’de Sanat Eğitiminde Güzel Sanatlar Liselerinin Yeri	34
2.2.2. Güzel Sanatlar Liselerindeki Grafik Tasarım Dersi İçeriği	36
2.2.3. Piktogram Tasarımı	39
3. YÖNTEM	41
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	41
3.2. ARAŞTIRMA GRUBU/EVREN VE ÖRNEKLEM/DENEK-DENEKLER	44
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	45
3.3.1. Ön Test ve Son Test.....	46
3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Gözlem.....	47
3.3.3. Sanatsal Uygulama Çalışması	47
3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	48
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	49
4. BULGULAR.....	52
4.1. DENEY VE KONTROL GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİKLERİ İLE İLGİLİ ÖN TEST BULGULARI	52
4.2. DENEY VE KONTROL GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR	54
4.3. DENEY GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN ÖN TEST-SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR	55

4.4. KONTROL GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN ÖN TEST-SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR	57
4.5. DENEY VE KONTROL GRUBU ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR	59
4.6. DENEY VE KONTROL GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN PİKTOGRAM TASARIMI İNCELENMESİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI İLE ELDE EDİLEN BULGULAR	60
5. TARTIŞMA.....	61
“	68
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	70
6.1. SONUÇLAR	70
6.2. ÖNERİLER	71
<i>6.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler</i>	<i>71</i>
<i>6.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler</i>	<i>72</i>
7. KAYNAKLAR	74
8. EKLER	80
EK- 1. DENEY VE KONTROL GRUBU ÖN TEST- SON TEST FORMU.....	80
EK-2. DENEY VE KONTROL GRUBU GÖZLEM FORMU	81
EK- 3. DENEY VE KONTROL GRUBU PİKTOGRAM TASARIMI DEĞERLENDİRME FORMU.....	82
EK- 4. ETKİNLİK FOTOĞRAFLARI.....	83
EK- 5. ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ.....	95
EK- 6. ARAŞTIRMA UYGULAMA İZİN BELGESİ.....	97
EK- 7. ÖLÇEK KULLANMA İZNİ.....	98
EK- 8. GÖNÜLLÜ KATILIMCI BELGESİ ÖRNEĞİ	99
EK- 9. VELİ İZİN BELGESİ ÖRNEĞİ	100
EK- 10. DENEY GRUBU DERS PLANLARI	101

EK- 11. KONTROL GRUBU DERS PLANLARI	104
9. ÖZGEÇMİŞ	107

ÖZET

Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığını Geliştirmede Görsel Kültür Kuramının Etkileri

Günümüz teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin insanın çevresini günden güne görsel hale getirmesiyle görsel kültür iletişimde hâkim dil halini almaktadır. Görsel kültürün yoğun bir şekilde kuşatması altında yaşamını sürdüren günümüz bireylerini, bu kültür, dinamiklerini ve dilini öğrenmeye mecbur etmektedir. Gördüğü şeyleri doğru okuyabilen, görünenin altındaki anlam katmanlarını çözümleyebilen bireyler yetiştirebilmek bu kültürün eğitimi ile mümkün görünmektedir.

Bu çalışmada, sanat eğitiminin temellerini alan güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığını geliştirmede Görsel Kültür Kuramı'nın etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Araştırmada, ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmış olup bu bağlamda, seçkinsiz örneklem belirleme yöntemi ile evren oluşturulmuştur. Uygulama, Şanlıurfa Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 11. sınıf öğrencilerinden, deney ve kontrol grubu olmak üzere toplam 20 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak için ön test-son test, gözlem ve uygulama çalışmasının incelenmesi kullanılmıştır. Öncelikle her iki gruba da görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçmek amacıyla ön test uygulanmıştır. Sonrasında deney grubuna görsel kültür tabanlı grafik tasarım dersi verilmiş, kontrol grubunda ise geleneksel grafik tasarım dersi yöntemi kullanılarak eğitimler sürdürülmüştür. Öğrencilerden piktogram tasarımı yapmaları istenmiş ve bu çalışmalar yürütüldüğü esnada gerçekleştirilen gözlem ile öğrencilerin görsel kültüre dair farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Derslerin ve uygulama çalışmalarının tamamlanmasından ardından her iki gruba da araştırmanın başında uygulanan ön test, bu defa son test olarak uygulanmıştır. Bu yöntemlerle toplanan veriler, Wilcoxon işaretli sıralar ve Mann-Whitney U testleri ile değerlendirilmiş olup uygulanan ön test-son test, gözlem formu ve piktogram tasarımı incelenmesi sonucunda deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığına, görsel kültür kuramı tabanlı öğretim sürecinin olumlu katkıları olmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda görsel kültürün, sanat eğitiminde yer alması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Kültür, Görsel Okuryazarlık, Sanat Eğitimi, Piktogram

ABSTRACT

The Effects Of The Theory Of Visual Culture To Improve Visual Literacy Of Fine Arts High School Students

Because of the recent developments in technology making the environment of the individual more visual day by day, visual culture becomes dominant language in communication. This culture obliges today's people to learn its dynamics and language who are living under solid siege of it. It seems possible to raise individuals who can read rightly what they see and analyze more than meets the eye by the education of this culture.

In this study, it is aimed to reveal the effects of the theory of visual culture to improve visual literacy of fine arts high school's students who have basic art education. For research, pretest-posttest design is used with control group method and in this regard, the universe is generated with simple random sampling. The study was conducted with 20 students including experiment and control group of Şanlıurfa Kazancı Bedih Fine Arts High School 11. grade. In order to collect data in the research, pretest-posttest, observation and application study examination were used. First of all, pretest was used to measure visual literacy qualifications of both group. Then, visual culture theory-based graphic design training was taught to experimental group while classic graphic design training was taught to control group. The students were asked to design a pictogram and with the observation made while doing these studies, it was tried to determine their awareness of visual culture. After the lectures and application studies were completed, the pretest applied at the beginning of the research was applied as posttest again to both group. The data collected by these methods were analyzed with Wilcoxon signed ranks test and Mann-Whitney U test. As a result of the examination of pretest-posttest, observation forms and pictogram designs, it is determined that there is a significant difference in favor of the experimental group. In conclusion, it is observed that visual culture theory-based teaching process has positive contributions to visual literacy of fine arts high school students. As a cosequense, It can be said that visual culture should be included in art education.

Key Words: Visual Culture, Visual Literacy, Art Education, Pictogram

TABLULARIN LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	“İmge Soyağacı”	23
2.	"Tarihsel Süreçteki Toplumsal Gelişim"	24
3.	Öntest- Sontest Kontrol Gruplu Desen	42
4.	Cinsiyetlere Göre Dağılım Tablosu	44
5.	Yaşlara Göre Dağılım	45
6.	Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Coranbach Alpha Güvenirlik Katsayısı.....	46
7.	Haftalık etkinlik Çizelgesi	49
8.	Deney ve Kontrol Grubu Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ön Test Bulguları.....	52
9.	Deney ve Kontrol Grubu Görsel Okuryazarlık Düzeyleri Son Test Bulguları.....	54
10.	Deney Grubu Ön Test ve Son Test Karşılaştırılması Sonucu Elde Edilen Bulgular	56
11.	Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Verilerinin Karşılaştırılmasıyla Elde Edilen Bulgular	58
12.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Gözlem Formu Sonuçlarının Karşılaştırılması	59
13.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Piktogram Tasarımlarının İncelenmesi Sonucu Elde Edilen Verilerin Analizi ile Ulaşılan Bulgular ...	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	" Görsel Kültür Öğretim Programının Amaçlarına Rehberlik Unsurlar" ...	27
2.	" Görsel Kültür Öğretim Yöntem ve Tekniklerine Rehberlik Eden Unsurlar"	27
3.	Görsel Kültür Öğretiminde Ölçme - Değerlendirme Tekniklerine Rehberlik Eden Unsurlar"	28
4.	Avustralya Sivil Havacılık Kurumu İçin Tasarlanan Piktogramlar, İmge Bağlantılı Simgeler"	39
5.	Yöntem Bölümünde İzlenen Sıra	41

KISALTMALAR LİSTESİ

AVM	: Alış- Veriş Merkezi
DGÖ	: Deney Gurubu Öğrencisi
GEERİB	: Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü
GK	: Görsel kültür
GKÇ	: Görsel Kültür Çalışmaları
GKK	: Görsel Kültür Kuramı
GÖRSED	: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği
GSL	: Güzel Sanatlar Lisesi
IVLA	: International Visual Literacy Association (Uluslararası Görsel Okuryazarlık Derneği)
KGÖ	: Kontrol Gurubu Öğrencisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSKD	: Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Seçkisiz Desen
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurum

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına, araştırmaya başlarken yapılan varsayımlara ve çalışmada bulunan tanımların hangi anlamlarda kullanıldığına dair bilgilere yer verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Güzel sanatlar lisesinde öğrenim gören öğrencilerin görsel okuryazarlığına Görsel Kültür Kuramı'nın etkilerinin araştırıldığı bu tez için yapılan literatür taraması aşamasında ulaşılan çalışmalarda, konuyla ilgili kısımların tespiti ve bunların tezle ilişkisi irdelenmeye çalışılacaktır.

Görsel kültür araştırmaları, yeni bir alan olduğu için öncelikle bu kavram tanımlanmaya çalışılmaktadır. Çakır'a göre GK (Görsel Kültür)'nin tanımına dair net bir ifade bulunmasa da GK, 1970'li yıllardan sonra gelişen bir alan olarak imgelere, görmeye, bakmaya, gösteriye, temsillere, röntgencilğe, gözetime, dijitalleşen imgeye, görsel olguya, olaya ve pratiklere yönelen bir alandır. GK'nin birçok bileşeni vardır: Bireysel ve toplumsal hayatta, geleneksel ve yeni medyada, görsel olan ve kültürü etkileyen, onunla etkileşim içinde olan süreçlerin, nesnelerin, oluşumların, değişimlerin tümünü içerir (Çakır, 2014). Bu düşünceden hareketle GK, yalnızca yeni kitle iletişim araçları olan akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar gibi araçlarda değil, diğerlerine kıyasla daha eski araçlar olan dergiler, gazeteler, sokaklardaki ilan panoları gibi kitle iletişim araçlarında da yer bulmaktadır.

Görsel kültür ile ilgili çalışma yapan Duncum (2003)'da bu kavramı tanımlamaya çalışırken üç ayrı başlıkta ele almayı uygun bulmuştur. Bunlar: Kültürle ilgili çalışmalar, maddi kültür alanları ve çağdaş sanat çalışmalarıdır. Kültürle ilgili çalışmalar başlığında, interdisipliner alan olan GK'nin popüler kültür ürünleri konu alınmakta ve görüntülerin kültürle yaptığı göndermeler irdelenmeye çalışılmaktadır. Maddi kültür başlığında, gündelik hayatta kullanılan objelerin insanlar ve toplumlar tarafından algılanış ve işe koşulma biçimleri incelenir. Çağdaş sanat çalışmaları başlığında da GK'nin temel unsurları sanat alanında eleştirel bir tavırla incelenir.

GK'nin neleri kapsadığı üzerine Artut (2013), Görsel kültür, sanat aracılığıyla iletişimi ve diğer görsel fenomenleri kavramlaştırmanın yeni bir yöntemi olduğunu savunmaktadır. Yani GK'nin gündelik hayat, iletişim ve etkileşim türleri sonucunda insanın görsel algı, estetik bilgi, yorum ve yargı yetisini de içine dâhil eden fenomenleri kapsadığı şeklinde bir yaklaşım sergilemiştir.

İmge ve kültürün birbiri ile etkileşimi bağlamında konuya bakan görüşe göre ise insanın doğduğu zamandan beri bütün duyularını kullanarak dünyayı anlamlandırmaya çalıştığını ve bu süreçte birtakım algılarla donandığı bahsinden hareket eder. Bu algılara anlam verebilmek için ise imgeler kullanılır; bunun sonucunda da algıların belleğe kaydedilebilmesi kolaylaşır. Çünkü imgeler olaylar ve nesneler arasında bulunan karmaşık yapıların çözümlenmesine ve anlamlı hale getirilebilmesine yardımcı olur. İmge, insanın bakış açısının süreç içinde oluşturduğu bireysel, kültürel ve toplumsal tecrübelerin görseller aracılığıyla somut hale gelerek görünür olmasıdır. Hayatı bu imgelere yüklediği manalarla değerlendirme eğiliminde olan birey, süreç içerisinde yaşadığı kültürün kodlarını anlamaya başlar. İmge ile kültürün birbirleriyle ilişkilendirilerek anlamlı hale getirilmesi “görsel kültür” kavramını doğurmaktadır (Türkcan & Coşkun, 2019).

Günümüzde çevre öyle bir hal almıştır ki baktığımız her yerde gelişen ve değişen görüntüleme sistemlerinin etkisi yoğun bir şekilde görülmektedir. “Görsel Kültürün Çağdaş Sanat Uygulamalarında Sorgulanması” başlıklı çalışmada Mamur (2012a)’a göre günümüz kültüründe yaşanan görsel dönüşümün sebepleri, kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler ve hareketli-hareketsiz görüntü oluşturan teknolojilerin ilerlemesidir. Bu teknolojiler aracılığıyla üretilen televizyon, cep telefonu, internet, dijital görüntüler üreten multi medya cihazları sürekli imajlar üretmekte ve görsel kültürün etkisi altında bulunmaktadır.

Yeni iletişim teknolojileri ve bunların insanlara sunduğu görsel ürünler çevreyi, mevcut kültürü ve toplumsal yapıyı etkilemiştir. Barnard (2002) ise görsel kültürü, ‘görsel olan’ ve ‘kültürel olan’ şeklinde ayırarak anlatmaya çalışmıştır. Bir şeyin görsel kültür kavramının kapsamına girebilmesi için insanlar tarafından üretilmiş ve yorumlanmış olması, meydana getirilen şeyin iletişimsel bir yanının bulunması, ürünün bir işleve sahip olması, estetik kaygıyla üretilmiş olması gibi özelliklerden birini veya birkaçını barındırması yeterlidir.

İletişimde görsel öğelerin yoğun bir şekilde kullanımı, kültürü dönüşüme uğratmıştır ve bu dönüşüm de yeni okuryazarlık türlerini doğurmuştur. Bu çalışmanın görsel kültür dışındaki diğer paydaşı görsel okuryazarlık kavramıdır. Ekranlar aracılığıyla insanların kolay ulaşabildiği mecralarca yükselen görsel kültürü okuyabilmek için bireylerin görsel okuryazarlık becerisi kazanması artık bir gereklilik haline gelmiştir. Görsel okuryazarlık kavramının ilk tanımlarından birini yapan Debes'e göre görsel okuryazarlık, bir insanın görme eylemi sonucunda geliştirebileceği birtakım becerileri ifade eder. Görme duyusu ile diğer duyuları birleştirerek çevresini anlamlandıran birey öğrenmeye başlar. Görsel okuryazar birinin karşılaştığı doğal veya insan yapımı görünür eylemleri, nesneleri, sembolleri ayırt etmesi ve yorumlaması beklenir. Bu becerilerin yaratıcı kullanımı sayesinde başkalarıyla iletişim kurabilir. Bu yetkinlikler sayesinde insan görsel iletişim ustalarının dilini çözebilir ve bu ürünlerden keyif alabilir (Debes, 1969). Bu beceri sadece keyif alıp anlamak noktasında değil, bazen ihtiyaçları karşılama durumunda da insanların karşısına çıkmaktadır. Örneğin bir alışveriş merkezinde (AVM) bebek bakım odasını arayan bir birey etrafındaki yönlendirme işaretlerine bakar; artık her zaman yazılı şekilde belirtilmeyen bu bölümlere ilişkin görseller kullanılmaktadır. Sözleri harfler aracılığıyla yazılı şekle getirerek bir kültür oluşturan insan, günümüzde görsel imgeleri kullanarak diller üstü bir iletişim sağlama eğilimindedir. Yazı kullanarak bir şeyi ifade etmek, bazen sınırlı bir iletişim olabilir; kişi okuma yazama bilmiyorsa veya yazılı olan dili bilmiyorsa orada yazan şey onun için hiçbir anlam ifade etmez. Semboller ve işaretler aracılığıyla kurulan iletişimin yazılı iletişimle karşılaştırılmasında şu farklılıklar belirlenmiştir: Akılda kalıcılık, kolay öğrenilebilirlik, hızlı anlamlandırılabilme, evrensel anlam ve algı boyutlarına sahip olma (Uçar, 2016). Görsel okuryazarlık kavramını, Alpan-Bangir (2008) kısaca şu şekilde ifade eder: Görsel okuryazarlık, görsel mesajları doğru anlamlandırma ve benzer şekillerde mesajlar oluşturabilme becerisidir.

Araştırmanın ilk aşamasında görsel kültür kavramı, ikinci aşamasında görsel okuryazarlık kavramının tanımlanmaya çalışıldığı bu çalışmada, son olarak da bu ikisi arasındaki ilişkinin sanat eğitiminde kullanılmasının gereklilik haline gelmiş olduğu örnek çalışmalarla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Günümüz koşullarında yaşanan dijital dönüşüm, hayatın tüm alanlarında kendini hissettirmektedir. Bu dönüşüm, iletişimi ve iletişimdeki hâkim dili de değişime uğratmıştır. İletişimde yaşanan değişim, sözlü ve yazılı kültürü de işin içine katarak gitgide görsel hale

dönüştürmüştür ve bu durum da yeni bir kültürü doğurmuştur. Yaşanan teknolojik gelişmelerin ve değişen yaşam dinamiklerinin meydana getirdiği görsel kültür birçok alanda değişimi zorunlu hale getirmektedir. Mamur (2015)'un da dediği gibi görsel kültür, son zamanlarda teoride ve uygulamada sanat eğitimi disiplini değişime zorlamaktadır. Mamur (2015)'un resim-iş öğretmeni eğitimi ile müze eğitimi ve uygulamaları dersinde görsel kültürün kullanımını araştırdığı çalışma, GKK (Görsel Kültür Kuramı) ile sınırları genişlemekte olan sanat eğitiminin kültür, toplum, ekonomi ve politika etkileşimlerinin sorgulanmasını ve ortaklaşa keşiflerini içinde bulundurmaktadır. Bu çalışma, müze eğitimi ve uygulamaları dersinde GKK'nın kullanılması için bir öğretim etkinliği örneği mahiyetinde olup etkinliğin öğrencilerdeki etkilerini tespit etmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, GK temelli müze eğitiminin kültürel ve teknolojik değişim bağlamında, öğrencilerin sanatsal açıdan farkındalığını artırma konusunda olumlu katkıları olduğu saptanmıştır.

Dilli (2013)'nin, 4. sınıf öğrencilerinin resimlerinde popüler kültüre ne kadar yer verdikleri ve medya okuryazarlığı ile eleştirel bakış açısı kazandırmanın hedeflendiği, “Görsel Kültür Kuramının İlköğretim 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanması” adlı tez çalışmasında şu sonuca varılmıştır: Görsel kültür çalışmaları (GKÇ) filmler, reklamlar ve gündelik hayatta kullanılan nesnelere dair yapılan araştırmalar görsel sanatlar dersinin öğretim programına yerleştirilmelidir.

Sanat eğitimi alan öğrencilerin sanat ve estetik tutumlarına görsel kültürün etkilerinin araştırıldığı Temizel (2012)'in doktora tezinde, araştırmanın yapıldığı üniversitenin sanat eğitimi alan öğrencilerinin sanat ve estetik alanındaki tutumlarına GK'nin etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Görsel kültür kuramının sanat eğitime dâhil edilmesinin gerekliliğini destekleyen çalışmalar ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamış durumdadır.

Türkkan (2008)'a göre çevremizi görsel unsurların sardığı günümüz koşullarında görsel dilin baskın hale geldiği şüphe götürmez durumdadır. Hareketli görüntülerin ve kitle iletişim araçlarının yoğun olduğu yaşamlarımızda görme kavramı üzerine çalışmaların artması ile kültürün görselleşen yapısını anlamak gerekmektedir. Eğitim hayatı, anlamlandırma konusunda insanlara bu açıdan yardımcı olmaktadır. Eğitim alanında yapılan GKÇ'nin, öğrencilerin görsellere dair mana katmanlarını sorgulamak suretiyle kendi hayatlarını da anlamlı hale getirmesine katkısı olabilir.

Eğitim ile ilişkilendirilerek yapılan GKÇ'lerin birçoğu hakkındaki ortak kanı; görsel kültürün eğitim aracılığıyla, insanlara çevrelerini saran görselleri anlamlandırma konusunda olumlu etkilerinin olacağı düşüncesidir. Eğitim programlarında bilişsellik, farkındalık ve yeniden üretim temelleri üzerine kurulan görsel kültürün eğitime dâhil edilmesi bireyin yansıtıcı, deneysel ve düşünsel yanını geliştirmesine katkı sunacaktır (Çığır, 2016). Görsel kültür üzerine yapılan araştırmaların çoğunun sonucunda eğitim sistemine dâhil edilmesinin artık bir zorunluluk haline gelmesi durumu belirtilmiştir. Yetişmekte olan ilköğretim dönemi öğrencilerinin, basılı kitle iletişim araçları ile çevrelenmiş günümüzde görsel okuryazarlık yeterliliklerinin artırılmasına çokça ihtiyaç duyulmaktadır (Alakuş, 2002).

Kırıçoğlu (2009)'na göre GK, çocukların ve gençlerin etrafını kuşatan görsel imgelerin ürettiği, estetik yanı bulunan, iletişimsel ve işlevsel bir gayesi olan her şeyi ifade eder ve GK'nın kültürel kimlik oluşturmada büyük katkısı bulunur. Seçkin sanat, popüler sanat ve alt kültür ürünlerinin sınırları yok olur; bu da seçkin sanatın önemini yitirmesine sebep olur. GK, karmaşık ve melez yapısı ile var olan kültürü etkisi altına almakta ve ulusal kültüre olumsuz etkileri olmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağı çocukları farklı bir dünyada yaşamalarını sürdürmektedir. Bu dönemin çocuklarının en belirgin özellikleri hız ve ekranlardan ulaştıkları deneyimleridir ve bunların da sanat derslerinde karşılığını bulması gereklilik halini almaktadır (Mamur, 2020).

Görsel kültürün ve görsel okuryazarlığın eğitime, özellikle sanat eğitimi veren kurumlarda eğitim etkinliklerine dâhil edilmesine ilişkin yapılan araştırmalardaki ortak nokta, görsel kültür kuramının eğitim kurumlarının tümündeki ve özellikle sanat eğitimi veren kurumlardaki gerekliliğinin tartışmasız bir şekilde kabul edilmiş olmasıdır.

Bu çalışmada da günümüzde gelişen görüntüleme teknolojilerinin, çevreyi günden güne görsel bir hale getirmesi ve bununda sanat eğitimi veren kurumları nasıl etkilediği, güzel sanatlar lisesinde öğrenim gören öğrencilerin görsel okuryazarlığını geliştirmede görsel kültürün kuramın bir etkisi olup olmadığını tespit etmeye çalışmak araştırmanın temel problemidir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada, güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığını geliştirmede görsel kültür kuramının etkilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu amaç kapsamında; öğrencilerin görsel kültür kuramı ve görsel okuryazarlıkla ilgili bilgi sahibi olmaları, bu bilgileri kullanarak görsel unsurları okuyabilmeleri ve anlamlı bir mesajı olan tasarımlar oluşturabilmeleri yönünde becerilerinin gelişimine katkı sunmak hedeflenmiştir.

Görsel kültürün gençlerin etrafını kuşatması karşısında, görülen her şeyin sorgulanmadan kabul edilmesi eğiliminin aksine sorgulayan, eleştiren, görünenin altındaki anlam katmanlarını çözmeye çalışan bireyler olmaları desteklenmektedir. Görülen şeylerin insanlara anlatmak istediği veya gizlemeye çalıştığı anlamlar sorgulanmaya çalışılarak, görünenin aslında ne yapmak istediği irdelenecektir. Bu sayede dijital ortamlarda karşılaşılan hareketli veya hareketsiz tüm görüntülerin asıl yapmayı hedefledikleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Görsel kültürün, görsel okuryazarlık üzerine etkilerinin araştırıldığı bu çalışmanın alt amaçları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. İlk değerlendirmede, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliliklerine dair düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerine geleneksel grafik tasarım dersi tabanlı öğretim yönteminin uygulanması sonrası gerçekleştirilen, görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçen ön test ile son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Etkinlik sonunda, deney grubu ve kontrol grubu son test sonuçlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Deney grubu öğrencilerine GK tabanlı öğretim yönteminin uygulanması sonrası gerçekleştirilen, görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçen ön test ile son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Uygulama yapılırken izlenen iki öğrenci grubunun gözlem formu sonuçlarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. GK tabanlı öğretim yönteminin ve geleneksel yöntemin, grupların uygulama çalışmalarına etkisi var mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ

Görsel kültür, iletişim ve görüntüleme teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda üretilen görsellerle kuşatılmış günümüz toplumunun yeni iletişim dilinin kendisidir. Nasıl ki her kültürün kendine özgü dinamikleri varsa, bu kültürün de kendine

ait birtakım dinamikleri mevcuttur. Bu kültürde artık insanlar okuyarak ve ya dinleyerek değil, daha çok görerek izleyerek öğrenmektedir. Aslında ilk insanın mağara duvarlarına yaptığı çizimlerden bu yana var olan bu kültürü, konuşmanın keşfiyle sözlü kültürün ve ardından da yazının keşfiyle yazılı kültürün iletişimde yoğun olarak kullanılması izlemiştir. Günümüz toplumlarında gelişen görüntü üretme ve görüntüyü yayma araçları sayesinde görsel kültür yükseliştir. Bireyin, görsel kültür kuşatması altındaki çevresini anlamlandıracak ve anlamlı bir mesajı olan görsel kültür ürünleri ortaya koyabilecek hale gelebilmesini sağlamak için görsel kültür eğitimi alması gerekmektedir.

Bu araştırma, güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin içinde yaşadıkları görsel kültür çağının mesajlarını anlamlandırabilmeleri, doğru okumalar yapabilmeleri ve mesajı olan bir görsel tasarlayabilme becerilerini geliştirme konusunda onlara katkı sunacaktır. 21. yy.'ın başlarında yaşanan sosyo-ekonomik ve kültürel alanda yaşanan küreselleşmenin olumsuz etkileriyle mücadele etmede eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında, etrafımızı kuşatan ve masum olmayan görsel imgelerin olumsuz etkilerinden korunabilmiş bir kuşak yetiştirmek gelmektedir (Özsoy, Mamur, Guntay, Saribaş, & Karagöz, 2019). Çevrede yaygınlaşan görsellerin bazı iletişimsel ve işlevsel mesajlarının yanında olumsuz etkileri de mevcuttur. Çağın insanlarının, bu olumsuz etkilere karşı eleştirel bakabilen ve olduğu gibi gördüğü şeyi kabul etmeyen bir yapıya sahip olması da gerekmektedir. Günün koşulları kapsamında görülen şeye eleştirel bakabilen, metinler arası ilişkileri kavrayabilen ve doğru okumalar yapabilen bireyler yetiştirmek görsel kültür kuramı eğitimi yoluyla mümkün olduğu düşünülmektedir.

Görsel kültür ve bu kültürü anlamak için geliştirilen görsel okuryazarlık kavramları, tarihsel olarak yakın dönemlere ait oldukları için henüz alanla ilgili çok sayıda çalışma bulunmamaktadır. Genelde yapılan çalışmaların birçoğunda görsel okumalara yer verilirken bu mesajları üretebilme, yani yazabilme konusu geri planda kalmıştır. Bu çalışmada güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin hem görsel kültür kuramı hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanacak hem görsel okuma ve yazma çalışmaları yapmaları sağlanacaktır. Ayrıca GKK'nin anlatıldığı çalışmalarda, öğrencilere fayda sağlayan etkinlik örneklerinin oluşturulmasını ve bunların yaygınlaşmasını sağlamak açısından önemli katkıları olacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Her araştırmanın belirli sınırlılıkları mevcuttur; bu araştırmanın da sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırmanın evreni Şanlıurfa Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi'nde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında 11. sınıfta öğrenim gören 20 öğrenciyi kapsamaktadır.
2. Araştırma verileri amaca uygun biçimde yapılan alan yazın taraması, ön test, son test, çalışma esnasında uygulanan gözlem formu ve uygulama değerlendirme ölçeği kullanarak elde edilmiştir.
3. Uygulama çalışması grafik dersi kapsamındadır.
4. Uygulama çalışmasında piktoqram tasarımı yaptırılmıştır.
5. Araştırma üç haftada toplam 12 ders saati içerisinde gerçekleştirilmiştir.
6. Piktoqram tasarımı belirlenen değerlendirme ölçeği kriterleri kapsamında değerlendirilmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

Güzel sanatlar lisesi 11. sınıf öğrencileri daha önceki senelerde aldıkları derslerin içerikleri sayesinde sanatın elemanlarını ve sanatsal düzenleme ilkelerini tanıma ve çalışmalarında kullanabilme becerilerine sahip oldukları düşünülmüştür.

Literatür taramasında yararlanılan kaynaklar araştırmayı aydınlatacak düzeyde olduğu varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan deney ve kontrol gurubu öğrencileri, verileri toplamak için oluşturulan araçları cevaplarken titiz ve samimi davrandıkları varsayılmıştır.

Verileri toplamak amacıyla kullanılan araçlar, eksiksiz ve net bir biçimde ölçüm yaptıkları varsayılmıştır.

Ön test ve son test uygulaması için kullanılan ve Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012) tarafından geliştirilen “Görsel Okuryazarlık Ölçeği” konuyu ölçme konusunda yeterli olduğu düşünülmüştür.

1.6. TANIMLAR

Görsel Kültür: Bir kültürün inançlarını ve değerlerini birtakım yöntemlerle görünür hale getirmesidir (Barnard, 2002).

İmge: İnsanın fikrinde belirir. Onun varlığı zorlukla anlatılır; farklı bir varoluşu olan bir varlıktır. Bir nesne değildir mesela; parşömen imgesi ile parşömenin gerçeği birbirinden farklı var oluş düzleminde biricik ve aynı şeydir (Sartre, 2009). Akılda tasarlanan ve gerçekleşmesi beklenen şey, hayal, hülya, düş, insan bilincine duyular yoluyla gelen objelerin bir yansıması (Özsoy & Alakuş, 2017).

Popüler Kültür: Şiiri, klasik müzik, ciddi romanlar, bale ve dans gibi görece az sayıdaki kültürlü insanlarca anlaşılan ve estetik değeri beğenilen ürünleri içeren yüksek kültürün tam zıddı kültürdür (Cevizcioğlu, 2002).

Kitle Kültürü: “Kitle toplumu” kavramı ve bunun bir sonucu olarak gelişen “kitle kültürü” kavramı, modern toplumun kültürünü ve yapısını tanımlamak için eleştirel sosyal teorisyenlerin ürettiği bir kavramdır (Kazel, 2017)

Görsel Okuryazarlık: İsminden de anlaşılacağı gibi “okuma” ve “yazma” kavramlarını bünyesinde bulunduran görsel okuryazarlık anlamlandırabilme -yani okuma- ve anlatabilme -yani yazma- becerilerini kapsayan bir süreçtir (Tüzel, 2010).

Grafik Tasarım: Grafik tasarım çağın önemli bir görsel iletişim sanatı durumundadır. Sanat içinde grafik, görsel olarak algılanan nesnelerin görüntü, renk ve şekillerle yansıtılmasıdır (Artut, 2013).

Piktogram: Bir kelime, harf ya da ifadeyi içeren görsel bir referans veya resimsel bir imgeyi içeren kavramdır (Ambrose & Harris, 2013).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖRSEL KÜLTÜR

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri iletişimde birçok dil kullanılmıştır. Antik dönemde sözlü, Ortaçağ'da yazılı, günümüzde ise görsel iletişim dili hâkimdir Aydınlanma Çağı'nda matbaanın keşfiyle anlatımda sözlü gelenekten kopuş yaşanmış ve yazılı dil, iletişimin hâkim dili haline gelmiştir. Günümüzde ise görsel kültür etrafımızı sarmış durumdadır (Parsa, 2007).

Sözlü, yazılı, görsel kültür olarak isimlendirilen bu dönemlerin gelişimi ile ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır. İlk görüşe göre sırasıyla önce sözlü kültür vardı, sonrasında yazılı döneme geçildi ve en son olarak görsel kültür devri başladı. İkinci görüş, bir kültürün bitip diğerinin başladığını savunan görüşe karşı çıkmıştır ve kendinden önceki kültürün düzenleyici, dönüştürücü ve geliştiren bir yanı olduğu üzerine yoğunlaşmaktadır (Dursun, 2017). Bir kültürün bitip sonrasında gelen kültürle keskin çizgilerle kesilerek ayrılması büyük bir afet, yok oluş, yeniden yaşam kurma gibi bir durum gelişmedikçe pek de mümkün görünmemektedir. Kuşkusuz her dönem kendi dinamiklerine uygun iletişim yolları kullanmıştır ve bunun birçok nedeni vardır. Toplumsal değişimler ve teknolojik gelişmeler bu yolları değiştirip dönüştürmektedir. İçinde bulunduğumuz çağ da görsel iletişimin yaygın kullanıldığı bir dönemdir.

Berger (1999), görmenin konuşmadan önce geldiğini iddia ederek başlangıcını yaptığı “Görme Biçimleri” adlı kitabında imge, reklam ve günümüzdeki imge sağanağı ile ilgili şunları söylemiştir: Yaşadığımız şehirlerde her gün çok sayıda reklam imgesini görmekteyiz. Bu imgeler kadar hiçbir imge karşımıza çıkmaz. Geçmişte bu yoğunlukta bir imge yığını ve böyle kalabalık bir mesaj sağanağını hiçbir topluluk görmemiştir. Bu mesajlar belleğimizde kalabilir veya silinebilir; fakat mutlaka belleğimiz bunlara maruz kalır. Reklamlarda kullanılan semboller kısa bir anı kapsamaktadır ama tüm reklamların aslında izleyiciye yaptırmayı hedeflediği şey yeni bir şeyler satın alarak hayatını değiştirmesidir.

İçinde yaşanan bu çağda teknolojinin çok hızlı bir şekilde gelişmesiyle, iletişimde görmeye ve işitmeye dayanan görsel kültür yazılı kültürün önüne geçerek ana akım kültür halini almaktadır (Dilli, 2013). İnsanların etraflarını saran akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar, televizyonlar, sokaklardaki ilan panoları gibi pek çok iletişim kanalı her gün

insanları imgeler bombardımanına tutmaktadır. Son zamanlarda görsel kültür araştırmalarının sayısının artmasının nedenleri de bunlardır. Görsel kültürün çok sayıda tanımı yapılmış olup, bu tanımların bazıları şu şekildedir:

Aykut (2013)'a göre görsel kültür; güncel sisteme ayak uyduran, insanlardan toplumlara yayılmakta olan, kitle iletişiminin var ettiği teknoloji temelli bir yeni dünya kuramını ortaya atarak sosyo-politik olaylardan günlük hayata, siyasete ve çevre sorunlarına kadar açılan küresel kültürün topluma müdahalesini içerir.

Çakır (2014)'ın “Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü” adlı kitabında şunlara vurgu yapılmaktadır: Küresel kültürde görselliğin önem derecesi arttıkça görsel kültürün de önemi artmaktadır. GKK çalışmaları için küresel kitle kültürü ve küresel medya kavramları çok büyük önem taşımaktadır. Görsel kültür toplumlara dönemlere ve bakma biçimlerine göre değişebilen kavramlar olup görselin ve görmenin değişimi, otoritenin ve bakışın değişimi ile gerçekleşir. İmge ve görüntü kavramları görsel kültürün temel unsurlarıdır. Görsel kültür bazı araştırmacılar için sanat tarihi alanının alternatifi ve onun sınırlarını aşan, ona görsel her şeyi katan interdisipliner bir alan durumundadır. Bu kapsamda sadece sanattaki görünenle ilgilenir. Kimilerine göre doğal olan şeyler görsel kültürün alanına dâhil olmaz; insan ürettiği ve kültürel görülebilen şeyler bu alanda yer bulur. Yeni medya ve sosyal medya yoluyla imge kolay bir şekilde kopyalanıp, üzerinde değişiklikler yapıp tekrar dolaşıma sürülebilmektedir. Artık dünya öyle bir yer haline gelmiş durumdadır ki ne kıtalar ne de ülke ve bölge sınırları kalmış; tüm insanlar internet ve televizyon ekranlarında bir araya toplanmış, bu da görselliğe dayalı kültürü haliyle çok etkilemiştir.

Duncum (2015)'a göre görsel kültür kavramı, tüm güzel sanatları ve diğer görselleri de içeren çok geniş bir görsel eserler yelpazesini içine alır. Popüler kültür; televizyon, sinema ve bilgisayar ekranlarından, bunların dışında dergilerden, gazetelerden, ilan panolarından tüm görsel imgelerini insanlara ulaştırır. Eğitim sisteminde GKÇ'ye bakıldığında görülen şudur ki, öğrencileri popüler kültürden kurtarmak mümkün değildir. Öğretmenler çoğu zaman bu kültürün etkilerinden öğrencilerini korumak isteseler de bunu nasıl yapacaklarını bilemezler. Sanat eğitimi de değişimlere uğratan görsel kültür öğrenci, idareci ve ebeveyn beklentilerine uygun olarak öğretmenlerin bu doğrultuda donatılmasını gerekli hale getirmektedir. Minecraft bilgisayar oyununu oynarken Monet'in bir resmi üzerine çalışmak öğrencilere sıkıcı gelmektedir. Okul dışındaki öğrenciler kendi

videolarını üretirken ve ağı bağlı bir kültürün parçası olarak dünyanın dört bir yanındaki akranlarıyla iletişim kurarken, çizgi, doku ve renk çemberi yapmak öğrencilerin dikkatini çekmemektedir. Ana akım çağdaş hayatın önemli bir parçası olan görsel kültürün doğasını kavramak öğrencilere hitap edebilmek için çok önemlidir.

Görsel kültür çalışmalarının kurucularından olan Mitchell; ikonoloji, sanat tarihi ve medya çalışmaları gibi birçok disiplinin ön saflarında yer almış bir araştırmacıdır. Mitchell (1994) görsel kültürün interdisipliner bir alan olduğunu ve günümüzde görselin gücünün her zamankinden fazla olduğunu vurgulamaktadır. ‘Resimsel dönemeç’ kavramının ‘dilbilimsel dönemecin’ yerini aldığını söyleyerek, günümüzde yaşanan gelişmelerden kaynaklanan yeni iletişim dilinde, imgeler vasıtasıyla yazılı kültürden görsel kültüre geçişin gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Kültür araştırmalarında görsel deneyimlerin kültürel ve sosyal açıdan incelenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Görsel kültürü, sanat tarihi disiplininin günümüzdeki alternatifi olarak gören yaklaşımlar da mevcuttur. “Sanat Tarihinin Tarihi” isimli kitapta GKK’dan Milenyum çağının en popüler terimlerinden biri olduğundan bahsedilmektedir. (Minor, 2017).

Görsel kültür ile ilgili pek çok tanım bulunmakla beraber en geniş kapsamlı tanımı Barnard (2002) yapmıştır. “Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür” isimli kitabında bu kavramı ‘görsel olan’ ve ‘kültürel olan’ şeklinde iki kategoride ele almıştır. Barnard, görülebilen her şeyin görsel kültürün unsuru olduğunu, fakat görünen şeyin içinden çıktığı toplumun birtakım göstergelerini, değer yargılarını ve inançlarını da içinde bulundurması gerektiğini ifade etmektedir. ‘Görülebilen her şey’ ifadesinin içine doğa da girmelidir; diğer bir deyişle doğa olayları, bitkiler ve hayvanlar da bu kavramın içinde yer almalıdır. Doğanın kültür tanımı içine girmemesi, tanımla ilgili bir sorun doğurmaktadır. Doğa her ne kadar kendinden var olmuş olsa da, yani insan ürünü olmasa da doğanın insanlar tarafından anlamlandırılmış olması onu kültürün içine dâhil etmektedir. ‘Görsel olan’; insanlarca üretilmiş, yorumlanmış, işlevsel, iletişimsel veya estetik amacı olan her şeydir. ‘Kültürel olan’ ise tek boyutlu seçkin kültürün, erkek egemen kitle kültürünün ve çok boyutlu popüler (alt) kültürün dâhil olduğu bir kapsamda tanımlanmaya çalışılmıştır. Görsel kültürün içeriğine; işlevi olan, estetik bir kaygı güdülerek yapılan ve iletişimsel unsurlar taşıyan, insanların oluşturduğu, ürettiği veya tükettiği tüm görseller dâhil olabilir. Barnard (2002)’a göre görsel kültürün genel tanımı kısaca şöyledir: GK bir kültürün, değerlerini ve inançlarını birtakım yöntemlerle görünür hale dönüştürmesidir.

Bu fikirlerden hareketle görülebilen her şeyin, görsel olan anlamına gelmediği belirtilebilir. Çünkü insanın ürettiği pek çok görsel, görsel kültür içine dâhil edilemez. Bir görselin, görsel kültür içinde değerlendirilebilmesi için insan tarafından yapılmış olmasının yanında anlam olarak kültürel, tarihsel veya bireysel açıdan çözümlenmesi de gerekmektedir (Türkcan & Coşkun, 2019).

Başak (2017), disiplin temelli sanat eğitimi ile görsel kültür kuramı çalışmalarını kıyaslayarak, GKÇ'nin sanat eğitimine önemli katkıları bulunduğunu fakat aynı zamanda politik bir yaklaşım olduğunu belirtirken, disiplin temelli yaklaşımın güncel sorulara cevap bulma konusunda daha başarılı olduğunu vurgulamaktadır. Disiplin temelli sanat eğitimi; sanat tarihi, estetik, eleştiri ve uygulama çalışmalarını içeren geniş bir yapıya sahip olduğundan disiplinler arası bir yöntemdir. Bu yöntem, sadece uygulamadan ibaret gibi düşünülen sanat eğitiminin teorik alt yapısına ilişkin büyük bir adımdır. Disiplin temelli sanat eğitimi yaklaşımı ile GKK'yı karşılaştırmak yerine, değişen dünyayı anlamlandırabilmek adına bu ikisini birbirinden ayrı düşünmemek gerekir.

“Görsel Kültür Kuramının İlk ve Orta Okul Görsel Sanatlar Derslerinde Uygulanması Rehber Kitap”ta GK kavramı şu şekilde açılanmıştır: “GK çağdaş hayatın birçok anını saran reklamları, oyuncakları, posterleri, filmleri, bilgisayar grafiklerini, internet ağlarını, çocuk kitaplarını ve daha birçok görsel unsuru içermektedir. Bu görsellerin, insanlar üzerinde etkileyici ve dikkatleri üzerine çekici şekilde tasarlanmaları amaçlanmıştır. GK de bu amaçları tüketicilere sorgulatmayı hedeflemektedir. 21. yüzyılda toplumun dinamiklerini oluşturan en büyük kurum GK'dir. Çağın ‘Z kuşağı’ olarak adlandırılan çocukları teknolojiyi sık kullanmalarından dolayı büyük tehlike altındadır” (Özsoy ve diğerleri, 2019).

Görsel kültür, gelişen endüstri ve bunun yarattığı endüstri toplumu ile popüler kültür elemanlarını kullanmasının yanı sıra kültürel yapıyı biçimlendiren ve kitlesel etki yapma gücü olan medyayı da işin içine katarak kitleleri etkileyen bir kültürdür. Evlerde, işyerlerinde, otobüslerde izlenen bir film, sokaklarda ve otobüs duraklarında asılı olan bir afiş ve daha bir sürü görsel unsuru içeren bu kültür günümüzde dünyayı yoğun bir şekilde sarmış durumdadır. Kültürel alanda yaşanan bu değişim hem kültürel hem de görsel dönüşümü teşkil etmektedir.

2.1.1. Görsel Kültür Kuramı ile İlgili Çalışmalar

GKK gelişen, değişen, dijitalleşen dünyada geniş kapsamlı ve içinde çok sayıda disiplini barındıran bir araştırma alanı olarak görülmektedir. GKÇ sinemada, sokakta, evlerdeki televizyonlarda ve hatta insanların ceplerindeki telefonlarda kendilerini göstermektedir. Bu bölümde, “İnsana bu kadar yakın olan bir alana ilişkin çalışmalar neyi içermektedir?” sorusuna yanıt bulunmaya çalışılacaktır.

Türkcan ve Coşkun (2019)’a göre GKÇ temel olarak, görsel kültürün bir uygulamayla birlikte kullanılmasıdır. GK objesi ve ima ettiği şeyler ile GKÇ esnasında ele alınan manaların benzer olması zorunlu değildir. Bir nesne, bakan kişinin bakış açısına göre farklı anlamlar ifade edebilir. Bakmak ve görmek arasındaki fark, insanlara farklı bir görüş açısı kazandırır. GKÇ fotoğraf, film veya televizyondaki görselleri toplumsal bağlamda çözmeye çalışır. GKÇ’nin eğitim alanında kullanımı genellikle sanat eğitimi alanında kendini göstermektedir. Sanat eğitimi alanlarından biri olan sanat tarihi de değişime uğramıştır, çünkü sanat artık sadece müzelerde ve galerilerde değildir, bir bilgisayar ekranı kadar insanlara yakındır. GKÇ sadece imgeleri inceleyen bir alan değildir. İmgelerin günlük hayatta ne anlam taşıdığı ve bu anlamların yerel ve küresel boyutta nasıl mesajlar ilettiği sorgulanmaktadır. Bu sorgulamalar, bireyin yaratıcı ve eleştirel bakış açısının ve sorgulama yetisinin gelişmesine katkısı olacaktır. Eğitim süreçlerine dâhil edilen GKÇ, görünen şeylerin hepsinin bir anlamının ve kültürel bir yanının olduğu bilincini öğrencilerin edinmesini temin edecek, görünenin altında birçok katman olduğunu anlamalarını sağlayacaktır. Genç bireylerin kültürel olanı anlayan, yorumlayan ve onları koruyup geliştiren bir olgunluğa erişmesini sağlaması açısından bu çabanın eğitimdeki yeri çok önemlidir.

GKÇ vasıtasıyla, görünen şeylerin içlerinde barındırdığı manalar bütününe farkına varmanın, çoğulcu bir bakış açısı kazandırırken eleştirel düşünebilme meziyetlerini de geliştirdiği görülmüştür (Mamur, 2012b).

GKÇ eğitim alanına dâhil edildiğinde görünenin ardındaki anlam katmanlarını çözebilen, eleştirel bakış açısı gelişmiş, her gördüğüne inanamayıp onu derinlemesine irdeleyen bireyler yetiştirmeye katkı sunacaktır. Gençlerin ve çocukların çevrelerindeki imgeleri anlamlandırmalarına katkısı olan GKÇ, aynı zamanda onların sınıf ortamında görselden çıkardığı anlamları ifade eden diğer arkadaşlarının fikirlerine saygı duyma davranışlarının da gelişmesine katkı sunacaktır. GKÇ’nin özellikle eğitim alanına dâhil

edilmesi, küresel bir köy haline dönen dünyada toplumun kültürel değerlerini tanıma ve koruyabilme bakımından önemlidir.

Çakır, “Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü” adlı kitabında görsel kültür konusunda ismi ilk başta anılması gereken isimlerin Nicholas Mirzoeff, Stuart Hall, Jessica Evans, W.J.T. Mitchell ve Irit Rogof olduğunu belirtir. Roland Barthes, Jean Baudrillard ve Umberto Eco da görsel kültür çalışmalarını olumlu yönde etkileyen ve bu alanın gelişmesine zemin hazırladığı kabul edilen kişilerdir. Kültür ve medya çözümlemeleri ile eleştirel teorinin, televizyon ve film çalışmalarının, iletişim ve medya çalışmalarının, kültür araştırmalarının ve fotoğraf çalışmalarının da alana katkısı büyüktür. Walter Benjamin, John Berger, Charles Baudelaire, Michel Foucault, Martin Jay, Malcolm Barnard, Guy Debord, Deleuze Lacan, David Lyon, Derrida, Douglas Kellner ve Wim Wenders de çalışmaları ile alana katkısı olan kişilerdir (Çakır, 2014).

“Post-Modernizmin Sanat Eğitime Yansıma Biçimleri: Görsel Kültür ve Eleştirel Pedagoji” başlıklı çalışmada Nuray Mamur, çağın gerekleri doğrultusunda küresel kültürde yazılı iletişimin yerini görsel dile bıraktığını ifade etmiştir. Yine bu dönüşümden ötürü görsel sanatlar dersinin içeriğinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir (Mamur, 2014a). Görsel sanatlar derslerinin, çağın görsel kültürünü okuyabilen insanlar yetiştirmeye katkı sağlaması gerekliliği elbette güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrenciler için de geçerli bir durumdur.

Türkiye’de özellikle son yıllarda bazı sanat eğitimi araştırmacılarının ilgilendiği GKK’nın tanıtılması adına çalışmalar yapılması gerekmektedir. 2011 yılında “Görsel Kültür Kuramı Çalıştayı” yapılmıştır. Kuramın tanıtılması ve bu kuram kapsamında ortaya çıkan yeni sanat eğitimi yaklaşımları değerlendirilmiştir. GÖRSED Genel Başkanı Prof. Dr. Vedat Özsoy’un girişimleriyle gerçekleştirilen bu çalıştayda, ABD Ohio State Üniversitesi’nde çalışan ve GKK alanında uzman olan Doç. Dr. Kevin Tavin eğitimci ve konuşmacı olarak yer almıştır.

2.1.2. Görsel Kültür Kuramının Temel Kavramları

Mirzoeff (1998)’in “Görmek bu günlerde inanmaktan daha fazlasıdır” cümlesiyle başlayan “What is the visual culture? (Görsel kültür nedir?)” başlıklı yazısından da anlaşıldığı gibi en temel kavramların başında görmek gelmektedir. Bu ve daha birçok literatür taraması yapıldığında öncelikle görme kavramını açıklamak gerekliliği

doğmaktadır. Görme kavramından sonra kültür kavramının da bu bakımdan ikinci sırayı alması gerekmektedir. Barnard (2002) da “Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür” isimli kitabında görsel kültürü, görsel olan ve kültürel olan olarak iki kategoride ele almıştır. Kültür kavramını ve bununla ilintili olarak yapılan literatür taramalarında karşımıza çokça çıkan kitle kültürü, popüler kültür ve medya kültürü kavramlarını açıklamakta fayda görülmektedir. En son olarak da görsel kültür tanımlarında sıkça karşılaşılan postmodernizm ve imge kavramları irdelenecektir.

2.1.2.1. Görme

Görme kavramı Felsefe Sözlüğü’nde tanımlanırken göz aracılığıyla bir şeylerin varlığını duymak şeklindeki ifade ile başlamaktadır ve şu şekilde devam etmektedir: Göz, insan vücudundaki en önemli organlarından biridir. İlk insanlar çocuklar gibi elleri aracılığıyla etrafa dair bilgileri toplarlardı. Göz, zaman içinde çocuklarda ve ilkel insanlarda ilk başta ellerin, sonra ise öteki duyu organlarının görevlerini üstlenir. Eller aracılığıyla etrafı algılayan çocuklar ve ilkel insanlar zamanla gözleri sayesinde bu işi yapabilir hale gelince elleri serbest kalır; bu sayede de insan daha çok iş yapar hale gelmiş ve kültürünü üretmeye başlamıştır. Dokunarak algılayan birey zamanla gelişince, bir şeye dokunmadan da o şeyin yumuşak mı, sert mi, kuru mu, ıslak mı olduğunu gözü yardımıyla anlayabilir hale gelmiştir. Göz diğer duyu organlarıyla işbirliği halindedir. Bazen kulağın yerine geçerek sesi gelme de ağız hareketinden karşıdaki insanın şarkı söylediğini algılayabilir, bazen de tabaktaki yemeğin tatlı türü olduğunu ya da görünen bir çiçeğin güzel koktuğunu insana algılayabilir. İnsan geliştikçe simgeler dünyasında yaşamaya başlamaktadır (Hançerlioğlu, 1977).

Biyolojik olarak bu kavram incelendiğinde ise “Anatomi” kitabının ikinci cildinde görme olayı şöyle gerçekleşir: Işık ilk olarak gözün ön tarafındaki yuvarlak ve saydam yapıdaki korneaya düşer. Kornea tıpkı dışbükey bir mercek gibi işler; ışık buradan geçmekte iken kırılır ve görüntünün ters durumunu bir noktada odaklar. Bu ışığın göze giren oranı iristeki kaslar aracılığıyla gerçekleşir. Işığın göz bebeğinin içine girebildiği açıklığa göz bebeği adı verilir ve göz bebeği ışığa göre büyüyüp küçülebilen bir özelliğe sahiptir. Işık göz bebeğinden girip göz merceğine düşer. Gözün yarı saydam durumdaki yapısının içinden geçen görüntü retinadaki fovea çukuru adı verilen bölgeye düşer ve bu bölgede görme işlemi netleşir; görme sinir liflerinin bir kısmı bu bölgede bulunan hücrelere ulaştırılır (Arıncı & Elhan, 2016).

Görme yoluyla nesnelerin ya da çeşitli görüntülerin gözdeki retinaya düşmesinin dışında, görülenlerin beyinde anlamlandırılması ihtiyacı hâsıl olur (Onursoy, 2003). Gördüğümüz şeyleri nasıl tanıdığımız ve algıladığımız konusunda farklı açıklamalar olmasına rağmen, görme süreçlerindeki en mühim organın beyin olduğu fikri doğmaktadır (Salan, Sülün, & Çoban, 2007). Görme konusu irdelendiğinde, göz aracılığıyla gerçekleştirilen ve beyinde anlamlandırılan bir yapının var olduğu görülmektedir. Bir çocuk, ilk başta gördüğü şeylerin ne olduğunu algılayamazken, zaman ilerleyip etraftaki şeyleri diğer duyu organlarıyla da keşfettikçe gördüğünü anlamlı hale getirebilecek duruma gelir. Çevremizi kuşatan imgelerin anlamlandırılabilmesinin başlangıcı görmeyle başlar.

2.1.2.2. *Kültür*

Kültür kavramı “İnsan topluluklarının biyolojik yolla değil, sosyal açıdan nesilden nesle ilettiği maddi ve manevi olan ürünlerin tümü; öğrenilmiş ve sembolik ürünler veya özelliklerin toplamı” şeklinde Felsefe Sözlüğü’nde yer alır (Cevizcioğlu, 2002). Başka bir sözlükte karşımıza, Latince ‘tarım’ anlamına gelen *culture* kelimesinin kökünden türetilmiş kültür kavramı, genellikle bir toplumun düşünüş ve duyuş birliğini oluşturan değerlerin tümü şeklinde bir tanımla çıkmaktadır (Hançerlioğlu, 1977).

“Kültür Tarihi” kitabında kelimenin kökenine inilerek şöyle bir tanımlama yapılmıştır: “Kültür kelimesinin Latince, ‘toprağı ekip sonucunda da ürün almak ve üretmek’ manasına karşılık gelen *culture* kelimesinden geldiği ve pek çok dilde de bu kelimenin kullanıldığı bilinmektedir. Türkçede karşılaştığımız ve Arapçada da kullanılan ‘hars’ yani ‘toprağın işlenmesi’ manasına gelir. Türkçedeki ‘ekin’ sözcüğü de ‘kültür’ sözcüğüyle anlamdaştır. Tarımla ilgili işler kültür olduğu gibi gündelik hayata dair işler, dini törenler vb. birçok şey de kültür kapsamına girmektedir. ‘Kültür’ kelimesi zaman içinde çok çeşitli anlamlara bürünmüştür; bu da doğal bir durumdur, çünkü bir şeyler üretmenin sadece tarımsal ürün almak manasında düşünülmesi mümkün değildir. ‘Kültür’ sözcüğü zaman içindeki değişimlere, gelişimlere ve teknolojik ilerlemelere paralel olarak gelişip değişmektedir” (Gülmez, 2013, s.3).

Kazel (2017)’e göre insan, sosyal hayat içinde ihtiyaçlarını karşılayabilmek için diğer insanlarla toplumsal ilişkiler kurmak zorundadır. Çünkü bu ihtiyaçlar yalnız giderilememektedir. Mesela evlenmek, giyinmek, güvenlik, beslenmek, sevgi vb. gibi birçok ihtiyaç başka insanlarla ilişki içinde olmayı gerektirmektedir. Bunların doğal bir sonucu olarak toplum oluşmaktadır ve kültür de toplum hayatının kurucu unsurlarından

biridir. Nasıl ki kültür, iletişim ve toplum kavramlarını birbirlerinden ayrı düşünmek mümkün değil ise her ne kadar ayrı disiplinler olsalar da görsel kültür ve sosyoloji de birbirinden ayrı düşünilemeyecek unsurlardır.

Kültür, insanların toplu yaşama ihtiyaçlarından doğmuş bir kavramdır. Birlikte yaşama sonucunda oluşan davranış kalıpları ve normlar vardır. Kültür; içinde gelenek, görenek, inanç, ahlak, sanat, dil vb. gibi pek çok kavramı barındıran karmaşık bir bütün oluşturmaktadır.

2.1.2.2.1. Kitle Kültürü

Kitle kültürü, endüstrileşme sonucunda doğmuş geniş halk topluluklarına yayılmış davranışlar ve göstergelerin tümüdür. Toplumsal üretim sistemlerinin değişmesiyle insanlar da tıpkı seri üretimdeki ürünler gibi hayat kalıplarıyla yaşamaktadırlar. Adeta birer dolabın çekmeceleri gibi apartmanlardaki dairelerinde yaşayıp, her gün bir yenisi çıkan teknolojik aletleri alabilmek için sürekli çalışmak zorunda kalmışlardır. Sürekli gelişen ve değişen teknolojilere ulaşamayanlar ise çağın dışında kalmışlıkla eleştirilmekte ve toplum dışına itilmiş gibi görülmektedir.

Teknolojide, bilimde, üretim sistemlerinde yaşanan değişim ve gelişim sürekli devam etmektedir; bunun toplumsal yapıyı nasıl etkileyeceği konusu da sürüp giden bir tartışma alanı oluşturur. Toplum yapılarının gelecekte nasıl bir hal alacağı meselesi ideologlar, sosyal bilimciler ve politikacılar arasında muhtemelen hiç bitmeyecek bir tartışma konusu olarak kalacaktır (Avcı, 1989).

“Kitle toplumu” kavramı ve bunun bir sonucu olarak gelişen “kitle kültürü” kavramı, modern toplumun kültürünü ve yapısını tanımlamak için eleştirel sosyal teorisyenlerin ürettiği bir kavramdır (Kazel, 2017).

Eker ve Aslan (2010)’a göre kitle kültürünün tacirliğini yapan en büyük kurum, ne yazık ki medyadır. Görsel kültürü insanlara yayma görevini de medya üstlenmektedir. Bundan dolayı görsel kültür ile kitle kültürünü buluşturan medya, tüketim kitlesini oluşturup izleyiciyi bu yönde etkileme üzerine yoğunlaşmaktadır. İzleyicinin pasif ve yeniden üretenler olarak görüldüğü görsel kültürde maksat, geniş kitlelere ulaşip kitleleri tüketim konusuna adapte ve organize eden bir yapıyı teşkil eder.

Adeta bir fabrikanın seri üretimle aynı ürünleri üretmesi gibi kültür endüstrisi de tüketim çılgınlığını destekleyen insan yetiştirmeye odaklanan bir kurumdur. Bunu yaparken de medyayı ve görsel kültürün her türlü argümanını kullanmaktadır.

2.1.2.2.2. Popüler Kültür

Popüler kültür; şiiri, klasik müziği, ciddi romanları, bale ve dans gibi görece az sayıdaki kültürlü insanlarca anlaşılan ve estetik değeri beğenilen ürünleri içeren, yüksek kültürün tam zıddı kültürdür. Genellikle geniş kitleler tarafından beğenilen ve alınılan basit kültür ürünlerinden oluşan, estetik kalitesi düşük ve sanatsal değeri az olan kültürdür. Asıl amacı, kapitalist sistemin ve modern yaşamın yorduğu insanları eğlendirmek ve iyi vakit geçirmelerini sağlamaktır (Cevizcioğlu, 2002). Buradan da çıkarım yapılacağı gibi popüler kültür estetik değerden yoksun, tüketim odaklı, gelip geçici, basit amaçları olan fakat kitlelere büyük zararları olan bir kültürdür.

Popüler kültür, Eker ve Aslan (2010)'a göre, bir kullanım ve hızlı tüketim kültürüdür. Popüler olanın üretilmesinin ilk aşamasından kullanılıp atılma aşamasına kadar her kademesinde kullanım ve tüketim hâkim güçtür. Bir popüler yaratılırken başka popüler olanlar kullanılmaktadır. Eğer popüler spor anlatılacaksa popüler sporcular ve sanatçılar kullanılır. Popüler kişilerin tanıttığı pek çok ürün tüketiciler tarafından kullanılır; eğer tüketici popüler olanı takip edemezse bir şekilde rahatsız edilir.

Son zamanlarda meydana gelen gelişmeler popüler kültürün yerini küresel kitle kültürüne bıraktığı görülmektedir. Popüler kültür yerini kitle kültürüne bırakırken imajları, medyayı, imgesel belleği ve görsel olan her şeyi kullanır (Hatipler, 2016). Küresel kitle kültürü, kitlelere en etkili ve hızlı bir şekilde ulaşmanın derdindedir. Bunu da en iyi medya aracılığıyla, görsel kültür elemanlarını kullanarak gerçekleştirir.

Popüler kültür ve görsel kültür etkileşimindeki bağlayıcı unsur, kitlenin bir izleyici ve tüketici olarak düşünülmesidir. Bu bağlamda popüler kültür, kitlenin kendisi tarafından var edildiğine inandırıldığı yazınsal ürünleri ve onlara ait kalıp davranışları sunan bir görsellik şekliyle halkı pasif izleyen haline getirmiştir (Eker & Aslan, 2010).

Özetle popüler kültür; geniş halk kitlelerine ulaşan, hâkim güç ilişkilerine bağlı olarak üretilen, daha çok insanları düşünmeyen, sorgulamayan, eleştirmeyen, araştırmayan kişiler haline getirmeyi hedefler. Zaten bir fabrikanın makinesi gibi çalışan ve yorulan insan kendisini yormadan eğlendiren bu kültürü tüketmek için heveslidir. Toplum arasında

bu kültürün ürünleri tüketilir ve hatta bunları tüketmeyenler, diğerlerine nazaran kendilerini geri kalmış hissederler. Bir şekilde bu kültür büyük halk kitlelerini etkilemeyi başarır.

2.1.2.2.3. Medya Kültürü

Medya, kültür endüstrisinin en önemli aracı ve dinamiğidir. Görsel kültürün en önemli gücü olan medya, hem bu kültürü üreten hem de yapılandıran bir unsurdur. Medya, yalnız görsel kültürü şekillendirmez aynı zamanda kitleleri de şekillendirir. Bu şekil verme işlemini gerçekleştirebilme gücünden de anlaşılan, medyanın kendine has bir kültürünün olduğudur. Kültür endüstrisi, bağımlılık yapan ve hayranlık uyandıran tarzda bir yapılanmayı kitlelere yayma görevini görsel kültüre vermektedir (Eker & Aslan, 2010). Böylelikle medya hayranlık uyandırma, bağımlılık sağlayıcı ürünler verme, eğlence ve hoşça vakit geçirme gibi unsurları kullanarak insanları adeta büyülenmişçesine pasif izleyiciler haline getirmektedir.

Medya teorileri, görsel kültürün varoluşunu medyanın varlığı ile bütünleştirirken bunu da toplumsal değişim, kültür ve iletişim arasındaki ilişkiye dayandırır. Endüstrideki gelişmelerden ötürü oluşan kentleşmenin yarattığı koşullar, kitle iletişimini olmazsa olmaz bir unsur haline getirmiştir. Yaşanan teknolojik gelişmeler televizyon, gazete, afiş, sinema gibi kitlesel medya araçları yoluyla yayılan, sınırı ve eksiği olmayan bir sanayi var etmiştir (Çitci, 2009).

Toplumsal hayatla ilgili bir olayın haberini insanlar kitle iletişim araçlarından edinmektedir. Günümüzde kitleler yaşamı, dünyayı ve hatta kendisini bile medya aracılığıyla hazırlanan içerikler yoluyla anlamlandırmaktadır. Medya aracılığıyla gerçekleştirilen iletişim, başat kültür alanı kapsamında mesajı gönderen ve alan tarafından tüketilir. Bu sistemde mesajı alan kitleler bağımlı pozisyonadadır; mesaj oluşturan ve gönderenlerle kitleler eşit değildir ve özgürlükleri de yoktur. Çünkü bu mesajları hazırlayanlar, toplumdaki egemenlik ilişkilerini barındıran değerlere ve normlara göre içerik hazırlamaktadırlar. Yine bireyin topluma uyumu için başat kültüre göre hazırlanan bu içerikler, alıcının gönderilen mesaja veya mesajı gönderen hâkim güce karşı eleştirel bir tavır geliştirmesine de engel olmaktadır (Kazel, 2017).

Medya, popüler kültürün her türlü argümanını kullanarak kitleleri kendine çeker ve medyada hazırlan içerikler hâkim güçlerin ve medya patronlarının istedikleri yönde

düzenlenir. Geniş kitlelere ulaşan medyanın en önemli araçlarından biri de görsel kültür ürünleridir. Baudrillard (2015)'ın da dediği gibi, kitle iletişim araçları toplumu bilinçsiz yapan, 'şey'leştiren ve pasifleştiren bir duruma getirmektedir. Günümüz toplumları, medya tarafından çarpıtılmış mesajlara, yanlış iletilere, yalan beyanlara ve en önemlisi de tüketimi özendiren içeriklerle kendisine ve çevresine karşı yabancılaşma göstermektedir. Bu düzen, aynı şeyleri yapmaya, aynı şeyleri dinlemeye ve aynı şekilde düşünmeye yönlendirerek benzerliklerle kuşatılmış bir dünya kurmak arzusundadır.

Medya kültürü televizyon, internet, sosyal medya, cep telefonları, gazeteler, dergiler gibi pek çok iletişim aracıyla insanlara sunulan kültürdür; bu kültür insanları etkilemekte ve yönlendirmektedir. Bu kültür genellikle popüler olan her şeyi kullanarak, insanları kendine çekmektedir. Medyanın kültüründe, bu kültürü üretenler hâkim güçlerin etkisinde kalarak çalışırken, alıcılar pasif durumdadır. Bu durum zamanla kitleleri, durağan ve pasif bir hale getirerek tepkisiz izleyen insanlar oluşturmak amacına ulaşmış olur. Son günlerde dünyanın içinde bulunduğu pandemi koşullarından ötürü insanlar evlerine kapanmış durumdadır. İnsanların dünya ile iletişimi televizyonun önemini daha da arttırmış durumdadır. İnsanlar her gün salgın hastalık nedeniyle değişen hasta ve vefat sayılarını televizyonlar aracılığıyla haber almaktadır. Cep telefonlarında ve bilgisayarlarda vakit geçirme süreleri yükselmiş durumdadır. Hâlihazırda yoğun olarak tüketilen medya kültürü, günümüz koşulları altında insanların medyaya düşkünlüklerinin artmasına neden olmuştur.

2.1.2.3. *İmge*

İşaret manasında kullanılan 'im' kelimesinden türetilmiş 'imge' sözcüğü, bir uyarıcı varken ya da uyaran olmadan zihinde beliren imaj, olay, nesne manasına gelen, belli bir çerçeveye oturtulamayan ve sınırları belli olmayan bir kavrama atıf yapmaktadır (Bayav, 2009).

"Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü" adlı kitapta, imge kavramı şu şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır: Geçmişten günümüze, görüntü ve imge kavramı insanların dikkatlerini çekmiştir ve pek çok tartışmanın ve araştırmanın konusu olagelmıştır. İmge; azalıp çoğalabilir, dönüşür, durağan kalmaz, çıkışlı inişlidir ve insanın psikolojik durumundan, hayat tecrübelerinden, düşüncelerden, dış dünyadan etkilenen esnek ve devingen bir yapısı olan bir kavramdır. İçinde yaşadığımız dünya imgelerle soluk alıp

vermektedir ve bu nedendir ki görsel kültür çalışmalarının temel yapı taşı imgeler oluşturmaktadır (Çakır, 2014).

İmge; insanın fikrinde belirir, onun varlığı zorlukla anlatılır, farklı bir varoluşu olan bir varlıktır. Bir nesne değildir mesela; parşömen imgesi ile parşömenin gerçeği birbirinden farklı var oluş düzleminde biricik ve aynı şeydir (Sartre, 2009). Bir imge her şeyden önce yeniden üretilmiş ya da yeniden yaratılmış bir görüntüdür (Berger, 1999).

Günay (2009)'ın dediği gibi günümüz insanı simgeler, biçimler, göstergeler ve imgelerle kuşatılmış bir dünyada hayatını sürdürmek durumundadır. İletişim kurmak amacıyla göstergeleri kullanırız ve bu göstergeler aracılığıyla, bir görüşü, bir düşünceyi, yeni çıkan bir ürünü insanlara tanıtırız. Dil dışı bir gösterge olan imge, dilsel göstergelerden çok farklı olan bir kavramdır. Tüm imgelerin incelenmesi, ilgi alanı olarak göstergebiliminin içinde yer almaktadır.

“İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi” başlıklı makalede imge kavramına dair şunlara değinilmiştir: Geçmişe bakıldığında insanlar, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için basit şekiller kullanmışlardır ve zamanla bu basit şekillendirmeler yazılı hale dönüşür. İletişim konusunda imgeler, yazıdan önce var olmuştur. İmge, ilk önce insanın zihninde belirir; bu beliren biçimler bir yüzey üzerine aktarılınca görünür hale gelir. İnsanın ilk gördüğü imgeler ayna ve su yüzeyindeki görüntülerdir. Günümüzde hızlı gelişen teknoloji sayesinde ilk önce fotoğraf makinesi, sonrasında televizyon ve sinema gibi hareketli görüntüleme araçlarının icat edilmesiyle dünya, görme ve işitme kavramının yoğun bir şekilde yaşandığı yer haline gelmiş, hatta işitsel ve görsel imgeler iletişimde yazılı kültürün önüne geçmiştir (Parsa, 2007).

İmgenin gücü o kadar kuvvetlidir ki bu pek çok alanda insanların karşısına çıkmaktadır. Dilli (2013)'e göre tarih boyunca türlü imgelerden korkulduğu bilinmektedir. Ortaçağ'da gelişen put kırıcı (ikonoklast) anlayışa göre hiç kimse Tanrı'yı resmetmemelidir ve yine aynı dönemler içinde İslamiyet'te de imgelerden tedirgin olunarak suret yasağı getirilmiştir. Dinî imgeler kullanılarak oluşturulan şeylere karşı gösterilen bu büyük tepkilerden anlaşılan şey ise imgenin ne kadar güçlü bir yapıya sahip olduğudur.

Günümüzde imgeler çok hızlı üretilmekte, yayılmakta, kopyalanmakta ve görülüp yok olmaktadır; bu nedenle izleyen üzerinde anlık etkiler oluşturulmaya çalışılmaktadır (Ümer, 2017). Bu anlık görüntüler, hızlı bir şekilde görünüp yok olmalarına rağmen

insanları etkilemektedir. Özellikle televizyonlardaki reklamlar kısa sürede çok şey anlatırlar ve ürünü pazarlamaya yönelik etki yaparlar. Son yıllarda küçük çocuklarda görülen reklamları izleme eğiliminin sebeplerinin çok hızlı değişen görüntüler, çarpıcı renkler ve tasarım ilkelerine uygun düzenlenmiş grafikler olduğu bilinmekte, tüm bunların çocukları hipnoz etmiş gibi kendine doğru çektiği sıkça gözlenmektedir. Hatta yemeğini yemek istemeyen bebeklere reklam izledikleri esnada yemek yedirildiği sıkça karşılaşılan bir durum haline gelmiştir.

Mitchell (1984) imge kavramını “andırma, benzer olma, taklidi gibi olma” kavramlarıyla açıklamış ve “*imge soyağacı*” ismini verdiği sınıflandırmayı yapmıştır.

Tablo 1. “İmge Soyağacı” (Mitchell, 1984)

Grafik İmge	Optik İmge	Algısal İmge	Sözlü İmge	Zihinsel İmge
<i>Resimler</i>	<i>Aynalar</i>	<i>Duyu bilgileri</i>	<i>Rüyalar</i>	<i>Eğretilemeler</i>
<i>Heykeller</i>	<i>Projeksiyonlar</i>	<i>Cinsiyet Bilgileri</i>	<i>Anılar</i>	<i>Tasvirler</i>
<i>Tasarımlar</i>		<i>Dış Görünüşler</i>	<i>Fikirler</i>	
			<i>Düşsel Fikirler</i>	

Günay (2009)’a göre yukarıdaki tabloda yer alan grafik imgeler mimari, sanat tarihi, üç boyutlu sanat ve tasarım alanlarıyla ilgilidir. Optik imgeler, fizik alanını; algısal imgeler de nörologların, psikologların ve fizyologların alanlarını ilgilendirir. Zihinsel imge ruhbilim, düşünce tarihi, bilgi kuramı gibi farklı alanların ilgi alanında incelenirken, sözlü imgeler de yazınsal ve sözlü anlatım alanlarıyla ilgilidirler.

İmge hakkında “görülen ya da görülmeyen şeylerin zihindeki resmidir” denilebilir. GKK’da imge kavramı çok önemli bir yerdedir. İmge öyle kuvvetli bir yapıya sahiptir ki insanlar imgelerden korkmuşlar, yasaklamışlar, yok etmeye çalışmışlardır. Görsel kültür anlatmak istediklerini imgeler, semboller, temsiller aracılığıyla anlatır. Günümüz insanları çok yoğun bir şekilde imge bombardımanına maruz kalmaktadır. Bu imgeler gazetelerde, dergilerde, televizyonlarda, internette, sosyal medya ağlarında, sokaklardaki ilanlarda ve daha pek çok yerde insanların karşısına çıkmaktadır. Yazılı kültürün önüne geçen görsel kültürü doğru anlamlandırabilmek için bu alanla ilgili araştırmalar yoğunlaşmış durumdadır.

2.1.2.4. Postmodernizm

“Sanat çevrelerinde 1970’li yılların son yarısında yaygınlık kazanmaya başlayan ‘postmodernizm’ teriminin kapsamı ve sınırları, bugün bile tam anlamıyla netleşmiş görünmüyor” (Antmen, 2014, S.274).

Mimaride bir akım olarak gelişen postmodernizm, heykel ve resim sanatında bir akım olmaktan ziyade 1970’ten sonra bireyci, özgün, farklı kaynaklardan seçim yapmaksızın etkilenmeye hazır, çarpıcı özelliklere sahip ve biçimsel bütünlük gibi bir amacı olmayan yaklaşım türü anlamına gelmektedir. Modern sanatın evrensel, metafizik ve mutlak değerlerinin 2. Dünya Savaşı’ndan sonra çökmesiyle, sanatçı bireyselleşmeye ve anlık davranışlara yönelmiştir. Postmodern sanatçı her çeşit seçkinciliğe (elitizme) karşı çıkmakta ve demokratik yaratımı benimsemektedir (Erzen, 1997).

Jencks (1989) tarihsel süreçlerdeki toplumsal gelişme dönemlerini üç ana başlıkta ele almıştır: Modern öncesi, modern sonrası ve postmodern dönemdir. Bu dönemlerin tarih aralıkları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Tablo 2. “Tarihsel Süreçteki Toplumsal Gelişim” (Jencks, 1989)

Modern Öncesi Dönem	Modern Dönem	Postmodern Dönem
MÖ 10.000-1450	1450- 1460	1960-....
Neolitik Devrim	Endüstri Devri	Bilgi Devri

Ambrose ve Haris (2014)’e göre 2. Dünya Savaşı’ndan sonra gelişmeye başlayan, 1960’lı yıllardan günümüze kadar da devam eden bir yaratıcılık akımıdır. Postmodernizm parçalanma, anlaşılması güç, uç, saçma gibi birtakım kavramlar aracılığıyla otoriteye ve düzene yapı söküm yoluyla genel geçer gerçekliklere ve fikirlere karşı mücadele etmek amacıyla kurulmuştur.

Günümüzdeki sanat, tamamlanmış estetik temsillerden bilgi üreten ve iletişim alanı oluşturan bir eyleme dönüşmüş durumdadır (Özsoy & Mamur, 2019). Postmodernizmin bu etkilerinden dolayı görsel kültür kendini daha fazla hissettirmektedir. Yaşanan bu değişimlerle, görsellere yönelik artan yoğun ilginin doğal bir sonucu olarak insanların görsellere dair sorgulamalar yapması ve eleştirel bir tavır geliştirmesi önem kazanmıştır.

“Modernden Postmoderne Sanat” adlı kitabında Yılmaz (2013) postmodernizm ile ilgili olarak ‘sonra’, ‘sonrası’ veya ‘ötesi’ anlamına gelen ‘post’ ekinden anlaşılan postmodernizm kavramı ‘modernizmin sonrası’ anlamına gelmektedir. Fakat bu

‘modernizm sonrası’ modernizmin bitmiş olduğunu mu, başkalaştığını mı, ondan sonra doğduğunu mu ya da reddini mi ima etmektedir? Şeklinde sorularla bu kavramı sorgularken şu düşünceyi ortaya koymuştur: Postmodernizm modernizmin eleştirisi mahiyetindedir; kendini modernizmle hesaplaşarak var etmiştir.

2.1.3. Görsel Kültür ve Sanat Eğitimi

1990’larda görsel sanatlar ve tasarım alanlarında oluşan yeni yaklaşımlarla beraber sanat eğitimi alanında da video, bilgisayar, değişen iletişim araçları ve internet etkili olmaya başlamıştır. Bunların sonucunda “çok kültürlü ve kültürler arası sanat eğitimi”, “disiplinler arası sanat eğitimi” ve “görsel kültür temelli sanat eğitimi” şeklinde adlandırılan yaklaşımlar görülmeye başlamıştır (Özsoy, 2020).

Görsel kültür günümüz toplumunun yaygın kültürü haline gelmiş durumdadır. Bu kültürün mesajlarını doğru okuyabilmek, kuşkusuz eğitimle gerçekleşecek bir beceridir. Değişen kültür dinamikleri, görsel sanat dallarında eğitim veren kurumları yakından etkilemektedir. GKK günümüz sanat eğitiminde mutlaka çalışılması gereken bir kuramdır.

Parsa (2007)’ya göre günümüzde dünya yoğun bir şekilde görsellerle çevrilmiş durumdadır. Teknolojideki hızlı gelişmeler, kişisel bilgisayarların yaygınlaşması, kitle iletişim araçları gibi unsurlar bunun temel nedenidir. Bugünün toplumlarına kitle iletişim araçları hiç durmadan iletiler yaymakta ve bu iletiler toplumsal yaşamın her alanında azımsanamayacak kadar kendini göstermektedir. İnsanların, kitle iletişim araçlarının mesajlarının yapısını anlayabilecek, eleştirel bir gözle bakabilecek, anlamlandırabilecek ve değerlendirebilecek duruma gelmeleri gerekmektedir. Bunları başarabilen birey, çevresindeki görselleri doğru okur ve hayatın her alanını kapsama alanına alan bu dili bilmediği için kendini çağın dışında kalmış hissetmez. Görsel kültür sadece yaşanan çevrede değil, sanat eğitimi alanında da varlık alanını genişletmiş durumdadır.

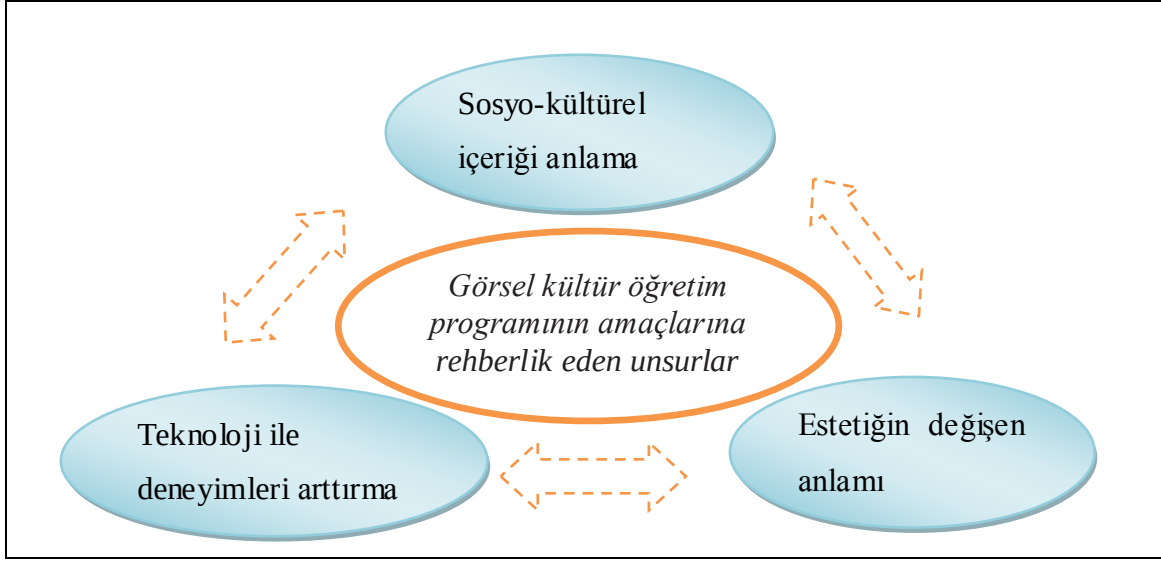
Eker ve Aslan (2010), sanat eğitiminde görsel kültürün medyayı, insanlara sanat üreten bir kavram olarak sunmakta olduğunu ileri sürmektedir. İmgeler, medyatik göstergeler ve temsiller sanat üzerinde egemenlik kurmaktadır. Bir konuda anlam üretmek ve bunu yaymak görseller aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Görsellerin doğru okunabilmesi ve anlamlandırabilmesi için bu kapsamdaki okuryazarlık becerilerini edinmek gerekmektedir. Görsel okuryazarlık ve medya okuryazarlığı kavramları sanat eğitiminde ön plana çıkan becerilerdir. Bu beceriler sanat pedagojilerini yeni dinamikler

bulmaya yönlendirmektedir. Sanat eğitimi alanını birtakım değişmelere zorlayan GK, bireylerde bazı davranışları geliştirmeyi amaçlamaktadır.

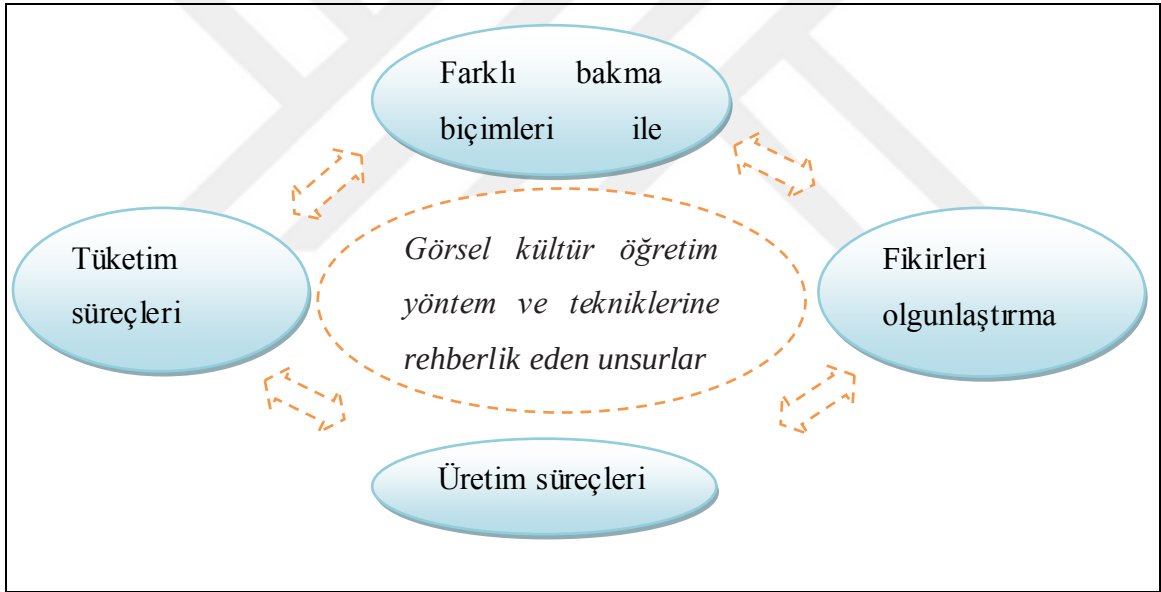
GK öğretimi daha estetik, insancıl, demokratik toplum oluşturma, manipüle edilmiş ürünlerin asıl empoze etmek istediğini anlayan bir eleştirel tavır ve kültürel okuryazarlığı geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Özsoy ve diğerleri., 2019). GK eğitimi, çocukların ve gençlerin etraftaki görsellere eleştirel bir tavırla bakıp, bunların altındaki anlam katmanlarını çözebilen bireyler haline getirmeyi amaçlar. Tüm bu sebeplerden ötürü günümüz eğitiminde mutlaka yer alması gerekmektedir.

Güler ve Bedir-Erişti (2018) araştırmalarında öğrencilerin yaratıcılıklarını, görsel okuryazarlıklarını, eleştirel bakış açısı kazanabilmelerini ve iletişim becerilerini destekleyen görsel kültür eğitiminin yine onların bilinçli insanlar haline gelmesi hususunda da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Görsel okuryazarlık çağın en önemli temel becerileri arasında yer almalıdır ve bu alanda toplumun her yaş grubuna bu kültürün dilinin eğitimi verilmelidir. Özellikle sanat eğitimi veren kurumlarda, GKK tanıtılmalı ve bu kültürün ürünlerinin okumalarını doğru yapabilmek adına görsel okuryazarlık yeterlilikleri geliştirilmelidir. Sanat eğitimi alan bireyler, bu kültürün sadece okuyucuları veya tüketicileri konumunda değildir; aynı zamanda bu bireyler, söz konusu ürünleri tükettikleri gibi üreten kişilerdir.

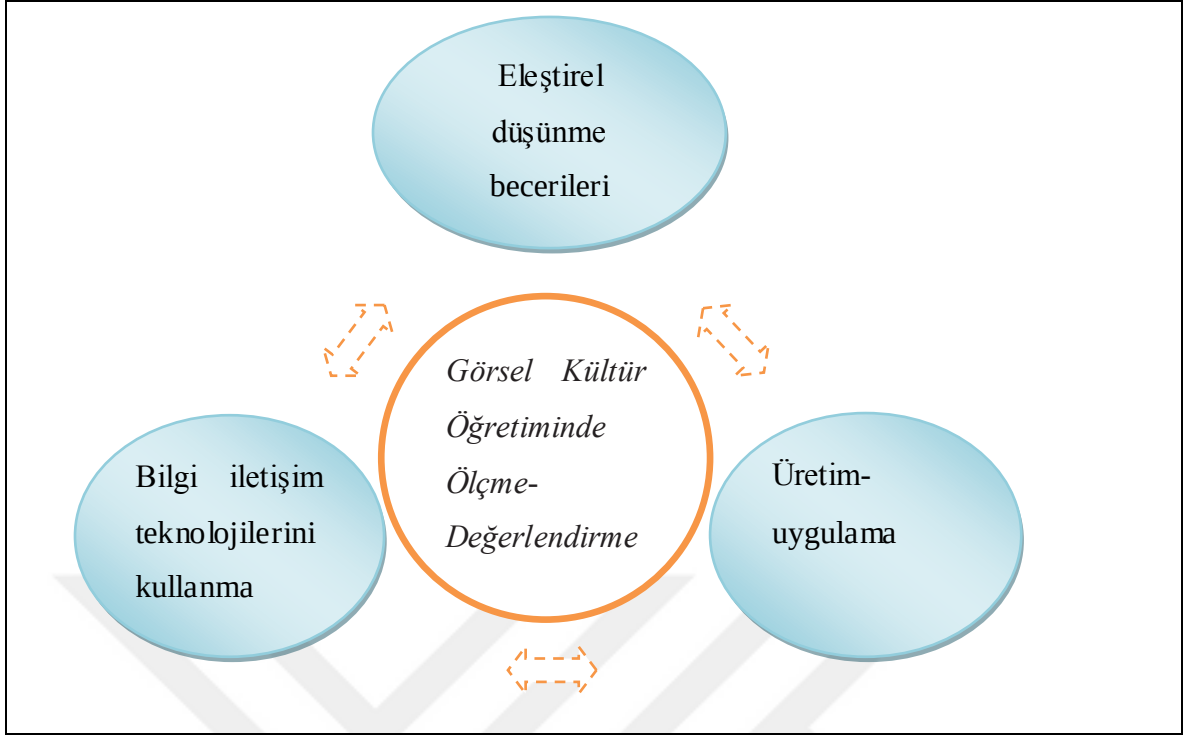
“Görsel Sanatlar Öğretmen Eğitiminde Görsel Kültür Öğretimi (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Örneği)” adlı makalesinde Nuray Mamur görsel kültür öğretim programına (Şekil 1), yöntem ve tekniklerine (Şekil 2), ölçme ve değerlendirme tekniklerine (Şekil 3) rehberlik eden unsurları tablolarla göstermiştir.

Şekil 1. “Görsel Kültür Öğretim Programının Amaçlarına Rehberlik Unsurlar” (Mamur, 2014b)

Şekil 2. “Görsel Kültür Öğretim Yöntem ve Tekniklerine Rehberlik Eden Unsurlar” (Mamur, 2014b)

Şekil 3. “Görsel Kültür Öğretiminde Ölçme-Değerlendirme Tekniklerine Rehberlik Eden Unsurlar” (Mamur, 2014b)

Türkiye’de sanat eğitiminde güzel sanatlar liselerinde henüz GKK pek yer bulamamış durumdadır. Kırıçoğlu (2009) sanat eğitiminde görsel kültürün yer almasının gerekçelerini şöyle açıklamıştır: GK, ulusal kültürü olumsuz olarak etkileyen melez ve karmaşık bir kültür oluşturur. GK, gençleri ve çocukları çevreleyen görsel imgelerin oluşturmuş olduğu iletişimsel, estetiksel ve işlevsel gayesi olan her şeyi içermektedir. Bundan dolayı kültürel kimlik oluşturma süreçlerinde büyük payı bulunmaktadır. Artık insanlar sanat eserlerinin ve müzedeki eserlerin etkilerinden uzaklaşmış olup, imgelerin etkisindedirler. GK alt kültür ve görsel sanat nesneleri arasındaki sınırların yok olmasına neden olur. GK dikkatleri nesnenin bağlamsal ilişkilerine çeker ve nesnelerin estetik tüketimini çoğaltmayı amaçlayan yeni anlamlar ve işlevler üstlenmelerini sağlar. GK alanının yoğun ve yaygın olması sanatın konumunu zayıflatır ve bu da popüler sanat, seçkin sanat ve alt kültür ürünlerinin arasındaki sınırları ortadan kaldırır.

Bu bağlamda bakıldığında çocuklar ve gençler estetikten yoksun, ulusal kültürlerinin dinamiklerini bilmeyen, sorgulamayan, araştırmayan ve sadece tüketim odaklı düşünen bireyler haline gelme tehlikesiyle yüz yüze kalmıştır. Görsel kültürün zararlı etkilerinden gençleri koruyabilmek için GK kavramının eğitim sistemimiz içinde yer alması gerekmektedir.

Tavin (2004) sanat eğitimcilerinin sanat derslerinde görsel kültür alanına yoğunlaşmalarını kolaylaştırmak amacıyla şu soruları önerir:

- Nasıl görülür?
- Nereye bakmalı?
- Ne için izlenir? Ne aranır?
- Kiminle görmesi istenir?
- Görmek için hangi engeller vardır?
- Görsel alanı kim yorumluyor?

Bu sorular Tavin'in araştırmaları sonucunda bulunmuştur ve özellikle eğitim faaliyetlerinde "Görsel kültür imgelerini nasıl okumalıyız?" sorusunun cevaplarını buldurmaya yönelik sorulardır.

Bugünün koşullarında imge bombardımanında yaşayan gençlerin ve çocukların görsel kültürün olumsuz etkilerinden korunması gerekmektedir. Bu da eğitim sistemine, görsel okumalar yapmaya yönelik dersler veya etkinlikler yerleştirilerek sağlanmalıdır.

2.1.4. Görsel Okuryazarlık

Değişen kültürel yapılar, yeni okuryazarlık türleri üzerinde çalışılma gerekliliği doğurmaktadır. İnsanların çevreleri saran görüntüler yığınını anlamlandırabilmeleri için görsel okuma yapabilmeye ihtiyaçları vardır. Örneğin, gündelik yaşamda araçla yapılan bir seyahatte yön bulabilmek ve güvenli bir şekilde ilerleyebilmek için trafik işaretlerini doğru anlayabilmek gerekmektedir (İşler, 2002). Bu ve daha pek çok örnekle çoğaltılabilecek şekilde görsel okuryazarlığın hayatın her alanında ihtiyaç duyulan bir yeterlilik alanı olduğu söylenebilir.

Bu kavram ilk olarak 1969 yılında John Debes tarafından ortaya atılmıştır (Avgerinou & Ericson, 1997). Kendisi, görsel okuryazarlığın bir insanın görerek geliştirebileceği birtakım yetkinlikleri ifade ettiğini ileri sürmüştür. Görme ile diğer duyarları birleştirerek çevreyi anlamlandıran birey böylelikle öğrenmeye başlar. Görsel okuryazarlık, bir kişinin karşılaştığı doğal veya insan yapımı görünür eylemleri, nesneleri, sembolleri ayırt etmesini ve yorumlamasını sağlar. Bu yetkinliklerin yaratıcı kullanımı sayesinde birey, başkalarıyla iletişim kurabilir. Bu yetkinlikler sayesinde insan görsel iletişim ustalarının dilini çözebilir ve bu ürünlerden keyif alabilir (Debes, 1969). Debes,

arkadaşlarıyla birlikte New York'ta, 1969'da Uluslararası Görsel Okuryazarlık Derneği'ni (IVLA) kurmuştur (Gemalmayan, 2014).

Artut (2013)'a göre güzel sanatlar alanında etkili olan GK kavramı, görsel okuryazarlık ile alakalı önemli bir sosyal süreci içermektedir. GK, insanların günlük hayatlarının bir parçasıdır ve insanlar hayatlarındaki görsel çeşitlilikler yoluyla hayata dair sembolleri algırlar. Çünkü semboller, daha önceden öğrenilmiş görsel, imler ve bilgilerle alakalıdır; birileri tarafından önceden oluşturulmuş sembollerin üzerine yeni özgün semboller geliştirmek suretiyle tamamlanır.

Görsel okuryazarlık kavramı, bir imgenin iletilmek istenen iletiye göre oluşturularak düzenlenmesi ve gönderilen mesajın okunup yorumlanmasıdır. Bu ve buna benzer çok sayıda tanım bulunmaktadır. Genelde mesajları okumayla alakalı tanımlar yapılmakta iken, yazma ile ilgili tanımlar da yapılmıştır. Görsel okuryazarlık, mesajları doğru bir şekilde yorumlamayı ve mesajlar içeren görseller yaratabilmeyi içermektedir.

Tanrıverdi ve Apak (2013)'in yaptıkları "Görsel Okuryazarlık Üzerine Bir İçerik Analizi" başlıklı çalışmalarında 20. yüzyılda okuryazar olmak demek, okuma-yazma ve matematik bilmek anlamına gelirken, günümüzde görselleri anlamlandırabilme tanımını da içine almaktadır. Görsel okuryazarlıkla ilgili Türkiye'de son yıllarda yapılan çalışmaların içerik analizlerinin yapılması amaçlanan bu çalışma sonucunda, bu alanla ilgili çalışmaların sayısının az olduğu vurgulanmıştır. Bu durumun sebepleri arasında disiplinler arası çalışmalara pek ilgi gösterilmemesi ve bu alanlara yönelik teşviklerin bulunmaması sayılabilir. Mevcut araştırmalar ise genelde okul çağındaki bireylere yönelik olup, yetişkinler üzerine bu konuyla alakalı araştırma bulunmamaktadır.

Görsel okuryazarlık için bilinmesi gereken temel görsel unsurlar şunlardır: Nokta, çizgi, doku, leke, form, biçim, renk, valör, hareket, yön, kompozisyon, boyut.

Nokta: Geleneksel geometriye göre nokta, iki doğrunun kesişmesinden oluşur ve diğer resim elemanları gibi çeşitlenebilen, büyüyen, küçülen, dinamizmi olan, düzen üzerinde sözü olan bir unsurdur (Işingör, Eti, & Asher, 1986).

Çizgi: Bir alet, enstrüman ya da araç tarafından yapılan, hareket halinde bir noktanın bir alan üzerinde hareket ederken bıraktığı iz. Çizgi, sanatın en bilindik ögesidir; çünkü her gün kullanılır (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, & Cayton, 2013).

Doku: Nesnenin yüzeyini saran, nesne hakkında bilgi veren ve bütün nesnelerde bulunan yapıdır. Çakıl taşlarından ağaç gövdesinin yapısına, kedinin tüylerinden bir kertenkelenin derisine kadar çok farklı yapıda ve görünümde doku doğanın görsel zenginliği içindeki unsurlardır(Ayaydın, 2019).

Leke: Yüzey üzerindeki çizgi ya da renk unsurlarının düzensiz dağılımına leke denir. Resim sanatında, yüzeyin dengeli bir biçimde bir renk kullanılarak kaplanmış parçasıdır. Ayrıca leke; kahve lekesi, boya lekesi ve bunlara benzeyen şeylerin yüzey üstünde oluşturduğu renk değişikliğidir (Özçelikçi-Taşören, Sözer, & Talas, 2017).

Biçim: Üç boyutlu objeler bir biçime sahiptir. Doğada sayısız biçim çeşidi mevcuttur ve yine doğadaki doğal veya yapay her nesnenin kenedine özgü bir biçimi vardır(Ayaydın, 2019).

Form: Biçim, çizgi, renk ve açık-koyudan oluşmuş yüzeyin sınırlanarak ötekinden ayrılmasıdır (Özçelikçi-Taşören ve diğerleri, 2017).

Renk: Işığın varlığıyla ortaya çıkan, değişik dalga boyutlarının etkisiyle zihinde oluşan histir(Ayaydın, 2019).

Kroma: Rengin parlaklık derecesidir; rengin en yüksek yoğunlukta olduğu doymuş saf halidir, rengin kromasıdır(Özçelikçi-Taşören ve diğerleri, 2017).

Valör (Değer): Bir rengin en koyusundan en açığına kadar olan derecesine valör denir. Bir renge siyah ve beyaz eklenirse rengin tonları oluşur (Özçelikçi-Taşören ve diğerleri, 2017).

Şekil: Biçim ve şekil genellikle birbirleriyle karıştırılırlar, fakat benzer olmalarına rağmen biçim üç boyutlu şeyleri kapsar. Şekil ise iki boyutludur. Örneğin sandalye bir formdur; onun yere yansıyan gölgesi ise şekildir(Ayaydın, 2019).

Kompozisyon: Sanatın elemanlarının ve düzenleme ilkelerinin belli bir düzen içinde bir araya getirilmesi sonucunda oluşturulmuş düzenleme işlemidir. Kompozisyonun öğeleri; espas, perspektif, biçim-form, leke, doku, mekan, çizgi, renk, nokta ve çizgidir(Özçelikçi-Taşören ve diğerleri, 2017).

Mekân: Tüm nesneler bir mekân içerisinde; bu mekânı oluşturan ise insanın bakış açısıdır, diğer bir deyişle insanın bakış açısı nesneye bir mekân kazandırır. Resim sanatında derinlik etkisi mekân sayesinde oluşturulur(Ayaydın, 2019).

Görsel kültür ürünlerini doğru değerlendirebilmek için sanatın elemanlarının yanında sanatsal düzenleme ilkelerinin de bilinmesi gerekmektedir. Sanatın ilkelerini Grzymkowski (2019) şu şekilde sıralar: “*Hareket*, sanatçının durgun imgelere hareket yanılsaması vermesi ya da izleyenin gözünün eser üzerinde hareket etmesidir. *Bütünlük*, bir sanat eserindeki öğelerin dengesidir. *Ahenk*, sanat eserinde bulunan öğelerin birbirleriyle uyumunu ve tutarlı olması durumunu ifade eder. *Çeşitlilik*, bir sanat eserinde değişik renk yelpazelerinin, tonların, şekillerin ve diğer sanat elemanlarının kullanılarak sanat eserine çeşitlilik katılmasıdır. *Denge*, bir sanat eserinde farklı yerlerdeki öğelerin birbirleriyle tutarlı ölçüde ya da kıvamda olmasıdır; simetrik denge, asimetrik denge ve radyal simetri olmak üzere üç çeşittir. *Oran*, sanat eserinin bir öğesinin diğerlerine göre büyüklüğüdür. *Motif ve ritim*, sanat eserinde renk, şekil ve diğer sanat elemanlarının kendini tekrarlayan şekilde düzenlenmesidir.”

2.2. TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMİ

Sanat eğitimi, güzel sanatların bütün alanlarını ve biçimlerini içinde bulunduran okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimlerin tümünü kapsayan kavramdır (San, 2019). Ülkemizdeki sanat eğitimi, başlangıçta sistemli bir yapısı olmayan ve daha ziyade usta çırak ilişkisine dayalı biçimde işleyen Nakkaşhanelerde ve Nigârhanelerde verilen bir eğitimdi (Gökay, 2019). Bu eğitim günümüzde verilen sanat eğitiminden bir hayli farklılıklar içermektedir.

18. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşünü engelleyebilmek amacıyla eğitim alanında ve askeri alanda yapılan yeniliklerle birlikte önce askeri okullarda resim dersleri verilmeye başlanmıştır. Daha sonraları ise sivil okullarda da resim eğitimi verilmeye başlanmıştır (Özsoy & Alakuş, 2017)

1776’da Askerî Deniz Okulu olarak açılan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun, bugünün ilk ve kısmen orta öğretim seviyesinde olup, resim derslerinin ilk defa verildiği okuldur (Akyüz, 1997). Bu dersler günümüzdeki anlayıştan oldukça farklı olup, genelde askeri alanlara ve mühendislik alanlarına yönelik bir sanat eğitimi idi. Her ne kadar günümüz görsel sanatlar derslerine benzemese de ilk adım olması açısından oldukça kıymetli bir gelişmedir.

Sonrasında, 1795’te Mühendishane-i Berri-i Hümayun’da ve ardından 1834’te Mekteb-i Fünun-ı Harbiye’de resim dersine yer verilmiştir. Bu askeri okullardaki yetenekli

öğrenciler sanat eğitimi almaları amacıyla Fransa'ya ve Almanya'ya gönderilmişlerdir. Söz konusu eğitimlerin ardından yurda dönen öğrenciler ülkemiz sanat eğitiminde önemli roller oynamışlardır (Gökay, 2019).

Altinkurt (2015)'a göre yurtdışına gönderilen öğrencilerin yurda dönüp eğitim vermeye başlamalarıyla Fransız ekolü tarzında sanat eğitimi anlayışı ülkemizde hâkim olmuştur. Harbiyede, mühendis ve sanayi okullarında mesleki gerekliliklere yönelik çizimler yapılmaktayken, bugünkü adı Mimar Sinan Üniversitesi olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin 1883 yılında kurulması ile Batılı tarzda resim dersleri ülkemizde de verilmeye başlanmıştır. Bu okulun ilk müdürü Osman Hamdi Bey'dir ve vefatına kadar idarecilik görevini sürdürmüştür. Osman Hamdi Bey'den sonra okul müdürlüğüne kardeşi Mustafa Satı Bey getirilmiştir.

Uzun yıllar bu okulun mezunları resim öğretmenleri olarak görev yapmışlardır. Ancak bahse konu mezunlar sanat eğitimcisi olarak yetişemediğinden birtakım sorunlar yaşamıştır. Öğretmenlik alan bilgisine dair bu sorunları giderebilmek adına İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun hazırladığı 'Resim Usulü Tedrisi' dersi hazırlanmıştır. Cumhuriyet'ten sonra 1925'te ülkemize gelen John Dewey, sanat eğitimcisi yetiştirmek için bazı önerilerde bulunmuş, Dewey'in incelemelerinin ve tavsiye içerikli raporunun sanat eğitimi konusunda ülkemize katkıları olmuştur.

Özsoy ve Alakuş (2017)'a göre bu gelişmeden sonra gezici öğretmen olarak görev yapan resim öğretmenleri, diğer öğretmenlerle aynı haklara sahip olmuşlardır. 1926'da kurulmuş olan Gazi Orta Muallim Mektebi'nde 1932 senesinde resim bölümü kurulmuştur. 1926 yılında Sanayi-i Nefise Talimatnamesi hazırlanmış, sanat eğitimcilerinin gelişimleri için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nün (GEERİB) ilk öğretmenleri ise Malik Aksel, İsmail Hakkı Tonguç, Şinasi Barutçu, Mehmet Ali Atademir, Hayrullah Örs ve Hakkı Uludağ'dır.

GEERİB'nin Türkiye sanat eğitiminde çok önemli bir yeri vardır. Öyle ki bu okulun mezunları, ülkede kurulan diğer üniversitelerin eğitim kadrolarında yer alırken, toplumun kültürüne ve sanatına olumlu katkılar sunmuş, pek çok sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştirmiştir (Kırıçoğlu, 2002). Hatta günümüzde bile Türkiye'nin pek çok şehrinde üniversitelerde alanla ilgili bölümlerin açılmasında ve yönetiminde önemli katkılar sunmakta olan isimlerin birçoğu GEERİB mezunudur.

Alakuş ve Mercin (2019) sanat eğitiminin sonrasını şu şekilde anlatmaktadır: 1938’de geleneksel disipline dönüş eğiliminden dolayı, resim dersinin ders saat sayıları düşürülmüş ve 1962 yılında yapılan 7. Milli Eğitim Şurası’nda ‘sanat ve eğitim’ alanı geniş bir şekilde yer almıştır. 11. Milli Eğitim Şurası’nda, resim eğitimi öğrenimi veren enstitülerin eğitim süresi üç yıldan dört yıla çıkarılmıştır. 2006 senesinde ‘Resim-İş’ dersinin adı ‘Görsel Sanatlar’ şeklinde değiştirilmiştir. Sanat eğitimi, gerek sanatsal manada gerekse genel anlamda yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için okul öncesi dönemden başlayıp bir insanın tüm öğrenim hayatı boyunca ve hatta meslek edindikten sonra da gerekliliğini yitirmemelidir. Bu anlamda sanat eğitimi diğer derslerin bir tamamlayıcısı olarak değil, bilakis kendi öznel yapısı gereği verilmesi gereken zorunlu bir alan olarak kabul edilmelidir” (Mercin & Alakuş, 2007).

1990’larda tasarım ve görsel sanatlar alanlarında meydana gelen gelişmelere eşlik eden sanat eğitiminde bilgisayarın, videonun ve internetin etkileri çokça kendini hissettirmektedir. Bu yeniklerden kaynaklı “çok kültürlü ve kültürler arası sanat eğitimi”, “postmodern sanat eğitimi”, “disiplinler arası sanat eğitimi” ve “görsel kültür temelli sanat eğitimi” gibi akımlar doğmuştur (Özsoy, 2020).

Günümüzde sanat eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlı ilkokullarda, ortaokullarda ve liselerin birçoğunda seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Güzel sanatlar liselerinde, bilim ve sanat merkezlerinde resim ve müzik dersleri için ayrı bölümler bulunmaktadır. Yine MEB’e bağlı Halk Eğitim Merkezleri’nde de çok çeşitli alanlarda sanat eğitimleri verilmektedir. Üniversitelerde ise güzel sanatlar fakülteleri, eğitim fakülteleri ve enstitüler aracılığıyla lisans, lisansüstü, doktora, sanatta yeterlilik gibi sanat eğitimleri verilmektedir. Bunlar dışında birçok sanat alanıyla ilgili özel kurslar, sergiler, sempozyumlar, projeler, fuarlar, çalıştaylar, yarışmalar ve günümüzde yaygın olarak kullanılan sanal sergiler aracılığıyla sanat eğitimi faaliyetleri sürmektedir.

Eğitim fakülteleri bünyesinde, sanat eğitimcisi veya sanatçı yetiştirmek amacıyla üniversitelerde eğitim verilmektedir. Bu eğitimin amacı her ne olursa olsun sanatın gelişimine büyük katkılar sağlamaktadır.

2.2.1. Türkiye’de Sanat Eğitiminde Güzel Sanatlar Liselerinin Yeri

1989 yılında önce İstanbul, Ankara ve İzmir’de başlamak üzere güzel sanatlar liselerinin açılması, ülkemizdeki sanat eğitimi açısından çok büyük bir gelişmedir

(Altinkurt, 2015). Bunlar, güzel sanatlar fakültelerine ve eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerine öğrenci açısından kaynaklık etmektedir.

Güzel sanatlar liseleri, ilköğretimi tamamlayan öğrencilerin sınavla kabul edildiği dört yıllık eğitim veren kurumlardır. Bu liselerin amaçları, güzel sanatlar alanında maharetli öğrencileri yetenekleri doğrultusunda geliştirmek ve kendi sanatsal gelişimlerine katkıda bulunurken ülkenin sanatsal kültürüne de katkı sunmaktır. Öğrencilerini sadece uygulama boyutunda değil, aynı zamanda estetik, eleştiri, sanat tarihi gibi alanlarda da geliştirmeyi amaçlamaktadır. Müze eğitiminin de verildiği bu kurumlarda kültür varlıklarını koruyan ve onlara değer veren bireyler yetiştirilmek de amaçlanmaktadır.

İlgili yönetmeliğe bakıldığında bu okulların resim bölümü özellikleri şunlardır: Öğrenci alımı yetenek sınavları sonucunda yapılmakta olup birinci aşama desen sınavı, ikinci aşama imgesel tasarım sınavıdır. Sınıf mevcutları 30 kişidir; bunların yanında 2 engelli öğrenci ve 2 yabancı uyruklu öğrenci alınabilmektedir. Desen dersleri 4 yıl boyunca verilmekte olup baraj dersidir.

2020-2021 eğitim-öğretim yılı dört sınıf kategorisinde incelendiğinde verilen dersler:

9. sınıflar; alan dersi olarak temel sanat eğitimi ve desen derslerinin yanı sıra matematik, coğrafya, fizik, kimya, biyoloji, tarih, Türk dili ve edebiyatı, yabancı dil (İngilizce), sağlık bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi, trafik kültürü ve seçmeli dersler olmak üzere toplam 14 ders görmektedirler.

10. sınıflar; alan dersi olarak genel sanat tarihi, iki boyutlu sanat atölye, imgesel resim ve desen derslerinin yanı sıra matematik, coğrafya, fizik, kimya, biyoloji, tarih, Türk dili ve edebiyatı, felsefe, yabancı dil (İngilizce), din kültürü ve ahlak bilgisi ve seçmeli dersler olmak üzere toplam 15 ders görmektedirler.

11. sınıflar; alan dersi olarak estetik, grafik tasarım, geleneksel Türk sanatları minyatür, iki boyutlu sanat atölye, üç boyutlu sanat atölye, Türk İslam sanatı tarihi, imgesel resim ve desen derslerini görmektedir. Bunların yanında Türk dili ve edebiyatı, felsefe, yabancı dil (İngilizce), din kültürü ve ahlak bilgisi ve seçmeli dersler olmak üzere toplam 14 ders görmektedirler.

12. sınıflar; alan dersi olarak çağdaş dünya sanatı, müze eğitimi, geleneksel Türk sanatları ebru, iki boyutlu sanat atölye, üç boyutlu sanat atölye, sanat eserleri inceleme,

imgesel resim ve desen derslerini almaktadır. Bunların yanında Türk dili ve edebiyatı, yabancı dil (İngilizce), din kültürü ve ahlak bilgisi, inkılâp tarihi ve Atatürkçülük ve seçmeli dersler olmak üzere toplam 15 ders görmektedirler.

2.2.2. Güzel Sanatlar Liselerindeki Grafik Tasarım Dersi İçeriği

2020-2021 eğitim-öğretim yılında, sadece 11. sınıflarda haftada 4 saat işlenmekte olan grafik tasarım dersi, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında 12. sınıfların da programlarında yer almaktaydı; fakat sonraki dönem bu ders 12. sınıf programından kaldırılmıştır.

Şanlıurfa Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 eğitim-öğretim yılında kullanılan yıllık plandan elde edilen 11. sınıf grafik tasarım dersi konuları ve kazanımları aşağıdaki şekildedir:

Teknoloji-tasarım ilişkisi yazı-kâğıt-matbaa:

1. Tasarım ve sanat kavramalarının aralarındaki farklılıkları izah eder.
2. Tasarım sonucunda ortaya konan ürünün ve sanat eserinin farklılıklarını örnek göstermek suretiyle izah eder.
3. Teknoloji ve tasarımın birbirlerini destekleyen yanlarını kavrar.
4. Endüstriye teknolojinin kattıklarını izah eder.
5. Teknoloji ile ilgili gelişmelerin ve icatların farkına varır.

Türkiye ve dünyada grafik tasarımın tarihi:

1. Yazının icadını ve bu süreci kavrar.
2. Kâğıdın icadını ve bu süreçte yaşanan gelişmeleri kavrar.
3. Matbaa sektörünün varoluşu ve gelişmesi ile bilgi verebilir.
4. Yazı ve grafik tasarımın iletişime etkilerini açıklar.

Temel grafik çalışmaları:

1. Diğer alanlar ve grafik ilişkisini izah eder.
2. Grafik tasarımın kapsadığı tasarım türlerini sayabilir.
3. Grafiğin Mısır, Çin, Hindistan uygarlıklarındaki gelişimlerini karşılaştırır.
4. Türkiye’de grafiğin gelişimine dair bilgi verebilir.

5. Tasarımın terminolojisindeki kavramları yerinde kullanabilir.

Photoshop ve Uygulamaları:

1. Görsel iletişimde grafik tasarımın temel kavramlarını tanıır ve kullanır.
2. Piksellerden meydana gelmiş görseller aracılığıyla veya fotoğraflar üzerinde çalışarak tasarımlar oluşturur.

Kurumsal kimliğe giriş logotype çalışması, amblem çalışması ve tipografik düzenlemeler:

1. Markanın bir kurumun kimliğini belirleyen unsurlar olduğunu fark eder.
2. Simgeler aracılığıyla markaların kendilerini anlatabildiğini örnek göstererek izah eder.
3. Tarih içerisinde bir markanın değişimindeki ifade farklılıklarını bulur.
4. İmaj ve marka arasındaki kalıcı olma ilişkisini kavrar.
5. Tipografiyi kullanıp bir marka tasarımı ve logotype yapabilir.

Tipografik düzenlemeler:

1. Yazı çalışmaları yapabilir.
2. Yazı karakteri ve çeşitlerini kavrar.
3. Perspektif kullanarak harf tasarımları yapabilir.
4. Manuel grafik tasarımı için gereken malzeme ve araç-gereci tanıır ve kullanır.
5. Elle logotype yapabilir.

Piktogram tasarım çalışması:

1. Görsel bilgi işaretlerinin (piktogram) iletişimde kullanım amaçlarını izah eder.
2. Piktogramın tarih içindeki gelişmesini izah eder.
3. Piktogram tasarımı yapabilir.

Afiş tasarım çalışması:

1. Afişin kullanım amacını ve özelliklerini açıklar.
2. Afiş tasarımları yapabilir.

İllüstrasyon çalışması:

1. İllüstrasyon ve tekniklerini kavrar.
2. İllüstrasyon türlerini örnek vererek izah eder.

3. İllüstrasyon tekniklerini kullanarak illüstrasyon tasarımları yapabilir.
4. Konseptte uyan illüstrasyon yapabilir.

Kitap kapağı çalışması:

1. Kitap kapaklarının tasarımlarını birbirleriyle karşılaştırmasını yapar.
2. Kitabın içeriği ile ilintili teknikleri ve araç-gereçleri kullanarak kitap kapağı tasarımları yapabilir.

Ambalaj tasarımı çalışması:

1. Ambalajların üç boyutlu yapısını çözümler.
2. Ürüne göre bir ambalaj tasarımı yapabilir.

Baskının tarihî gelişimi:

1. Baskının tarihsel gelişim aşamalarını izah eder.

Baskı teknikleri ve şablon baskı tekniği:

1. Şablon baskının bir tür baskı tekniği olduğunu kavrar.
2. Sanatsal ve endüstriyel baskı türlerini birbirlerinden ayırt eder.

Monotip baskı tekniği:

1. Monotip baskının bir tür baskı tekniği olduğunu kavrar.
2. Monotip baskı resim tekniğini izah eder.
3. Monotip baskı tekniğini kullanarak çalışmalar yapar.

Yüksek baskı tekniği, ağaç baskı:

1. Yüksek baskının bir tür baskı tekniği olduğunu kavrar.
2. Ağaç baskının yapılış sırasına uygun çalışabilir.
3. Yüksek baskı resim tekniğini izah eder.
4. Yüksek baskının malzemelerini tanır.
5. Yüksek baskı tekniğine uygun çalışmaları yapabilir.

Linolyum baskı çalışması:

1. Linolyum baskı tekniğinin işlem basamaklarına uygun çalışmalar yapabilir.
2. Yüksek baskı tekniğinin malzemelerini tanıyabilir.

3. Tekniğe uyan yüksek baskı çalışmaları yapabilir.

2.2.3. Piktogram Tasarımı

Piktogram bir sözcük, ileti, harf, düşünce veya tümceyi aktarabilmek için kullanılan görsel sembol veya referanstır (Wigan, 2012). Bu semboller hayatın pek çok alanında kullanılmaktadır. AVM’lerde, okullarda, resmi kurumlarda, yollarda görülen, insanlara yön gösteren ve bir şeye dair bilgiler veren işaretlerdir.

Ambrose ve Harris (2013)’e göre piktogram bir kelime, harf ya da ifadeyi içeren görsel bir referans veya resimsel bir imgeyi içeren kavramdır. İletişim aracı olan bu kavram, imgelere eklediğimiz çağrışımlarla amacına ulaşır. Birçok dilin yazılı halinde bir imge, bir kelimeyi ifade eder. Çincenin yazılı şekli piktogramlardan oluşmuştur. Bir piktogramın başarısı, hedeflenen kitlenin ve bunun dışında kalan diğer insanların verdiği tepkiler aracılığıyla ölçülür. Bazıları için kabul gören, başka kişiler için kabul edilemez.

Becer (2018), simgelerin sınıflandırmalarını fonogramlar ve logogramlar diye iki kategoride incelemiştir. Logogramları da imge bağlantılı simgeler, kavram bağlantılı simgeler, diğer simgeler şeklinde üç gruba ayırmıştır. İmge bağlantılı simgeler, konu edindikleri nesneyi doğrudan ifade eder ve piktogram olarak da isimlendirilirler. Genellikle nesnelerin sadeleştirilip stilize edilmiş biçimlerinden oluşturulurlar. Nesnenin zaman içinde geçirdiği değişimlere duyarlıdır; genelde en güncel şekiller kullanılmaya çalışılır.

Şekil 4. “Avustralya Sivil Havacılık Kurumu için Tasarlanan Piktogramlar, İmge Bağlantılı Simgeler” (Becer, 2018).

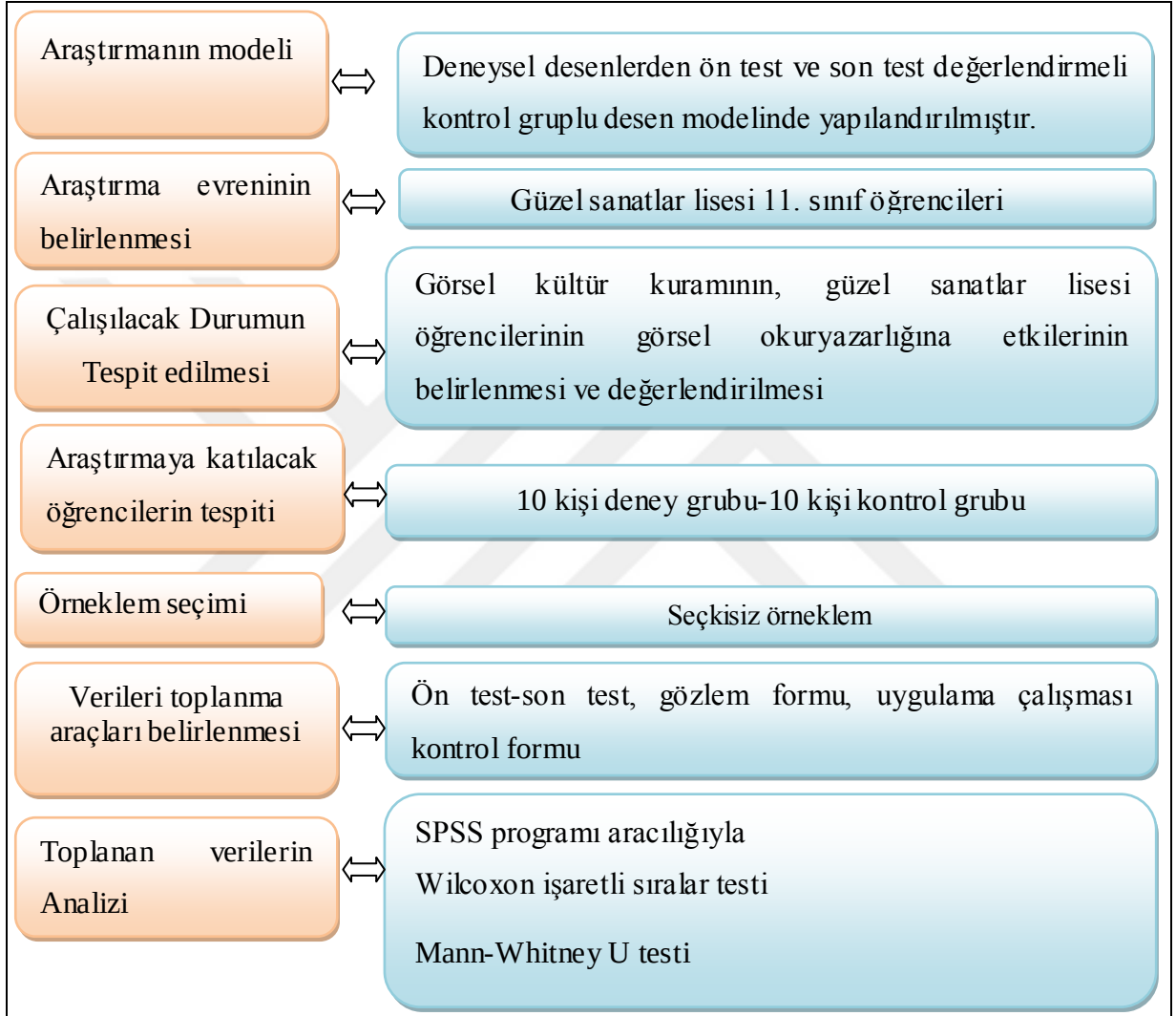
Grafik tasarım ürünü öncelikle hedef kitlenin dikkatini üzerine çekebilmelidir; bunun için de görsel öğeleri çarpıcı bir biçimde ve beklenmedik şekilde ele almalıdır (Turgut, 2013).

Bir piktogram tasarımında olmazsa olmaz özelliklerin başında diller üstü bir anlatım özelliğine sahip olması gelmektedir. Bu özelliğin yanında piktogram tasarımı sadeleştirilmiş biçimlerden meydana getirilmeli, kolay anlaşılabilir olmalı, her yaş kesimine aynı şeyi anlatıyor olmalı ve büyütülüp küçültülme özelliği olmalıdır. Genelde piktogram tasarımları güncel objelerden hareketle oluşturulmaktadır.

Piktogramlar bir insan hareketini veya bir durumu görsel işaretlerle tasvir eden grafik unsurlardır. Piktogramlarda imge önemli bir kavramdır ve imgeler de görsel kültür için önemli hususlardandır. Bu çalışmada, görsel okuryazarlık kavramının yazabilme kısmının değerlendirilmesinde piktogram çalışmasının kullanılacak olmasının nedeni, araştırmanın paydaşı görsel kültür kavramının en önemli unsurlarından birinin imge olmasıdır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine dair araştırmanın modeli, araştırma grubu/evren ve örneklem/denek-denekler, verileri toplama araçları ve süreçleri ile verilerin analizi bölümleri yer almaktadır. Araştırmanın aşamaları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 5. Yöntem Bölümünde İzlenen Sıra

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığına, görsel kültür kuramının etkilerinin tespit edilmeye çalışıldığı bu çalışmada deneysel desenler kapsamına giren “Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Desen” kullanılmıştır.

Bilim adına çalışan insanın vazifesi, önermeler veya önermeler dizgesi ortaya atmak ve bunları da sistemli bir şekilde sınamaktır (Popper, 2021). Bu sınamaları

yapmak için birtakım işlemler uygulanır. “Değişkenler arasındaki ilişkilerin önceden belirlenen hipotezlerin sınanması amacıyla kontrollü bir ortamda incelenmesine deney adı verilir” (Gönç-Şavran, 2014 s.76). Deneysel araştırma deseni, kontrol altında tutulan değişkenler arasında neden-sonuç ilişkilerinin belirlenip bulunan sonuçların karşılaştırılması suretiyle oluşturulmaktadır (Karakaya, 2012).

Deneysel deseni uygulamak için deney ve kontrol gurubu oluşturulmuştur. Grupların seçimi tesadüfî ve birbirlerine denk olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Ön test ve son test kontrol gruplu yöntemle meydana getirilen çalışmalarda, yansız atama yöntemi ile gruplar meydana getirilir (Karasar, 1998). Gruplar belirlendikten sonra bağımsız değişkene tabi tutulan deney gurubu ve müdahale edilmeyen kontrol grubu belirlenmiştir. Öğrencilerin görsel okuryazarlığa dair becerilerini ölçmek amacıyla Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012) tarafından geliştirilmiş “Görsel Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ön test uygulamasından sonra deney gurubu ile GKK ve görsel okuryazarlık içerikli etkinlikler yapılmıştır; kontrol gurubuna ise bu eğitim verilmemiştir. Bu süreçten sonra son test uygulaması yapılmış ve iki grup birbirleriyle karşılaştırılmak suretiyle deney gurubunun tutum ve davranışlarında oluşan değişiklikler çözümlenerek, yapılan etkinlikler sonucunda elde edilen çıktılar tespit edilmeye çalışılmıştır. Ön test ve son test uygulamasının şematik görünümü aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Desen

Grup		Ön Test	İşlem	Son Test
Deney Grubu	M	O1	X	O3
Kontrol Grubu	M	O2		O4

Düzeylerine göre araştırma türlerinden ‘müdahaleli araştırmalar’ kapsamına giren araştırmalarda, önceden belirlenmiş bir tekniğin ya da uygulamanın bir veya birden fazla sonuca etki etmeleri beklenen bir durumdur. Bu tür araştırmalarda genelde kullanılan metot, deney yöntemidir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2019). Bu çalışmada, deneysel desenlerden ön test ve son test değerlendirmeli kontrol gruplu desen modelinde yapılandırılmış ve ön test-son test uygulaması ile deney ve kontrol grubu arasındaki farklar tespit edilmeye çalışılmıştır; aynı zamanda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi ve sonrası değerlendirilmesi de gerçekleştirilmiştir. Ön test-son test uygulamalarından sonra her iki gruba piktogram tasarımı çalışması yaptırılmış

olup, iki grup arasında farklılıkların mevcut olup olmadığı takip formu ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada değişkenin değişik yanlarını ve oluşumlarını öğrenmek amacıyla araştırmanın farklı göstergelerinin, anlamlarının ve bakış açılarının ortaya çıkarılmasında verilerde çeşitlendirme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu düşünceden hareketle araştırmada sadece nicel yöntem değil, nitel yöntem de kullanılmıştır. Toplanacak verileri çeşitlendirmek amacıyla ön ve son test, sanatsal uygulama ve yarı yapılandırılmış gözlem araç olarak kullanılmıştır.

Nicel araştırma, belli bir anlama ulaşabilmek için sayısal verileri kullanırken; nitel araştırma, anlayışa ulaşmak maksadıyla sistematik gözlemleri kullanır (Johnson, 2019). Nitel araştırmada, çevre kontrol altında tutulmak suretiyle gözlem yapılmaz; olayların ve olguların doğal gelişim süreçleri içinde bu gözlemler gerçekleştirilir.

Nitel araştırma yönteminde standartlaştırılmamış veri toplama araçları kullanılır; bundan dolayı da nitel bir araştırmanın tam olarak tekrarlanması mümkün değildir (Gönç-Şavran, 2014). Nitel araştırma kapsamına giren, yarı yapılandırılmış gözlem ve sanatsal çalışmaları inceleme formu kullanılmıştır. Yapılan derslerde öğrencinin görsel kültüre dair edindiği kazanımlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Görsel kültürün görsel okuryazarlığı nasıl etkilediği ve öğrencilerin kazandığı davranış değişiklikleri gözlem ve uygulama çalışmalarının değerlendirilmesiyle tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitel araştırmalardan olan yarı yapılandırılmış gözlem, genellikle bir veri toplama aracı kullanılarak yapılan ve yapılandırılmamış gözlemlerde toplanan verilerin doğal ortamında sınanması için yapılan gözlemdir (Yıldırım & Şimşek, 2005).

Bu araştırma Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi'nde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan 11. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Deneysel desen kullanıldığı için iki grup oluşturulmuştur. Bu çalışmada, deney ve kontrol grubu olarak oluşturulan gruplar 10 kişiden oluşmakta olup, toplamda 20 öğrenci ile yürütülmüştür. Bir gurubun 10 kişi olarak belirlenme sebebi, içinde bulunulan salgın hastalık döneminde Covid-19 tedbirleri kapsamında bir atölyeye 10 öğrenciden fazla kişi almanın sakıncalı olacağı fikrinden ileri gelmiştir. İlk aşamada her iki gruba da ön test uygulanmış; ikinci aşamada ise deney gurubuna görsel kültür içerikli eğitimler verilirken kontrol grubuna geleneksel grafik tasarım dersi uygulanmıştır. Tüm bunlarla eş zamanlı olarak üçüncü bir işlem de deney grubu öğrencilerinin yapılandırılmış gözlem ile izlenmesi olmuştur.

Dördüncü aşamada, her iki gruba da piktogram tasarımı yaptırılmış olup, uygulamanın en sonunda ise her iki gruba da “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” son test olarak uygulanmıştır.

3.2. ARAŞTIRMA GRUBU/EVREN VE ÖRNEKLEM/DENEK-DENEKLER

“Araştırma evreni, araştırma probleminin cevaplanmasıyla ilgili olan ve bütün insanların oluşturduğu grup ya da araştırmacının belirttiği koşullara uyan grubun tamamı olarak tanımlanabilir”(Gönç- Şavran, 2014, s. 145). Deneysel araştırmalarda araştırmacı söz konusu grubu, birbirlerine benzeyen özelliklere ve geçmişe sahip bireylerden oluşturduğu katılımcı havuzundan yansız (tesadüfi) olarak belirlemelidir (Can, 2014).

Araştırmaya katılacak öğrencilerin seçiminde ve grupların belirlenmesinde öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin birbirlerine yakın olmasına özen gösterilmiştir. Bu amaçla her iki grubun öğrencileri, aynı sınıfta üç yıl boyunca birlikte öğrenim gören ve uygulama derslerinde gösterdikleri başarıları birbirlerine yakın olan öğrencilerden tesadüfi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın evrenini Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi’nde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deneysel desenin kullanıldığı araştırmada hem deney grubu hem de kontrol grubu 10’ar kişi olarak belirlenmiştir. Evrenin seçiminde kontrol ve deney grubu öğrencileri seçkisiz örneklem seçimi metodu ile tespit edilmiştir.

Araştırmanın evrenini oluşturan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyetlere Göre Dağılım Tablosu

Cinsiyet	Deney Grubu Öğrencileri	% Oranları	Kontrol Grubu Öğrencileri	% Oranları	Toplam Öğrenci Sayısı	Toplam %
Kız	8	80	7	70	10	50
Erkek	2	20	3	30	10	50
Toplam	10	% 100	10	% 100	20	%100

Deney grubu öğrencilerinin %80’i kız, %20’si erkek iken; kontrol grubu öğrencilerinin %30’u erkek, %70’i ise kızdır.

Gruplardaki cinsiyet dağılımı oranlarının, her iki grupta da birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Yaşlara Göre Dağılım

Yaş	Deney Grubu öğrencileri	Kontrol Grubu Öğrencileri	Toplam	% Oranları
16	4	3	7	35
17	6	7	13	65
Toplam	10	10	20	%100

Öğrencilerin %35’i 16 yaşında, %65’i ise 17 yaşındadır.

Araştırmada yer alan öğrencilerin kimliklerinin gizlenmesi amacıyla etik açıdan doğru bulunduğu için öğrenciler, deney grubu öğrencisi ise 1’den 10’a kadar numaralandırılarak “DGÖ1, DGÖ2, ... DGÖ10” şeklinde; kontrol grubu öğrencisi ise yine 1’den 10’a kadar numaralandırılarak “KGÖ1, KGÖ2, ... KGÖ10” şeklinde kısaltmalarla adlandırılmışlardır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu bölümde, verileri toplama araçlarının geliştirilme aşamaları, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreçleri ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan ön test ve son test, yarı yapılandırılmış gözlem, sanatsal uygulama çalışmasının kontrol edilmesi şeklinde veri toplama araçları vasıtasıyla veriler toplanmış olup aşağıda bu araçların ölçmeyi hedeflediği davranışlara ve amaçlarına yer verilmiştir. Ölçme, ölçme konusu olan şeyi kapsamaktadır; bir özelliktir. Belli bir özelliğe sahip olma veya olamama objeden objeye, kişiden kişiye, durumdan duruma ve aynı obje veya birey için zamana göre değişkenlik göstermektedir (Tavşancıl, 2014).

Bu araştırmada Kiper, Arslan, Kıyıcı & Akgün (2012) tarafından geliştirilen “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen Piktogram Tasarımı İnceleme Formu ve Öğrenci Gözlem Formu araştırmanın veri toplama sürecinde kullanılan diğer araçlardır.

Tablo 6. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı

Ölçek	Boyutlar	Cronbach Alpha
Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği	Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme	.92
	Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme	.80
	Görsel Yorumlayabilme	.79
	Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme	.92
	Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme	.95
	Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme	.87
	Genel	.96
Piktogram Tasarımı İnceleme Formu		.94
Öğrenci Gözlem Formu		.93

Yukarıdaki tabloda, araştırmada kullanılan araçların Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı belirtilmiştir.

Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.0 ve 0.40 arasında bir değer alıyorsa ölçek güvenilir değildir; 0.40 ve 0.60 arasında bir değer alıyorsa ölçek düşük güvenilirliktedir; 0.60 ve 0.80 arasında bir değer alıyorsa ölçek oldukça güvenilir; 0.80 ve 1.00 arasında bir değer alıyorsa ölçek yüksek derecede güvenilirdir (Tavşancıl, 2014).

Yukarıda elde edilen Cronbach Alpha değerlerine bakıldığında çalışmada kullanılan veri toplama araçlarının güvenilir olduğu söylenebilir.

3.3.1. Ön Test ve Son Test

Öğrencilerin GKK'ya dair tutumlarını ve görsel okuryazarlığa dair becerilerini ölçmek amacıyla Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012) tarafından geliştirilmiş Görsel Okuryazarlık Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçeğin kullanılma amacı, araştırmada tespit edilmeye çalışılan, öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterliliklerini belirleyebilmektir. Bu ölçek altı alt boyuttan müteşekkil olup, yirmi dokuz madde içermektedir. 5'li likert tipinde oluşturulan ölçekte şu ifadeler yer almaktadır: “Kesinlikle Yapamam”, “Yapamam”, “Az Çok Yaparım”, “Yaparım” ve “Kolaylıkla Yaparım”. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) $\alpha=.86$ olarak tespit edilmiştir. Altı alt boyuttan meydana gelen ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları aşağıda belirtilen oranlar şeklindedir: “Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” ($\alpha=.92$), “Basılı Görsel Materyalleri Tanıyabilme” ($\alpha=.80$), “Görsel Yorumlayabilme” ($\alpha=.79$), “Günlük Hayatta

Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” ($\alpha=.92$), “Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme” ($\alpha=.95$), “Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme” ($\alpha=.97$).

Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği hem deney grubuna hem de kontrol grubuna çalışmanın başlangıcında ve sonunda ayrı ayrı uygulanmak suretiyle kullanılmıştır.

3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Gözlem

Gözlem soruları hazırlanırken dersin hedefleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu etkinlikte, hedeflenen davranışlar ve yapılan uygulama çalışmasıyla kazanılacak beceriler ve bunların gerçekleştirilme düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Gözlem formunda “Geliştirilmeli”, “Yeterli”, “Orta Düzeyde”, “İyi” ve “Çok İyi” şeklinde beş seviye kullanılmıştır. Gözlem formu, öğrenci gruplarını en iyi şekilde tanıdığı düşünülen ve uzun yıllar okulda görev yapmakta olan 7 alan öğretmeninden görüş alınarak oluşturulmuştur.

Gözlem formu Cronbach Alpha katsayısı $\alpha=.93$ olarak tespit edildiği için gözlem formunun güvenilir olduğu söylenebilir. Gözlem formunda yer alan maddeler aşağıdaki şekildedir:

1. Görsel kültürün tanımını yapabilir.
2. Görsel kültürün ürünlerini okuyabilir.
3. Çevresinde gördüğü görsel kültür unsurlarının anlamlarını sorgular.
4. Çevresindeki afişleri okuyabilir.
5. Çevresindeki sembolleri okuyabilir.
6. Görsel kültürün ürünlerinin diller üstü yapısını kavrayabilir.
7. Görsel kültür kapsamına giren ürünler tasarlayabilir.
8. Televizyonlarda gördüğü reklamların amaçlarını anlayabilir.
9. Cep telefonlarında gördüğü sembolleri okur.
10. Tasarladığı piktoqramın akılda kalıcı olma özelliğine dikkat eder.
11. Tasarladığı piktoqramın hızlı anlamlandırılabilir yapıda olmasına dikkat eder.
12. Tasarladığı piktoqramın evrensel dile sahip olmasına dikkat eder.

3.3.3. Sanatsal Uygulama Çalışması

Bu süreçte öğrencilerin, mesajı olan bir piktoqram tasarımı oluşturabilmeleri, yani görsel okuryazarlık alanının yazma kısmında neler yapabileceği irdelenecektir. Bu

kapsamda 2021 Türkiye Olimpiyatları başlıklı konu belirlenmiş olup bu konuda farklı spor dallarında piktogram tasarımları istenmiştir. Bu çalışma hem deney grubu hem kontrol grubu tarafından yapılmıştır.

Sanatsal uygulama çalışmasının incelenmesi formunda “Geliştirilmeli”, “Yeterli”, “Orta Düzeyde”, “İyi” ve “Çok İyi” şeklinde beş seviye kullanılmıştır. Piktogram çalışması inceleme formu Cronbach Alpha katsayısı $\alpha=.94$ olarak tespit edildiği için gözlem formunun güvenilir olduğu söylenebilir. Bu form, okulda görev yapmakta olan 7 görsel sanatlar öğretmenin görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Uygulamanın yapılacağı okulda uzun yıllar görev yapmış ve ilgili dersi yürütmüş, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini bilen öğretmenlerin grubu iyi tanıyacağı düşüncesi ile bu öğretmenlerden görüş alınmıştır. Uygulama çalışmasının değerlendirilmesinde Miles ve Huberman modelinde “kodlayıcılar arasındaki görüş birliği” şeklinde adlandırılan benzerliklerin tespiti için: $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ formülü kullanılmıştır. Bu formülle iki öğretmenin yaptığı değerlendirmenin karşılaştırılması yapılmıştır. Formda yer alan maddeler aşağıdaki şekildedir;

1. Oluşturulan piktogram anlamsal mesajı iyi iletebiliyor.
2. Farklı ülkelerin insanları bu sembolleri anlayabilir.
3. Bu sembolü değişik yaş gruplarındaki insanlar anlayabilir.
4. Anlatılmak istenen dışında öge içermiyor.
5. Sembolü oluşturan öğelerin birbirleriyle ilişkisi ve uyumu iyidir.
6. Sembolün bütününde kullanılan yapısal unsurlar doğru kullanılmış.
7. Bu sembol tanınabilir bir düzeni yansıtır.
8. Bu sembolün anlatmak istediği ana unsur öncelikle algılanıyor.
9. Bu sembol ilk bakışta görülebilir durumdadır.
10. Bu sembol uzaktan da bakıldığında etkisini korumaktadır.
11. Bu tasarım çoğaltılabilir, büyütülüp, küçültülebilir.

3.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Verileri toplama süreci üç hafta olarak planlanmıştır. İlgili sınıfta, bir haftada dört ders saati grafik tasarım dersi bulunmaktadır. Pandemi nedeniyle okullarda 11. sınıflar yüz yüze eğitime ara verileceğinden üç hafta ve toplam 12 ders saati şeklinde planlanmıştır.

Toplamda on iki ders saati içinde veriler toplanmıştır. Verileri toplamak maksadıyla oluşturulan gruplara mensup öğrenciler 18 yaşından küçük oldukları için velileri

bilgilendirilmiş, hem Veli İzin Dilekçesi hem de öğrencilerden gönüllü katılım belgeleri alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasıyla veri toplama süreci başlamıştır. Birinci haftanın ilk iki dersinde deney ve kontrol gruplarına ön test uygulaması gerçekleştirilmiştir. Deney grubuna 12 ders saati boyunca GKK'yı tanıtan ve açıklayan etkinlikler yapılmıştır. Kontrol grubuna ise geleneksel yöntemde ders içeriği anlatılmış ve uygulama çalışmasını yapmaları istenmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencileri, yarı yapılandırılmış gözlem formu aracılığıyla izlenmiştir. Etkinliklerin son dersinde her iki gruba da son test çalışması uygulanmıştır. Yapılan grafik tasarım çalışmaları incelenerek deney ve kontrol grubu arasındaki farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin toplanması sürecinde yapılan etkinlikler aşağıdaki haftalık etkinlik tablosunda belirtilmiştir.

Tablo 7. Haftalık etkinlik Çizelgesi

Haftalık etkinlikler	1.Hafta	2. Hafta	3.Hafta
Deney ve kontrol gruplarına ön test uygulamasının yapılması	x		
Deney grubu ile görsel kültür kuramı eğitimi	x	x	
Deney grubuna görsel okuryazarlık eğitimi	x	x	x
Deney grubu yarı yapılandırılmış gözlem uygulanması		x	x
Pikto gram tasarımı yapma	x	x	x
Deney ve kontrol gruplarına son test uygulamasının yapılması			x

Her bir hafta 4 ders saatini içermektedir.

Deney ve kontrol grubunda uygulanacak çalışmanın farklı öğretmenler tarafından uygulanması, tecrübe farklılıklarından dolayı sonuçları olumsuz etkileyebileceği düşüncesinden hareketle tek öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Her iki gruba eşit zamanda uygulamalar yapılmıştır. Etkinliğin 3 hafta ile sınırlandırılma sebebi, içinde bulunulan pandemi döneminden ötürü okulların uzaktan eğitime geçmesidir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu aşamada, uzmanlar tarafından yapılan değerlendirme sonucunda elde edilen sayısal verilerin ortalamaları alınmış, bu ortalama puanlar SPSS programı aracılığıyla iki ayrı istatistiksel analize tabi tutulmuşlardır. Analizlerde, deney ve kontrol gruplarının büyüklüklerinin 15'ten az olması nedeniyle, parametrik olmayan istatistikler

kullanılmıştır. Verilerin analizi için istatistiksel tekniğin belirlenmesinde şu ölçütlere dikkat edilmelidir: Desenin türü; bağımlı değişkenin ölçme düzeyi, sayısı, türü ve dağılımı; bağımlı değişkende etkisi gözlenen değişken (faktör) sayısı; alt örneklemin sayısı ve büyüklüğü; istatistiksel kontrol (Büyüköztürk, 2020).

Analizin birinci aşamasında, her bir grubun kendi içinde ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla, Wilcoxon işaretli sıralar testi uygulanmıştır. İkinci aşamada ise iki grup arasındaki ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasını sağlayan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan, veri toplama araçları ile elde edilen verilerin analizi sürecinde nonparametrik testlerden Wilcoxon işaretli sıralar testi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Gökçe (1992), örneklem büyüklüğünün 30'dan büyük olması durumunda parametrik testlerin her zaman için parametrik olmayan testlerden üstün olduğundan bahseder. Bu araştırmada nonparametrik testlerin kullanılmasının nedeni, çalışma grubunda yer alan birey sayısının 30'dan küçük olmasıdır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama esnasında ve grafik tasarım çalışmasının incelenmesi sonucunda almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrenci sayılarının 15'ten az olmasından kaynaklı, nonparametrik bir test olan Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Gözlem formu ve piktogram çalışmasının incelenmesi formu ile elde edilen bulgular ile deney ve kontrol grubu karşılaştırılmıştır. Gözlem formu, uygulama öğretmeni tarafından uygulama esnasında doldurulmuştur. Piktogram tasarımı iki alan öğretmeni tarafından değerlendirilmiş, bu değerlendirmeler arasında Miles ve Huberman modeli temel alınarak benzerlikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu benzerlikler iki puanlayıcı arasındaki tutarlılığı tespit için kullanılmaktadır. Miles ve Huberman modelinde "kodlayıcılar arasındaki görüş birliği" şeklinde adlandırılan benzerliklerin tespiti için: $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ formülü kullanılmıştır (Baltacı, 2017).

Can (2014)'a göre iki grubun ortalamalarının karşılaştırılacağı çalışmalarda veri sayısının az olması veya veri sayısı yeterli olsa da çeşitli sebeplerden ötürü testin koşullarını yerine getirememesi gibi nedenlerden kaynaklı olarak t testi yapılamayabilir. Bu gibi durumlarda t testinin alternatifi sayılabilecek parametrik bir test olan Mann-Whitney U ile elde edilen veriler, iki grubun ortalamaları arasındaki farkı ortaya koyabilir.

Velilerin analizi için yapılan işlemler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- Deney ve kontrol grubu görsel okuryazarlık yeterlilikleri ile ilgili ön test bulguları,
- Deney ve kontrol grubu görsel okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin son test sonuçlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular,
- Deney grubu görsel okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin ön test-son test sonuçlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular,
- Kontrol grubu görsel okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin ön test-son test sonuçlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular,
- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem formu sonuçlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular,
- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımı incelenmesi sonucu elde edilen bulgular.

4. BULGULAR

Bu bölümde yapılan değerlendirmeler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu bulgular Görsel Okur Yazarlık Becerileri Ölçeği, piktogram tasarımı incelenmesi, gözlem formu kullanılarak toplanmış olup, Mann-Whitney U testi ve Wilcoxon işaretli sıralar testi ile bulguların analizleri gerçekleştirilmiştir.

4.1. DENEY VE KONTROL GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİKLERİ İLE İLGİLİ ÖN TEST BULGULARI

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön testten almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Aşağıdaki tabloda bu verilere yer verilmiştir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol Grubu Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ön Test Bulguları

	Gruplar	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	Z	p
<i>Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme</i>	Deney Grubu	10	11.30	113.00	42.00	.61	.54
	Kontrol Grubu	10	9.70	97.00			
	Toplam	20					
<i>Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme</i>	Deney Grubu	10	11.50	115.00	40.00	.77	.44
	Kontrol Grubu	10	9.50	95.00			
	Toplam	20					
<i>Görsel Yorumlayabilme</i>	Deney Grubu	10	10.75	107.50	47.50	.19	.85
	Kontrol Grubu	10	10.25	102.50			
	Toplam	20					
<i>Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme</i>	Deney Grubu	10	11.20	112.00	43.00	.53	.59
	Kontrol Grubu	10	9.80	98.00			
	Toplam	20					
<i>Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme</i>	Deney Grubu	10	10.60	106.00	49.00	.08	.94
	Kontrol Grubu	10	10.40	104.00			
	Toplam	20					
<i>Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme</i>	Deney Grubu	10	12.00	120.00	35.00	1.18	.24
	Kontrol Grubu	10	9.00	90.00			
	Toplam	20					

Yukarıdaki tabloda yer alan verilerin analiz sonuçlarına göre ankette yer alan boyutların incelemesi şu şekildedir:

Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 11.30, kontrol grubu sıra ortalaması ise 9.70 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık görülmemiştir (U=42.00, p=.54).

Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 11.50, kontrol grubu sıra ortalaması 9.50 olarak belirlenmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($U=40.00$, $p=.44$).

Görsel yorumlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 10.75, kontrol grubu sıra ortalaması 10.25 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($U=47.50$, $p=.85$).

Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 11.20, kontrol grubu sıra ortalaması 9.80 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($U=43.00$, $p=.59$).

Araçlar kullanarak görsel üretebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 10.60, kontrol grubu sıra ortalaması 10.40 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($U=49.00$, $p=.94$).

Görsellerdeki mesajları algılayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 12.00, kontrol grubu sıra ortalaması 9.00 olarak belirlenmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($U=35.00$, $p=.24$).

Deney ve kontrol grubu ön test sıra ortalamalarının karşılaştırılması sonucu tüm boyutlarda anlamlı farklılık görülmemektedir. Deneysel çalışmalarda grupların giriş düzeylerinin aynı seviyede olması, beklenen ve olması gereken bir durumdur. Gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmaması araştırmayı daha güvenilir hale getirmektedir. Bu tablodan elde edilen sonuca göre deney ve kontrol grubu arasında başlangıçtaki görsel okuryazarlık düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

4.2. DENEY VE KONTROL GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son testten almış oldukları sıra ortalamaları, Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubu Görsel Okuryazarlık Düzeyleri Son Test Bulguları

	Gruplar	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	Z	P
Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme	Deney Grubu	10	14.45	144.50	10.50	3.02	.00*
	Kontrol Grubu	10	6.55	65.50			
	Toplam	20					
Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme	Deney Grubu	10	14.35	143.50	11.50	2.93	.00*
	Kontrol Grubu	10	6.65	66.50			
	Toplam	20					
Görsel Yorumlayabilme	Deney Grubu	10	15.30	153.00	2.00	3.66	.00*
	Kontrol Grubu	10	5.70	57.00			
	Toplam	20					
Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme	Deney Grubu	10	12.60	126.00	29.00	1.60	.11
	Kontrol Grubu	10	8.40	84.00			
	Toplam	20					
Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme	Deney Grubu	10	11.50	115.00	40.00	.76	.45
	Kontrol Grubu	10	9.50	95.00			
	Toplam	20					
Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme	Deney Grubu	10	15.50	155.00	00	3.87	.00*
	Kontrol Grubu	10	5.50	55.00			
	Toplam	20					

Yukarıdaki tabloda yer alan verilerin analiz sonuçlarına göre ankette yer alan boyutların incelemesi şu şekildedir:

Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 14.45, kontrol grubu sıra ortalaması 6.55 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($U=10.50$, $p=.00^*$).

Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 14.35, kontrol grubu sıra ortalaması 6.65 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($U=11.50$, $p=.00^*$).

Görsel yorumlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 15.30, kontrol grubu sıra ortalaması 5.70 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($U=2.00$, $p=.00^*$).

Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 12.60, kontrol grubu sıra ortalaması 8.40 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($U=29.00$, $p=.11$).

Araçlar kullanarak görsel üretebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 11.50, kontrol grubu sıra ortalaması 9.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($U=40.00$, $p=.45$).

Görsellerdeki mesajları algılayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 15.50, kontrol grubu sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutta, deney ve kontrol grubu sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($U=00$, $p=.00^*$).

Bu tabloda deney ve kontrol gruplarına eğitim süreci geçtikten sonra uygulanan son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda, deney grubu öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçüğü sonuçlarının kontrol grubuna kıyasla olumlu yönde ilerleme gösterdiği tespit edilmiştir. Görsel kültürü ve görsel okuryazarlığı tanıtıcı şekilde işlenen dersler, deney grubunun görsel okuryazarlıklarını geliştirmede etkili olmuştur. Klasik anlamda işlenen ders içerikleri, kontrol grubunun görsel okuryazarlıklarını ve yeterliliklerini geliştirme konusunda gelişme kat etmelerine katkı sunmamıştır.

4.3. DENEY GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN ÖN TEST-SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR

Deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testten almış oldukları sıra ortalamaları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10. Deney Grubu Ön Test ve Son Test Karşılaştırılması Sonucu Elde Edilen Bulgular

	Gruplar	n	Sıra ort.	Sıra top.	Z	p
<i>Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-	.01*
	Pozitif sıra	10	5.50	55.0	2.82	
	Eşit sıra	0				
<i>Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-	.01*
	Pozitif sıra	10	5.50	55.0	2.84	
	Eşit sıra	0				
<i>Görsel Yorumlayabilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-	.01*
	Pozitif sıra	10	5.50	55.0	2.81	
	Eşit sıra	0				
<i>Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-	.01*
	Pozitif sıra	10	5.50	55.0	2.82	
	Eşit sıra	0	.00	.00		
<i>Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme</i>	Negatif sıra	0	4.50	36.00	-	.01*
	Pozitif sıra	8			2.54	
	Eşit sıra	2				
<i>Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-	.01*
	Pozitif sıra	10	5.50	55.0	2.81	
	Eşit sıra	0				

Yukarıdaki tabloda yer alan verilerin analiz sonuçlarına göre ankette yer alan boyutların incelemesi şu şekildedir:

Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Z=-2.82$, $p=.01^*$).

Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Z=-2.84$, $p=.01^*$).

Görsel yorumlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde

edilen bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Z=-2.81$, $p=01^*$).

Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Z=-2.82$, $p=01^*$).

Araçlar kullanarak görsel üretebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 4.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Z=-2.54$, $p=01^*$).

Görsellerdeki mesajları algılayabilme düzeylerine ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre deney grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($Z=-2.81$, $p=01^*$).

Bu tabloda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testten aldıkları puanların birbirleri ile kıyaslaması gerçekleştirilmiştir. Bu bulgulara göre her boyutta anlamlı farklılık görülmektedir (* ile işaretlenmiştir). GKK'yı ve görsel okuryazarlığı tanıtan ders içerikleri sonrasında deney grubu öğrencilerinde, altı alt boyutu olan görsel okuryazarlık becerileri anlamlı şekilde yükseliş göstermiştir.

4.4. KONTROL GRUBU GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN ÖN TEST-SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR

Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testten almış oldukları sıra ortalamaları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 11. Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Verilerinin Karşılaştırılmasıyla Elde Edilen Bulgular

	Gruplar	N	Sıra ort.	Sıra top.	Z	p
<i>Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme</i>	Negatif sıra	2	3.50	7.00	-1.27	.21
	Pozitif sıra	5	4.20	21.00		
	Eşit sıra	3				
<i>Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme</i>	Negatif sıra	3	2.00	6.00	-1.73	.08
	Pozitif sıra	0	.00	.00		
	Eşit sıra	7				
<i>Görsel Yorumlayabilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-1.73	.08
	Pozitif sıra	3	2.00	6.00		
	Eşit sıra	7				
<i>Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme</i>	Negatif sıra	1	1.50	1.50	.00	1.00
	Pozitif sıra	1	1.50	1.50		
	Eşit sıra	8				
<i>Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme</i>	Negatif sıra	3	2.00	6.00	-1.73	.08
	Pozitif sıra	0	.00	.00		
	Eşit sıra	7				
<i>Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme</i>	Negatif sıra	0	.00	.00	-1.00	.32
	Pozitif sıra	1	1.00	1.00		
	Eşit sıra	9				

Yukarıdaki tabloda yer alan verilerin analiz sonuçlarına göre ankette yer alan boyutların incelemesi şu şekildedir:

Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme, boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması 3.50, pozitif sıra ortalaması 4.20 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1.27$, $p=.21$).

Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması 2.00, pozitif sıra ortalaması .00 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1.73$, $p=.08$).

Görsel yorumlayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 2.00 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1.73$, $p=.08$).

Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 5.50 olarak tespit

edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($Z=.00$, $p=1.00$).

Araçlar kullanarak görsel üretebilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması 2.00, pozitif sıra ortalaması .00 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1.73$, $p=.08$).

Görsellerdeki mesajları algılayabilme boyutuna ilişkin analiz sonuçlarına göre negatif sıra ortalaması .00, pozitif sıra ortalaması 1.00 olarak tespit edilmiştir. Bu boyutla ilgili elde edilen bulgulara göre kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları ile son test sonuçları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1.00$, $p=.32$).

Yukarıdaki tabloda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son teste verdikleri cevaplar doğrultusunda yapılan değerlendirme ile bu grubun ön test ile son testleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı kontrol edilmeye çalışılmıştır. Kontrol grubu ön test-son test sıra ortalamalarının karşılaştırılması sonucu anlamlı farklılık görülmemektedir.

4.5. DENEY VE KONTROL GRUBU ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI SONUCU ELDE EDİLEN BULGULAR

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem formundan almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Gözlem Formu Sonuçlarının Karşılaştırılması

Gruplar	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	Z	p
Deney Grubu	10	13.85	138.50	16.50	2.55	01*
Kontrol Grubu	10	7.15	71.50			
Toplam	20					

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem form sonuçlarının karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarına göre deney grubu sıra ortalaması 13.85, kontrol grubu sıra ortalaması 7.15 olarak tespit edilmiştir ($U=16.50$, $p=01^*$).

Uygulanan Mann-Whitney U testi sonucuna göre $p=.01^*$ olarak belirlendiğinden ve $p<0.05$ değeri baz alındığında elde edilen sonuç anlamlı farklılık göstermektedir. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklar deney grubu lehinedir.

Araştırmacı tarafından dersin hedeflediği davranışlara yönelik hazırlanan gözlem formu aracılığı ile toplanan veriler üzerinden deney ve kontrol grubu kıyaslandığında; deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmektedir.

4.6. DENEY VE KONTROL GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN PİKTOGRAM TASARIMI İNCELENMESİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI İLE ELDE EDİLEN BULGULAR

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımlarının incelenmesinden almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımlarının incelenmesi iki öğretmen tarafından gerçekleştirilmiş olup, iki değerlendirmeci arasındaki tutarlılık Miles ve Huberman modeline göre değerlendirilmiştir. Bu iki değerlendirme sonuçlarına göre tutarlılık oranları DGÖ1=%82, DGÖ2=%91, DGÖ3=%82, DGÖ4=%91, DGÖ5=%91, DGÖ6=%82, DGÖ7=%100, DGÖ8=%91, DGÖ9=%91, DGÖ10=%91, KGÖ1=%82, KGÖ2=%82, KGÖ3=%82, KGÖ4=%91, KGÖ5=%91, KGÖ6=%82, KGÖ7=%91, KGÖ8=%100, KGÖ9=%91, KGÖ10=%91 şeklinde hesaplanmıştır. Bu hesaplamada $\Delta = C \div (C + d) \times 100$ formülü kullanılmıştır. Her öğrenci boyutunda %80 oranının üzerinde tutarlılık görüldüğü için yapılan inceleme tutarlıdır denilebilir.

Tablo 13. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Piktogram Tasarımlarının İncelenmesi Sonucu Elde Edilen Verilerin Analizi ile Ulaşılan Bulgular

Gruplar	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	Z	P
Deney Grubu	10	15.50	155.00	.00	3.81	.00*
Kontrol Grubu	10	5.50	55.00			
Toplam	20					

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımlarının inceleme sonuçlarının karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarına göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında; deney grubu sıra ortalaması 15.50, kontrol grubu sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir (U=.00, p=00*).

Tablo 13'te deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel okuryazarlık bağlamının yazma kısmını oluşturan piktogram tasarımları kıyaslanmıştır. Yapılan kıyaslamada deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

5. TARTIŞMA

Bu bölüm, yapılan değerlendirmelerden elde edilen bulguların ve literatür taraması sonucu elde edilen verilerin problem durumuna etkilerinin derinlemesine incelenmesini içermektedir. GKK'nın sanat eğitimi veren kurumlara dâhil edilmesiyle oluşacak faydalar ve bu durumun sınırlı yanları tartışılmıştır.

Araştırma, görsel kültür kuramının güzel sanatlar lisesi 11. sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlığına etkilerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma, aynı sınıf düzeyinde ve aynı sınıfta yer alan iki öğrenci grubu ile yürütülmüştür. Bu gruplardan biri deney grubu iken, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Uygulama çalışması grafik tasarım dersi bünyesinde yer alan piktogram tasarımı konusunu içermektedir. Ambrose ve Harris (2013)'e göre piktogram bir kelime, harf ya da ifadeyi içeren görsel bir referans veya resimsel bir imgeyi içeren kavramdır. İletişim aracı olan bu kavram, imgelere eklediğimiz çağrışımlarla amacına ulaşır. Her iki gruba da piktogram tasarımı yaptırılmış olup deney grubuna GKK içerikli dersler verilmiş, kontrol grubuna ise geleneksel anlamdaki grafik dersi içeriği uygulanmıştır. Görsel okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve konu ile ilgili düzeyleri ölçmek amacıyla her iki öğrenci grubu da ön ve son test olmak üzere görsel okuryazarlık yeterlilikleri testi uygulanmıştır. Öğrencilerin anlamlı bir mesajı olan piktogram tasarımları istenmesi ise görsel okuryazarlık alanının yazabilme kısmını içermektedir. Güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören ve geleceğin sanatçıları, sanat eğitimcileri, grafikerleri vb. olacak ve pek çok meslekî alanda istihdam edilecek olan gençlerin görsel okuryazarlık becerisini kazanmaya bir hayli ihtiyaçları vardır. “Toplumsal hayatı ve yaşama biçimimizi belirlediği bilinen bütün kültürel ortamlar, günümüzde hızlı bir değişim sürecine girmiştir” (Kazel, 2017, s. 46). Bu hızlı değişimler, gelişen teknolojilerin doğal bir sonucu olarak insanın karşısına çıkmaktadır. Yeni görüntüleme teknolojilerini de etkileyen bu hızlı gelişmeler çevreyi hareketli ve hareketsiz görüntülerle çepeçevre kuşatılmış bir hale getirmiştir. Etrafı saran GK ürünlerinin birçoğu, bu alanlarla iştigal eden insanlar tarafından üretilmektedir. GKK ise bu alanda çalışan veya eğitim gören bireyleri, bu alana dair ciddi okuyucular, yorumlayıcılar ve üreticiler haline getirmiştir.

Araştırma boyunca elde edilen bulgular yoluyla, çalışmanın alt problemleri ile mevcut durumun karşılaştırılması ve literatür desteği sayesinde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliliklerine dair yapılan ilk değerlendirmede, düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı,
2. Kontrol grubu öğrencilerine klasik grafik tasarım dersi tabanlı öğretim yönteminin uygulanması sonrası gerçekleştirilen ve görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçen ön test ile son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı,
3. Deney ve kontrol gruplarının etkinlik sonucunda son test sonuçlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı,
4. Deney grubu öğrencilerine GK tabanlı öğretim yönteminin uygulanması sonrası gerçekleştirilen görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçen ön test ile son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı,
5. Uygulama yapılırken izlenen iki öğrenci grubunun gözlem formu sonuçlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı,
6. GK tabanlı öğretim yönteminin ve geleneksel yöntemin, grupların uygulama çalışmalarına etkisi olup olmadığı.

Tespit edilen bu maddeler, araştırmanın alt problemleri kapsamında sınırlılıkları ve yararlı yönler açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 8’den elde edilen sonuca göre deney ve kontrol grupları arasında başlangıçtaki görsel okuryazarlık düzeyleri aynıdır denilebilir. Büyüköztürk (2007)’e göre ön test-son test kontrol gruplu seçkisiz desen olarak adlandırılan ÖSKD, psikoloji ve eğitim alanında çokça kullanılan bir desendir. Bu desende öncelikle seçkisiz örneklem seçme metoduyla, biri deney ve diğeri kontrol grubu olmak üzere iki grup oluşturulur. Gruplar belirlendikten sonra her iki gruba da uygulama yapılmadan önce bağımlı değişken ile ilgili ölçümler yapılır.

Araştırmanın ilk aşamasında öğrencilere uygulanan ölçek, görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçmek amacıyla uygulanmıştır. Görsel okuryazarlık kavramını literatürde ilk tanımlayan kişi olan Debes (1968) görsel okuryazarlığı, insanın görüp ve bunları diğer algılama deneyimleriyle bütünleştirip geliştirebileceği bir grup görme becerisidir, şeklinde ifade etmiştir. Araştırmanın başlangıcında uygulanan “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” ön test olarak uygulanmış olup uygulanan Mann-Whitney U testi sonucunda elde edilen verilere göre ön test sıra ortalamalarının karşılaştırılması sonucu anlamlı farklılık

görülmemiştir. Deneysel çalışmalarda grupların giriş düzeylerinin aynı seviyede olması, beklenen ve olması gereken bir durumdur. Gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmaması araştırmayı daha güvenilir hale getirmektedir.

Ön test uygulaması ile son test uygulaması arasında deney grubunda meydana gelen değişikliğin incelendiği Tablo 10'da gösterilen Wilcoxon işaretli sıralar testi sonucuna göre ortaya çıkan anlamlı farklılıklar, deney grubu lehinedir. Altı boyuttan oluşan ölçeğin her boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir. Bu tabloda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testten aldıkları puanların hesaplanıp birbirleri ile kıyaslaması gerçekleştirilmiştir. Bu bulgulara göre her boyutta anlamlı farklılık görülmektedir (* ile işaretlenmiştir). Altı alt boyutu olan görsel okuryazarlık becerileri, GKK'yı ve görsel okuryazarlığı tanıtan ders içerikleri sonrasında deney grubu öğrencilerinde anlamlı şekilde yükseliş göstermiştir. Bu durum, GKK içerikleriyle oluşturulan derslerin, görsel okuryazarlık yeterlilikleri açısından deney grubu öğrencilerine olumlu yönde faydası olduğunu ortaya koymuştur.

“Görsel Kültür Kuramının İlköğretim 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanması” başlıklı doktora tezinde Dilli (2003)'nin ifade ettiğine göre, içinde yaşanan çağın bir gerekliliği halini alan GK ürünlerinin incelendiği çalışmalar, görsel sanatlar dersi içeriklerine dâhil edilmelidir. Güncel eğitim anlayışında sosyal ve kültürel içeriklerin daha çok önemli olmasını öngören araştırmalar, görsel sanatlar eğitimine farklı bakış açısı ile bakılmasını zorunluluk haline getirmiştir. Dilli (2003)'nin araştırmasında vardığı sonuçlar bu araştırmayı da destekler mahiyettedir. “Görsel kültür çalışmaları medyanın görsel biçimleri, iletişim ve postmodern dünyanın belirgin bilgi kaynaklarını kavranabilir duruma getirebilir”(Aykut, 2013, s. 713). Buradan anlaşıldığı üzere GKÇ yalnızca görsel okuryazarlığa katkı sunmaz, aynı zamanda medyadan iletişime pek çok alanda da kendini hissettirir. Burada bahsi geçen konuyu destekleyen çalışmalarda bulunan Güler ve Bedir-Erişti (2018) araştırmalarında öğrencilerin yaratıcılıklarını, görsel okuryazarlıklarını, eleştirel bakış açısı kazanabilmelerini ve iletişim becerilerini destekleyen görsel kültür eğitiminin önemli olduğunu vurgulamakta ve bilinçli insanlar yetiştirme konusundaki katkısının da altını çizmektedir.

Tablo 11'de kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son teste verdikleri cevaplar doğrultusunda yapılan değerlendirme ile bu grubun ön test ile son testleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı kontrol edilmeye çalışılmıştır. Kontrol grubu ön test-son test sıra ortalamalarının karşılaştırılması sonucu anlamlı farklılık görülmemektedir. Wilcoxon

işaretili sıralar testi sonucuna göre kontrol grubu ön test son test sıra ortalamalarının karşılaştırılması neticesinde anlamlı farklılık görülmemektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda anlaşılmaktadır ki, kontrol grubuna uygulanan geleneksel ders işleme yöntemi, bu grupta görsel okuryazarlık yeterliliklerini geliştirmede olumlu yönde bir etki yapmamıştır.

“Çağımızda en büyük değişim iletişim alanında yaşanmaktadır. Küresel kültürde metne dayalı iletişim yerini görselliğin hâkimiyetine bırakmıştır. Bu değişim süreci görsel sanatlar eğitiminin içeriği üzerine yeniden düşünmeyi gerektirir. Bu anlamda son yıllarda dünyada sanat eğitimcileri tarafından öne çıkarılan yaklaşımlardan biri ‘Görsel Kültür Kuramı’dır’ (Mamur, 2014a, s. 59).

Mamur’un da bu sözlerinden anlaşıldığı gibi iletişimde yaşanan değişim, yazıdan görselliğe geçişi sağlamıştır. Haliyle bu değişimler, beraberinde birçok alanı değişime zorladığı gibi görsel sanatlar dersi içerikleri de bundan payını almaktadır. Yukarıda tartışılan Tablo 11’de elde edilen bulgular da bunun bir göstergesidir. Kontrol grubuna geleneksel grafik dersi verilmiş ve bunun öğrencilerin görsel okuryazarlığını geliştirmeye çok fazla bir katkısı olmadığı söylenebilir. Günümüz ilköğretim çağı talebelerinin basılı kitle iletişim araçlarıyla kuşatıldığı günümüzde görsel okuryazarlık yeterliliklerinin geliştirilmesinde büyük bir ihtiyaç duyulmaktadır (Alakuş, 2002).

Uygulama yapılırken izlenen öğrencilerin gözlem formu sonuçlarında, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarına göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında deney grubu sıra ortalaması 13.85, kontrol grubu sıra ortalaması ise 7.15 olarak tespit edilmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklar deney grubu lehinedir. Mamur’un 2014’te yaptığı “Görsel Sanatlar Öğretmen Eğitiminde Görsel Kültür Öğretimi (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Örneği)” başlıklı çalışmada, öğrencilerin görsel kültürü tanımlarının gerekliliği sonucuna vardığı görülmektedir. “Araştırma bulgularından elde edilen deneyim sanatsal değerleri göz ardı etmeden görsel kültüre dair öğrenme biçimlerinin Türkiye’de sistemli bir şekilde her düzeyde sanat eğitiminin öğretim müfredatında yer alması şeklindedir” (Mamur, 2014 s. 103). Bu çalışmada ve buna benzer araştırmalarda da varılan sonuca göre görsel kültür içerikli çalışmalar, sanat eğitimi veren kurumlarda artık bir zorunluluk haline gelmiştir (Duncum, 2000; Freedman, 2003; Kırıçoğlu, 2009; Eker & Aslan, 2010).

Aşağıda, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem formuna göre değerlendirilmesinde ulaşılan ve Tablo 12’de gösterilen sonuçlar irdelenmiştir.

Görsel kültürün tanımını yapabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10;

İyi düzeyde: DGÖ7; Orta düzeyde: KGÖ4; Yeterli düzeyde: KGÖ1, KGÖ2, KGÖ8; Geliştirilmeli düzeyinde: KGÖ3, KGÖ5, KGÖ6, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, görsel kültürün tanımını yapabilme konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Görsel kültürün ürünlerini okuyabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10; İyi düzeyde: DGÖ7, KGÖ4, KGÖ8; Orta düzeyde: KGÖ1, KGÖ3; Yeterli düzeyde: KGÖ5, KGÖ6, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10; Geliştirilmeli düzeyinde: KGÖ2 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, görsel kültürün ürünlerini okuyabilme konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Çevresinde gördüğü görsel kültür unsurlarının anlamlarını sorgular maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ7, DGÖ9, DGÖ10; İyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ8, KGÖ4, KGÖ8; Orta düzeyde: KGÖ2, KGÖ9; Yeterli düzeyde: KGÖ1, KGÖ3, KGÖ6, KGÖ7; Geliştirilmeli düzeyinde: KGÖ5, KGÖ6, KGÖ10 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, çevresinde gördüğü görsel kültür unsurlarının anlamlarını sorgulama konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. “Göstergelerden ayrışık bir yaşamımız olmayacağına göre her durumda bu göstergeleri anlamlandırmak durumundayız” (Günay, 2009, s. 28). Bu sözlerin de desteklediği gibi, insanlar içinde yaşadıkları dünyayı ve etraflarında gördüklerini anlamlı hale getirmek durumundadır.

Çevresindeki afişleri okuyabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ7, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10, KGÖ1, KGÖ3, KGÖ4, KGÖ8 KGÖ9; İyi düzeyde: KGÖ2, KGÖ5, KGÖ6, KGÖ7, KGÖ10 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, çevresindeki afişleri okuyabilme konusunda her iki öğrenci grubunun da başarılı olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak da daha önceki günlerde işledikleri grafik tasarım derslerinde afiş tasarımı yapmış olmaları belirlenmiştir. Her iki grubun da genelde afişleri okuyabildiği, fakat deney grubu öğrencilerinin tamamı bu okumalarda çok iyi düzeyde iken, kontrol grubu öğrencilerinin yarısı iyi düzeydedir.

Çevresindeki sembolleri okuyabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10,

KGÖ2, KGÖ3, KGÖ4, KGÖ8; İyi düzeyde: DGÖ7, KGÖ1, KGÖ6, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10; Orta düzeyde: KGÖ5 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, çevresindeki sembolleri okuyabilme konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin genelinde bu konuda zayıf olmadıkları belirlenmiştir.

Görsel kültürün ürünlerinin diller üstü yapısını kavrayabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ7, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10; İyi düzeyde: DGÖ4, KGÖ4, KGÖ8, KGÖ10; Orta düzeyde: KGÖ6, KGÖ7, Yeterli düzeyde: KGÖ1, KGÖ2, KGÖ3, KGÖ5, KGÖ9 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, görsel kültürün ürünlerinin diller üstü yapısını kavrayabilme konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Görsel kültür kapsamına giren ürünler tasarlayabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ7, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10, KGÖ3; İyi düzeyde: DGÖ1, KGÖ1, KGÖ2, DGÖ2, KGÖ8; Orta düzeyde: KGÖ4, KGÖ5, KGÖ6, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, görsel kültür kapsamına giren ürünler tasarlayabilme konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Görsel kültüre çokça maruz kalan öğrenciler, doğal olarak bu ürünlere karşı çok yabancılık çekmemektedir. Yaşadığımız kentlerde her gün çok sayıda reklam imgesi görmekteyiz ve karşımıza bu denli sıklıkta çıkan hiçbir imge mevcut değildir (Berger, 1999). Berger'in bu sözlerinin de açıkça ortaya koyduğu gibi etraftaki imge yığınlarıyla öğrencilerin yoğun bir şekilde etkileşimde olması, bu alanda ürün verebilmelerine yardımcı olmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okulun Şanlıurfa ilinin merkezinde yer alması, öğrencilerin her gün okula gelip giderken çevrelerinde bu türden imgelerle yoğun bir şekilde karşılaşmalarına neden olmaktadır.

Televizyonlarda gördüğü reklamların amaçlarını anlayabilir maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ6, DGÖ7, DGÖ9, DGÖ10; İyi düzeyde: DGÖ5, DGÖ8, KGÖ3, KGÖ7; Orta düzeyde: KGÖ1, KGÖ4, KGÖ8, Yeterli düzeyde: KGÖ2, KGÖ9, KGÖ10; Geliştirilmeli düzeyinde: KGÖ5, KGÖ6 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, televizyonlarda gördüğü reklamların amaçlarını anlayabilme konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine

nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Deney grubu öğrencilerinin görsel kültürün en önemli elemanlarından olan reklamlara, işlenen derslerden sonra daha sorgulayıcı şekilde baktıkları tespit edilmiştir. Eğitim alanında yapılan GKÇ'nin, görsellere dair mana katmanlarını sorgulamaları suretiyle öğrencilerin kendi hayatlarını da anlamlı hale getirmesine katkısı olabilir (Türkkan, 2008).

Cep telefonlarında gördüğü sembolleri okur maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ8, DGÖ7, DGÖ9, DGÖ10, KGÖ1, KGÖ2, KGÖ3, KGÖ4, KGÖ5, KGÖ6, KGÖ8, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bu konuda eşit oldukları tespit edilmiştir. Bu maddede öğrencilerin çok iyi olmalarının sebepleri, her öğrencinin bir cep telefonunun bulunması ve telefonda vakit geçirmenin onlar için en büyük eğlence kaynağı olmasıdır.

Tasarladığı piktogramın akılda kalıcı olma özelliğine dikkat eder maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ7, DGÖ8, DGÖ9, KGÖ8; İyi düzeyde: DGÖ2, DGÖ10, KGÖ2, KGÖ3, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10; Orta düzeyde: KGÖ6; Yeterli düzeyde: KGÖ1, KGÖ4 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, tasarladığı piktogramın akılda kalıcı olma özelliğine dikkat edilmesi konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Tasarladığı piktogramın hızlı anlamlandırılabilir yapıda olmasına dikkat eder maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ2, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ7, KGÖ8; İyi düzeyde: DGÖ3, DGÖ6, DGÖ8, DGÖ9, DGÖ10, KGÖ3, KGÖ9; Orta düzeyde: DGÖ1, KGÖ1, KGÖ2, KGÖ6, KGÖ7, KGÖ10; Yeterli düzeyde: KGÖ4, KGÖ5 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, tasarladığı piktogramın hızlı anlamlandırılabilir yapıda olmasına dikkat edilmesi konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Tasarladığı piktogramın evrensel dile sahip olmasına dikkat eder maddesi için öğrencilerin gözlem düzeyleri – Çok iyi düzeyde: DGÖ2, DGÖ3, DGÖ4, DGÖ5, DGÖ6, DGÖ7, KGÖ8, DGÖ10; İyi düzeyde: DGÖ1, DGÖ8, DGÖ9, KGÖ2, KGÖ3, KGÖ7, KGÖ9, KGÖ10; Orta düzeyde: KGÖ1, KGÖ6; Yeterli düzeyde: KGÖ4, KGÖ5 şeklinde tespit edilmiştir. Buna göre, tasarladığı piktogramın evrensel dile sahip olmasına dikkat edilmesi konusunda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerine nazaran daha

başarılı oldukları tespit edilmiştir. “İmgenin mutlak egemenliğindeki bu yüzyılda gazeteler, dergiler, kitaplar, afişler, bilgisayar ve televizyon ekranları, caddeler, kıyafetler tarihin hiçbir döneminde bu kadar yoğun çevremizi kuşatmamıştır” (Parsa, 2007, s. 12). İnsanları çepeçevre sarmış bu ürünleri doğru okuyabilmenin gerekliliği, bu araçlardaki gelişmelerle doğru orantılıdır. Her gün GK ürünleri gelişmekte, değişmekte, çeşitlenmekte ve çoğalmaktadır. Bu gözlemlerle öğrencilerin görsel kültürle karşılaştıkları alanlara yer verilmiş ve bunları anlamlandırabilme düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. GK tabanlı ders içerikleri, öğrencilerin televizyonda ve çevrelerinde gördükleri tüm afişlere ve işaretlere daha dikkatli yaklaşımlarına etki etmiştir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımı çalışmalarının incelenmesi sonucunda deney grubu lehine farklılık olduğu, Tablo 13’de yer alan veriler yoluyla tespit edilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımlarının incelenmesi sonuçlarının karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarına göre sıra ortalamaları dikkate alındığında, deney grubu sıra ortalaması 15.50, kontrol grubu sıra ortalaması 5.50 olarak tespit edilmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklar deney grubu lehinedir ($U=0.00$, $p=0.00^*$).

Piktogram tasarımları iki öğretmen tarafından değerlendirilmiş olup, bu iki değerlendirmenin sonuçlarının analizi ile tespit edilen veriler deney grubunun daha başarılı olduğunu göstermiştir. Görsel okuryazarlığın yazma anlamına gelen görsel kültür ürünü verebilme kapsamında öğrencilere uygulatılan piktogramlar, Ek 4’te yer almaktadır. Bu sonuçlar da son testte meydana gelen olumlu gelişmeleri destekler mahiyettedir. GKK içerikli derslerin piktogram tasarımı konusuna da olumlu yönde katkı sunduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 9’da eğitim süreci tamamlandıktan sonra deney ve kontrol gruplarına uygulanan son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda; görsel kültürü ve görsel okuryazarlığı tanıtıcı şekilde derslerin işlendiği deney grubunun görsel okuryazarlık düzeyi ile bu içerikler kullanılmadan grafik dersi verilen ve piktogram uygulaması yapması istenen kontrol grubu ile kıyaslandığında, görsel okuryazarlık becerilerinde deney grubunun kontrol grubuna nazaran daha ileri düzeyde olduğu görülmüştür.

“Görsel kültür tabanlı öğretim yönteminin öğrencilerin uygulama becerilerine ve anlamlı ürün ortaya koyabilmeleri alt boyutuna ilişkin, görsel kültür kuramı ile yapılan

Çalışmalardan ğrencilerin çok etkilendikleri anlaşılmış ve anlamlı ürünler ortaya koyabilmişlerdir” (Dilli, 2013, s. 1).

Dilli (2013)’nin yaptığı araştırmada, uygulama yetilerine ve manalı ürün ortaya koyabilme gibi konulara GKK ile yapılan çalışmaların olumlu yönde katkı sunduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada da piktogram tasarımı yapan iki grup arasından GKK içerikli çalışmalarla dersleri yürütölen grup olan deney grubunun daha başarılı olma sebeplerinin başında bu kÖltÖrÖ tanıyor olmaları faktÖrÖ gelmektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, dördüncü bölümün konusu olan bulgular ile bu bulguların beşinci bölümde tartışılıp değerlendirilmesiyle elde edilen sonuçlara ve araştırma sonuçlarına dayalı önerilerle ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. SONUÇLAR

Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığını geliştirmede GKK'nın etkilerini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları aşağıda yer almaktadır:

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön testten almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Bu testin analiz sonuçlarının okunması sonucu; deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliliklerine dair yapılan ilk değerlendirmede, düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Tablo 8).
2. Deney grubu öğrencilerinin ön testten ve son testten almış oldukları sıra ortalamaları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Bu testin analiz sonuçlarının okunması sonucu; deney grubu öğrencilerine GK tabanlı öğretim yönteminin uygulanması sonrası gerçekleştirilen görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçen ön test ile son test sonuçları arasında, testin her boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10).
3. Kontrol grubu öğrencilerinin ön testten ve son testten almış oldukları sıra ortalamaları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile karşılaştırılmıştır. Bu testin analiz sonuçlarının okunması sonucu; etkinlik sonunda kontrol grubunun son test sonuçlarında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda, kontrol grubuna uygulanan klasik anlamdaki grafik tasarım dersinin, öğrencilerin görsel okuryazarlığını geliştirme konusuna katkısı olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 11).
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son testten almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Bu testin analizlerinin okunması sonucu; kontrol grubu öğrencilerine klasik grafik tasarım dersi tabanlı öğretim yönteminin uygulanması sonrası gerçekleştirilen görsel okuryazarlık yeterliliklerini ölçen ön test ile son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9).

5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem formundan almış oldukları sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Uygulama yapılırken izlenen iki öğrenci grubunun gözlem formu sonuçlarında, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 12).
6. GK tabanlı öğretim yönteminin ve geleneksel yöntemin, grupların uygulama çalışmalarına etkisi olup olmadığı konusunun tespiti için piktogram tasarımı inceleme formundan almış olunan sıra ortalamaları Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda, deney grubuna uygulanan GK tabanlı öğretim yönteminin, öğrencilerin piktogram tasarımını daha bilinçli ve sorgulayarak yapmalarına sebep olduğu görülmüştür. Kontrol grubu öğrencilerinin piktogram tasarımlarını, görsel kültürün bir ürününü oluşturduklarının farkına varmadan gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Bu iki grup arasında deney grubu lehine olumlu farklılık olduğu belirlenmiştir (Tablo 13).

Bu veri analizlerine göre, öğrencilerin görsel okuryazarlıklarını geliştirme konusunda GK içerikli derslerin olumlu yönde etkileri olduğu görülmüştür. Çağın bir gerekliliği haline gelen görsel okuryazarlığı geliştirmek için güzel sanatlar liselerinde GKK'ya dair içeriklerin eğitim müfredatına dahil edilmesi gerekmektedir.

6.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma önerilerine; ‘sonuçlara dayalı öneriler’ ve ‘ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler’ olmak üzere iki ayrı başlıkta yer verilmiştir.

6.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığına GKK'nın etkilerinin araştırıldığı bu çalışmada, toplanan verilerin değerlendirilmesi sonucu ulaşılan bulgular aracılığıyla şu öneriler geliştirilmiştir:

Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin görsel okuryazarlığını geliştirmelerine GKK içerikli derslerin olumlu yönde katkıları olduğundan GKK tabanlı ders içeriklerine güzel sanatlar liselerinde, diğer tüm eğitim kurumlarında ve düzeylerinde yer verilmelidir.

Görsel okuryazarlık konusunun gün geçtikçe önemini arttırdığı dünyada bu beceriyi edinmiş bireyler yetiştirmek adına eğitim kurumlarına çokça iş düşmektedir. GKK başlı

başına ayrı bir ders olarak okutulmalı veya bu içerikler derslerin konuları arasına yerleştirilmelidir.

Güzel sanatlar liselerindeki grafik tasarım dersi içeriklerinin sadece uygulama çalışmalarından ibaret olmadığı anlaşılmalı, GK içerikli dersler aracılığıyla öğrencilerin çevresinde gördükleri görselleri sorgulayan ve doğru okuyabilen bireyler olarak yetiştirilmesinin önemi kavranmalıdır.

Grafik tasarımı yapan bireylerin, yaptıkları tasarımların diller üstü bir özellik barındırdığının farkında olmaları gerekmektedir.

Görsel dilin hâkim olduğu günümüz dünyasında görsel kültürü doğru okuyup anlamlandırabilen bireyler yetiştirmenin önemi ve ilgili konuların eğitimi, öğretmenlere hizmet içi eğitim olarak verilmelidir.

Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde öğrencilere, yani geleceğin öğretmenlerine, GK ve görsel okuryazarlık eğitimleri verilmelidir.

Öğrencilere, etraflarında gördükleri görselleri olduğu gibi doğru kabul etmeden önce sorgulamaları gerektiği kavrattılmalıdır.

Öğrencilerin televizyon ekranlarında gördüğü imgelere dair doğru okumalar yapmaları söylenmeli ve bunun faydaları üzerine eğitimler uygulanmalıdır.

6.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışma, yaşanan pandemi koşullarından ötürü sınırlı sayıda öğrenci ile yürütülmek zorunda kalındığından 20 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Daha geniş öğrenci gruplarıyla çalışılmasıyla birlikte sonuçlar daha genellenebilir hale gelebilecektir.

Düz liseler ile güzel sanatlar liselerinin görsel okuryazarlık düzeylerinin arasında fark olup olmadığını tespit etmek için yapılabilecek bir araştırma aynı zamanda sanat eğitiminin önemine vurgu yapılabilir.

Görsel kültür kapsamına giren hareketli görüntü teknolojileri üzerine de çalışmalar yapılabilir.

Görsel okuryazarlık üzerine yapılan çalışmaların pek çoğunda, çevredeki görselleri okuma konusuna yer verilirken, bir mesajı olan görsel kültür ürünü tasarlamak üzerinde de çalışmalar yapılabilir.

Görsel kültür çalışmaları sadece görsel sanatlar dersine veya güzel sanatlar öğrencilerine yönelik bir alan olarak düşünülmemelidir; çünkü içinde yaşanan toplumdaki tüm bireyler görsel kültüre isteseler de istemeseler de maruz kalmaktadır. Bu denli görsel kültüre maruz kalan bireylerin bu kültürü okuyabilme düzeyleri ve bunlara etki eden faktörler araştırılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (1997). *Türk eğitim tarihi: Başlangıçtan 1997'ye*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Alakuş, A. O. (2002). İlköğretim okulları 6. sınıf resim-iş dersi öğretim programındaki grafik tasarımı konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve bu yöntemle uygun düzenlenmiş bir ortamda uygulanması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ayaydın, A. (2019). Sanatın görsel dili. Alakuş, A. O., & Mercin, L. (Eds). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi içinde* (s. 121-136). Ankara: Pegem Akademi.
- Alpan-Bangır, G. (2008). Görsel Okuryazarlık ve Öğretim Teknolojileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(11), 74-102.
- Altınkurt, L. (2015). Türkiye' de Sanat Eğitiminin Gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4754/65308> adresinden 11 Mayıs 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2013). *Grafik tasarımda imge*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2014). *Görsel grafik tasarım sözlüğü*. İstanbul: Literatür Kitabevi.
- Antmen, A. (2014). *Sanatçılardan yazılar ve açıklamalarla 20. yüzyıl Batı sanatında akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arıncı, K., & Elhan, A. (2016). *Anatomi – 2.Cilt*. Ankara: Güneş Tıp Kitabevi.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Avcı, N. (1989). *Bombacı Parmanides*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Avgerinou, M., & Ericson, J. (1997). A review of the concept of visual literacy. *British Journal of Educational Technology*, 28(4), 280-291.
- Aykut, A. (2013). Güncel sistemden estetik eğitime bir öneri: Görsel kültür kuramı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 705-713.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles- Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3.1, 1-15.
- Barnard, M. (2002). *Sanat, tasarım ve görsel kültür*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Başak, R. (2017). The Discipline-Based Art Education (DBAE) and the visual culture theory. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 7(4), 365-376.
- Baudrillard, J. (2015). *Tüketim toplumu söylenceleri yapıları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Bayav, D. (2009). Resim sanatında ve sanat eğitiminde imge. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 105-122.
- Becer, E. (2018). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Berger, J. (1999). *Görme biçimleri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cevizcioğlu, A. (2002). *Paradigma felsefe sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Çakır, M. (2014). *Görsel kültür ve küresel kitle kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Çığır, E. (2016). Görsel öğretimine yönelik sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarının incelenmesi. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çitci, E. (2009). Görsel kültür elemanı olarak 20. yy'da afişin toplumsal süreçlere etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Debes, J. (1968). Some foundations of visual literacy. *Audiovisual Instruction*, 13, 961-964.
- Debes, J. L. (1969). The loom of visual literacy. *Audiovisual Instruction*, 14(8), 25-27.
- Dilli, R. (2003). Görsel kültür kuramının ilköğretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilli, R. (2013). Görsel kültür kuramının ilköğretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(4), 363-388.
- Duncum, P. (2000). How art education contribute to the globalisation of culture?. *Journal Art and Design Education*, 19(2), 170-180.
- Duncum, P. (2003). The theories and practices of visual culture in art education. *Arts Education Policy Review*, 105(2), 19-25.
- Duncum, P. (2015). Transforming art education into visual culture education trough Rhizomatic structures. *Anadolu Journal of Education Sciences International*, 5(2-3), 47-64.

- Dursun, Ç. (2017). Sözlü yazılı ve görsel kültürde insan ve toplum. H. Tüfekçioğlu (Ed.), *İletişim sosyolojisi* içinde (s. 155-172). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Eker, M., & Aslan, H. (2010). Görsel kültür ve medya okuryazarlığı: Sanat eğitiminin kamusal açılımı. *Milli Eğitim*, 187, 125-267.
- Erzen, J. N. (1997). *Sanatta post-modernizm. Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi – 3 Cilt*. İstanbul: Yem Yayın.
- Freedman, K. (2003). *Teaching visual culture: curriculum, aesthetics and the school life of art*. New York: National Art Education Association Teachers College Columbia University.
- Gemalmaz, R. Y. (2014). Görsel sanatlar eğitiminde görsel okuryazarlık ve temel tasarım eğitimi. *Sakarya Üniversitesi Dergisi*, 27(5), 95-120.
- Gökay, M. (2019). Sanat eğitiminde tarihsel süreç. Alakuş, A. O., & Mercin, L. (Eds.). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* içinde (s. 19-35). Ankara: Pegem Akademi.
- Gökçe, B. (1992). *Toplumsal bilimlerde araştırma*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Gönç-Şavran, T. (2014). Nicel ve nitel araştırmalarda kullanılan araştırma teknikleri. T. Gönç-Şavran, (Eds.), *Sosyolojide araştırma yöntem ve teknikleri* içinde (s. 64-105). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Grzymkowski, E. (2019). *Sanat 101: Leonardo Da Vinci'den Andy Warhol'a sanat hakkında bilmeniz gereken her şey*. İstanbul: Say Yayınları.
- Güler, E., & Bedir-Erişti, S. D. (2018). Güzel Sanatlar Lisesi'nde görsel kültür çalışmalarının entegrasyonuna ilişkin öğretmen görüşlerine dayalı gereksinim belirleme çalışmaları. *Erzincan üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 536-557.
- Gülmez, B. (2013). Evrensel bir kavram: Kültür; yeni bir bilimsel alan: F. Yenişehirlioğlu, S. Mülâyim, B. Gülmez, H. Esmer, B. Tekkök, & H. S. Alanyalı (Eds.), *Kültür tarihi* içinde (s. 2-20). Ankara: Satray Matbaacılık.
- Günay, V. D. (2009). Görsel okuryazarlık ve imgenin anlamlandırılması. *Art-eSanat Dergisi*. <http://www.dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/20720/221479> adresinden 3 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Hançerlioğlu, O. (1977). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hatıplı, M. (2016). *Ekonomik boyutuyla görsel kültür ve kültür endüstrisi*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Işingör, M., Eti, E., & Aslier, M. (1986). *Resim 1 temel sanat eğitimi resim teknikleri grafik resim*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- İşler, A. Ş. (2002).Günümüzde görsel okur yazarlık ve görsel okur yazarlık eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 153-161.
- Jencks, C. (1989). *What is post-modernism?*. New York: St.Martin's Press.
- Johnson, A. P. (2019). *Eylem araştırması el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakaya, İ. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kazal, G. (2017). Görsel kültür ile sosyoloji arasındaki ilişki. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 45-69.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pagema Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık, görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kiper, A., Arslan, S., Kırıyıcı, M., & Akgün, Ö. E. (2012). Visual literacy scale: the study of validity and reliability. *The Online Journal of New Horizons in Education*, 2(2), 73-83.
- Mamur, N. (2012a). Görsel kültürün çağdaş sanat uygulamalarında sorgulanması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(10), 79-90.
- Mamur, N. (2012b). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel kültür diyaloglarına yönelik algılar. *Educational Sciences: Theory & Practice* 12(3), 2149-2174.
- Mamur, N. (2014a). Post-modernizmin sanat eğitime yansıma biçimleri: Görsel kültür ve eleştirel pedagoji. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 56-77.
- Mamur, N. (2014b). Görsel sanatlar öğretmen eğitiminde görsel kültür öğretimi (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi örneği). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(8), 103-120.
- Mamur, N. (2015). Resim-iş (görsel sanatlar) öğretmen eğitimi "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersinde görsel kültür kuramının etkileri. *NWSA-Education Sciences*, 10(1), 29-53.
- Mamur, N. (2020). Görsel kültür öğretiminde değerlendirme. V. Özsoy, R. Dilli, N. Mamur, & S. Sarıbaş (Eds.), *Kültürel ve eleştirel sorgulama olarak sanatlar öğretimi kuram ve uygulamada görsel kültür içinde* (s. 155-188). Ankara: Pegem Akademi.
- Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Minor, V. H. (2017). *Sanat tarihinin tarihi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

- Mirzoeff, N. (1998). What is the visual culture?. N. Mirzoeff (Ed.), *Visual culture reader?* içinde (s. 3-14). London and New York: Routledge.
- Mitchell, W. J. (1984). Image/imago/imagination. *New Literary History*, 15(3), 503-537.
- Mitchell, W. J. (1994). *Picture theory*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Ocvirk, O. G., Stinson, R. E., Wigg, F. R., Bone, R. O., & Cayton, D. L. (2013). *Sanatın temelleri teori ve uygulama*. İzmir: Laminesk Matbaacılık.
- Onursoy, S. (2003). Görsel kültür bağlamında görsel okuryazarlık. *Kurgu Dergisi*, 20, 75-85.
- Özçelikçi-Taşören, B., Sözer, E., & Talas, S. (2017). *Temel sanat eğitimi ders kitabı 9*. Ankara: Devlet Kitapları.
- Özsoy, V. (2020). Görsel sanatlar eğitiminde görsel kültürün temelleri. V. Özsoy, R. Dilli, N. Mamur, & S. Sarıbaş (Eds.), *Kültürel ve eleştirel sorgulam olarak görsel sanatlar öğretimi kuram ve uygulamada görsel kültür içinde* (s. 1-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Özsoy, V., & Alakuş, A. O. (2017). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri (Resim-iş eğitimi)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özsoy, V., & Mamur, N. (2019). *Görsel sanatlar öğrenme ve öğretim yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özsoy, V., Mamur, N., Güntay, V., Sarıbaş, S., & Karagöz, İ. (2019). *Görsel kültür kuramının ilk ve ortaokul görsel sanatlar derslerinde uygulanması rehber kitap*. Ankara: Mim Reklam.
- Parsa, F. A. (2007). İmgenin gücü ve görsel kültürün yükselişi. *Fotoğrafya Dergisi*. <http://www.fotografya.gen.tr/cnd/index.php?id=226,329,0,0,1,0> adresinden 1 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Popper, K. R. (2021). *Bilimsel araştırmanın mantığı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Salan, V. A., Sülün, A., & Çoban, T. A. (2007). Görsel okuryazarlık. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 30-47.
- San, İ. (2019). *Sanatlar, eğitimi ve kültür*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Sartre, J. P. (2009). *İmgelem*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tanrıverdi, B., & Apak, Ö. (2013). Görsel okuryazarlık üzerine bir içerik analizi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 267-293.
- Tavin, K. (2004). If you see something, say something: Visual events at the visual culture gathering. *Journal Article*, 32(2), 2-6.

- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Temizel, Ö. G. (2012). Sanat eğitimi alan öğrencilerin sanat ve estetik tutumlarına görsel kültürün etkisi. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Turgut, E. (2013). *Grafik dil ve anlatım biçimleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türkcan, B., & Coşkun, N. (2019). Görsel kültür çalışmaları. S. D. Bedir-Erişti (Ed.), *Görsel araştırma yöntemleri teori, uygulama ve örnek içinde* (s. 73-108). Ankara: Pegem Akademi.
- Türkkan, B. (2008). İlköğretim görsel sanatlar dersi bağlamında görsel kültür çalışmaları: Bir eylem araştırması. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tüzel, M. S. (2010). Görsel okuryazarlık. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 691-705.
- Uçar, T. F. (2016). *Görsel iletişim ve grafik tasarım*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Ümer, E. (2017). Görsel kültür ve resim sanatında imge. *İdil*, 6(33), 1537-1553.
- Wigan, M. (2012). *Görsel illüstrasyon sözlüğü*. İstanbul: Ömür Matbaacılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayın.
- Yılmaz, M. (2013). *Modernden postmoderne sanat*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

8. EKLER

EK- 1. DENEY VE KONTROL GRUBU ÖN TEST- SON TEST FORMU

ÖN TEST –SON TEST

Bu ölçek görsel okuryazarlık becerilerinizi ölçmek amacıyla uygulanmaktadır. Okuduğunuz maddelerde size uygun olan düzeyi (x) işaretiyle belirtiniz. Desteğiniz için teşekkürler.

HAYRİYE DEMİRKOL

Yaşınız: Cinsiyetiniz:

GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİKLERİ ÖLÇEĞİ

Madde Numaraları		Kesinlikle Yapamam	Yapamam	AzÇok Yapamam	Yapamam	Kolaylıkla Yapamam
Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme						
1 (m13)	Yazılarımda konu başlıkları kullanırım					
2 (m14)	Yazılarımda madde imleri kullanırım					
3 (m15)	Yazılarımda grafik kullanırım					
4 (m16)	Yazılarımda tablo kullanırım					
5 (m17)	Yazılarımda resim ve fotoğraflar kullanırım					
6 (m18)	Yazılarımda çizim kullanırım					
7 (m19)	Yazılarımda uygun yazı tipleri kullanırım					
Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme						
8 (m26)	Grafiklerdeki desenleri tanımlarım					
9 (m27)	Görsellerdeki karmaşık şekilleri tanımlarım					
10 (m28)	Haritalardaki özel işaretleri anlarım					
11 (m29)	Harita yardımıyla yolumu bulurum					
Görsel Yorumlayabilme						
12 (m30)	Kavramları görsel şekillerle ifade ederim					
13 (m31)	Yazılarımla görsel olarak rahatlıkla okunabilecek şekilde düzenlerim					
14 (m32)	Yazdığım yazıların güzel görünmesine dikkat ederim					
15 (m33)	Resim ve fotoğrafları yorumlarım					
16 (m34)	Resim ve fotoğraflar için anlam üretirim					
Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme;						
17 (m23)	Trafik işaretlerinin anlamlarını bilirim					
18 (m25)	Uzaktan kumandalardaki sembolleri anlarım					
19 (m35)	TV'deki akıllı işaretleri(aile, şiddet, korku, cinsellik vb.) bilirim					
20 (m36)	İnternet sitelerindeki logoyu ayırt ederim					
21 (m37)	İnternet sitelerindeki reklamları ayırt ederim.					
Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme						
22 (m1)	Fotoğraf, belge vs. taramak için tarayıcı kullanırım					
23 (m2)	Dijital fotoğraf makinesi kullanırım					
24 (m3)	Bilgisayarda fotoğraflarımı düzenlerim(kesme, renklendirme vs)					
25 (m4)	Dijital video kamerası kullanırım					
26 (m5)	Bir video düzenleme programı ile bilgisayarda video klipleri düzenlerim					
Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme						
27 (m9)	Basılı yayınlardaki reklamları incelerim					
28 (m10)	Resim yada fotoğrafların ne ifade ettiğini anlarım					
29 (m11)	Anlatım açısından resimler ve fotoğrafların sınırlılıklarını bilirim					

EK-2. DENEY VE KONTROL GRUBU GÖZLEM FORMU

2020-2021 Eğitim- Öğretim Yılı Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığını Geliştirmede Görsel Kültür Kuramının Etkilerinin Araştırıldığı Tez Çalışması Kontrol ve Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formu

İfade Numarası	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Geliştirilmeli	Yeterli	Orta Düzeyde	İyi	Çok İyi
1	Görsel kültürün tanımını yapabilir.					
2	Görsel kültürün ürünlerini okuyabilir.					
3	Çevresinde gördüğü görsel kültür unsurlarının anlamlarını sorgular.					
4	Çevresindeki afişleri okuyabilir.					
5	Çevresindeki sembolleri okuyabilir.					
6	Görsel kültürün ürünlerinin diller üstü yapısını kavrayabilir.					
7	Görsel kültür kapsamına giren ürünler tasarlayabilir.					
8	Televizyonlarda gördüğü reklamların amaçlarını anlayabilir.					
9	Cep telefonlarında gördüğü sembolleri okur.					
10	Tasarladığı piktogramın akılda kalıcı olma özelliğine dikkat eder.					
11	Tasarladığı piktogramın hızlı anlamlandırma bilir yapıda olmasına dikkat eder.					
12	Tasarladığı piktogramın evrensel dile sahip olmasına dikkat eder.					

Öğrenci:

Görsel Sanatlar Öğretmeni

Hayriye DEMİRKOL

**EK- 3. DENEY VE KONTROL GRUBU PİKTOGRAM TASARIMI
DEĞERLENDİRME FORMU**

2020/2021 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI KAZANCI BEDİH GÜZEL SANATLAR LİSESİ KONTROL VE DENEY GRUBU ÖĞRENCİLERİ PİKTOGRAM TASARIMI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ						
İfade Numarası	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Geliştirilmeli	Yeterli	Orta Düzeyde	İyi	Çok İyi
1	Oluşturulan piktogram anlamsal mesajı iyi iletebiliyor.					
2	Farklı ülkelerin insanları bu sembolleri anlayabilir.					
3	Bu sembolü değişik yaş gruplarındaki insanlar anlayabilir.					
4	Anlatılmak istenen dışında öge içermiyor.					
5	Sembolü oluşturan öğelerin birbirleriyle ilişkisi ve uyumu iyidir.					
6	Sembolün bütününde kullanılan yapısal unsurlar doğru kullanılmış.					
7	Bu sembol tanınabilir bir düzeni yansıtıyor.					
8	Bu sembolün anlatmak istediği ana unsur öncelikle algılanıyor.					
9	Bu sembol ilk bakışta görülebilir durumdadır.					
10	Bu sembol uzaktan da bakıldığında etkisini korumaktadır.					
11	Bu tasarım çoğaltılabilir, büyütülüp, küçültülebilir.					

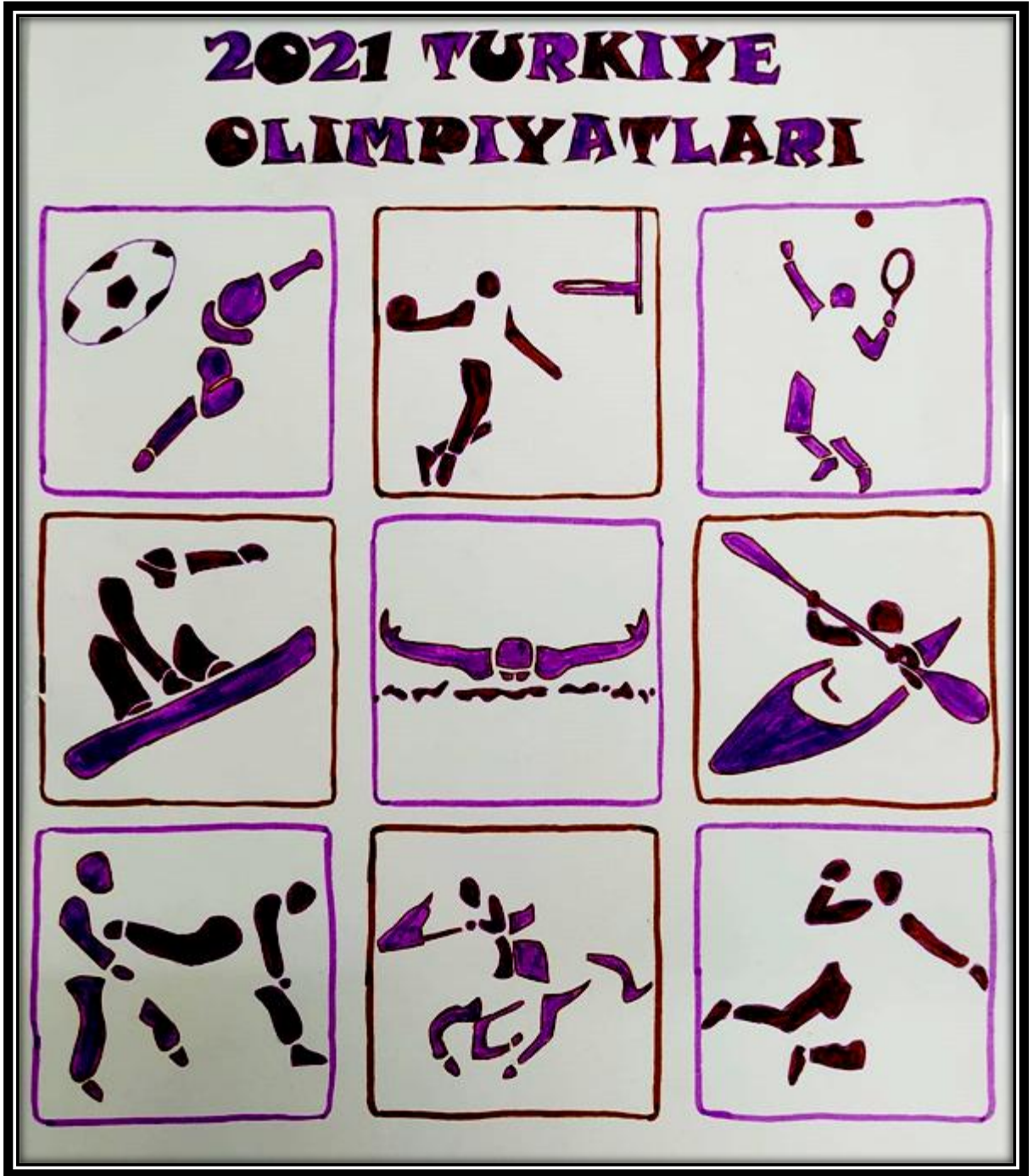
Öğrenci:

Görsel Sanatlar Öğretmeni

Hayriye DEMİRKOL

EK- 4. ETKİNLİK FOTOĞRAFLARI

Deney Grubu Öğrencilerinin Piktogram Tasarımları

DGÖ-1

DGÖ-2

DGÖ-3

DGÖ-4

DGÖ5

DGÖ-6

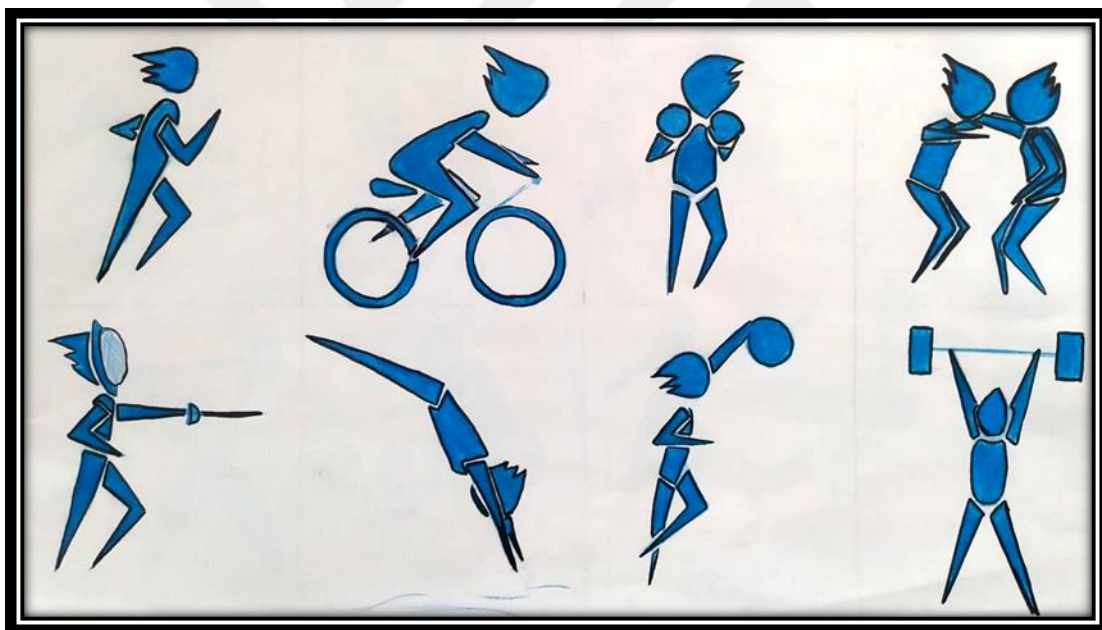
DGÖ-7

DGÖ- 8

DGÖ-9

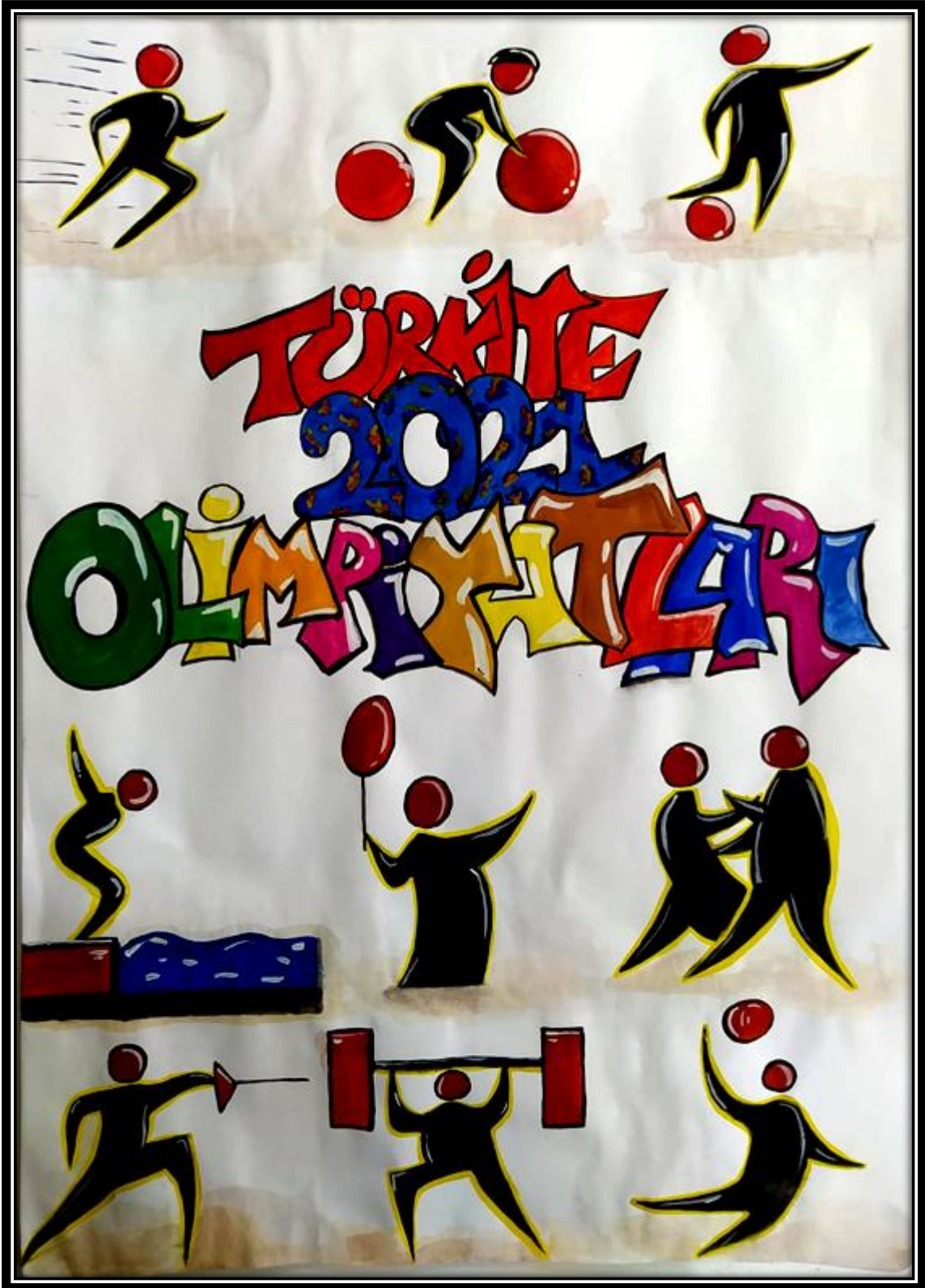

DGÖ-10

Kontrol Grubu Öğrencileri Piktogram Tasarımları

KGÖ-1

KGÖ-2

KGÖ-3

KGÖ-4

KGÖ-5

KGÖ- 6

KGÖ- 7

KGÖ- 8

KGÖ- 9

KGÖ-10

EK- 5. ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 15/02/2021-24040

 T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-14679147-663.05-24040
Konu : İnceleme (Projenin Değerlendirilmesi)

Sayın Hayriye DEMİRKOL,
Kazancı Bediî Gülzel sanatlar Lisesi
Doğukent mah. 1183.sok no:1 Karaköprü/ŞANLIURFA

"Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığını Geliştirmede Görsel Kültür Kuramının Etkileri" başlıklı çalışmanız Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Çalışma ve Yayın Etiği Yönergesi uyarınca Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilmiş olup söz konusu çalışmanın bilimsel etik açısından uygun olduğuna ilişkin Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı kararı Üniversitemiz Rektörlük Makamının 12.02.2021 tarih ve 22947 sayılı Olur'u ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Av. Rengin AVCI
Hukuk Müşaviri V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: BE196EAE4 Fiy Kodu: 14091
Adres: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon: +90 412 241 10 00 Faks: +90 412 241 10 56
e-Posta: gensek@dicle.edu.tr Elektronik Ağ: http://www.dicle.edu.tr
Kep Adresi: dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Erkan Soyek
Unvanı: Büro Personeli

Tel No: 2237

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
PROJE ONAY BELGESİ FORMU (EK 4)

(Hukukî Mesuliyetli)

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Programı tezli yüksek lisans öğrencisi olan Hayriye DEMİRKOL'un, Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ danışmanlığında "Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığını Geliştirmede Görsel Kültür Kuramının Etkileri" başlıklı çalışması, Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Yönergesi uyarınca değerlendirilmiştir.

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI
(Etik Kurul tarafından doldurulacaktır)

Başvuru formunun Etik Kurulu ulaştığı tarih	08.02.2021 / 20002
Etik Kurul Kararı toplantı tarihi ve karar sayısı	11.02.2021 - 19

☒ Proje etik açısından uygun bulunmuştur.

☐ Proje etik açısından değerlendirilmesi gerekmemektedir.

Açıklama:

☐ Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.

Açıklama:

Prof. Dr. H. Musa BAĞCI
BAŞKAN

Prof. Dr. Hasan TANIYERDİ
ÜYE

Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ
ÜYE

Prof. Dr. Rüstem ERKAN
ÜYE

Prof. Dr. Seyfettin ASLAN
ÜYE

Prof. Dr. İlhami BULUT
ÜYE

Prof. Dr. İrfan YILDIZ
ÜYE

EK- 6. ARAŞTIRMA UYGULAMA İZİN BELGESİ

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-10944028-44-23395552
Konu : Anket, Uygulama İzni
(Hayriye DEMİRKOL)

31.03.2021

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: 23/09/2020 tarih ve 13294384 sayılı Valilik Makam Onayı.

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hayriye DEMİRKOL' un tutanakta belirtilen konu ile ilgili araştırma izni hakkındaki 19/03/2021 tarih ve 44917 sayılı yazısı, ilgi sayılı Valilik Makam Onayı ile oluşturulan komisyon tarafından incelenmiştir. İlgilinin çalışmasının Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı genelgede belirtilen hususlar çerçevesinde uygulanabileceği ekte gönderilen komisyon tutanağı ile onaylanmıştır. Denetimleri ilgili okul, ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere derslerin aksatılmaması kaydıyla, araştırmanın ayrıca öğrenci, veli ve/veya öğretmenlerden alınacak izin ve gönüllük esasları çerçevesinde 2020-2021 Eğitim Öğretim yılı sonuna kadar tutanakta belirtilen Karaköprü İlçemizdeki Şanlıurfa Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerine yönelik Covid-19 tedbirleri kapsamında Anket ve Uygulama çalışması yapılması hususunda ;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Bahaddin KURT
Müdür a.
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

EK:

1-Komisyon Tutanağı (1 sayfa)
2-Anket (6 Sayfa)

Gereği:

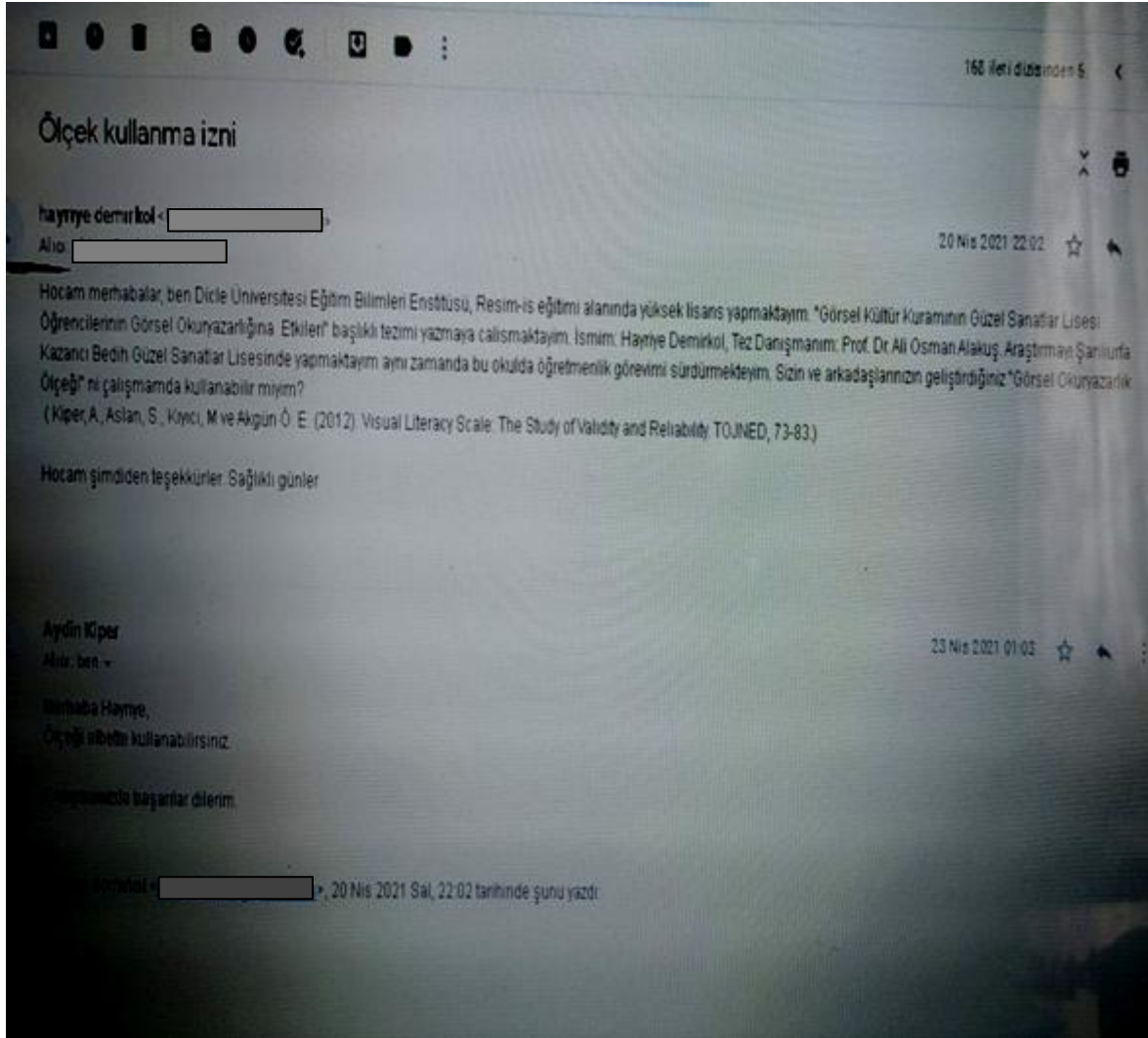
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Doğukent Mah. 1145 Sokak No 6 Karaköprü/ŞANLIURFA Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon No : 0 (414) 313 87 05 Bilgi için : Tuğba Serap AŞAR
E-Posta : karakopruozelburo@gmail.com Unvan : Öğretmen
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr E-Posta : karakopruozelburo@gmail.com
Internet Adresi : <http://karakoprume.gov.tr> Faks : 4143138305

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 7310-69bc-3484-a804-0808 kodu ile teyit edilebilir.

EK- 7. ÖLÇEK KULLANMA İZNİ

EK- 8. GÖNÜLLÜ KATILIMCI BELGESİ ÖRNEĞİ

	DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU (EK 2)
---	--

Bu çalışma, *Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sanat Eğitimi Ana Bilimi Dalı Resim-İş Eğitimi Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Hayriye DEMİRKOL* tarafından Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ danışmanlığında yürütülmektedir..Bu çalışmaya katılımınız *dört hafta* kadar zamanınızı alacak ve sizden *görsel okuryazarlığı ölçmeye yönelik tutum ölçeğinin doldurulması ve görsel kültür kuramı göz önünde bulundurularak, piktogram tasarımı yapılması* istenecektir. Katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi talep edilmeyecektir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Çalışma, kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermemekle beraber, sorulardan ya da herhangi bir nedenden dolayı hoşnutsuzluk hissetmeniz durumunda, uygulamadan ayrılabilirsiniz. Çalışma bitiminde, konuyla bağlantılı daha fazla bilgi almak ve sorularınız için *Hayriye DEMİRKOL*, adresinden, numaralı telefondan ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.

SORUMLU ARAŞTIRMACI

Adı Soyadı	Tarih	İmza
------------	-------	------

Bu çalışmaya özgür irademle gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman ayrılacağımı bilerek, şahsımdan sağlanan bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

GÖNÜLLÜ KATILIMCI

Adı Soyadı	Tarih	İmza
------------	-------	------

EK- 9. VELİ İZİN BELGESİ ÖRNEĞİ

	DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU VELİ ONAY FORMU (EK 3)
---	--

Sayın Veli,

Bu çalışma, *Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sanat Eğitimi Ana Bilimi Dalı Resim-İş Eğitimi Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Hayriye DEMİRKOL* tarafından Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ danışmanlığında yürütülmektedir. Bu çalışmaya çocuğunuzun katılımı *dört hafta* kadar zamanını alacak ve kendisinden *görsel okuryazarlığı ölçmeye yönelik tutum ölçeğinin doldurulması ve görsel kültür kuramı göz önünde bulundurularak, piktogram tasarımı yapılması* istenecektir. Tamamen gönüllülük esasına dayanan bu çalışmada kendisinden kimlik belirleyici hiçbir bilgi talep edilmeyecektir. Veli onayı yanı sıra, çalışma öncesinde çocuğunuzun da sözel olarak rızası alınacaktır. Cevaplar gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Çocuğunuzun psikolojik gelişimine hiçbir olumsuz etkisi olmayan ve kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermeyen çalışma kapsamında, sorulardan ya da herhangi bir nedenden dolayı hoşnutsuzluk hissetmesi durumunda, çocuğunuz uygulamadan ayrılabilir. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak ve sorularınız *Hayriye DEMİRKOL*, adresinden, numaralı telefondan iletişim kurabilirsiniz. Çocuğunuzun bu çalışmaya katılımı ile ilgili lütfen aşağıdaki seçeneklerden size uygun olanını imzalayıp çocuğunuzla birlikte okula gönderiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

SORUMLU ARAŞTIRMACI

Adı Soyadı	Tarih	İmza
------------	-------	------

Bu çalışmaya. velisi bulunduğum çocuğun ismi yazılacak gönüllü olarak katılmasını kabul ediyorum/kabul etmiyorum..

VELİ

Adı Soyadı	Tarih	İmza
------------	-------	------

EK- 10. DENEY GRUBU DERS PLANLARI

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı 11.Sınıf Grafik
Tasarım Dersi Deney Grubu Günlük Planı

BÖLÜM I:

Tarih	01.04.2021
Süre	1hafta 4 Ders Saati
Ders	Grafik Tasarım
Sınıf	11-G
Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Teknikleri
Alt Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Ürünleri

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	1. Görsel kültürün tanımını yapar. 2. Yazılı kültür, sözlü kültür ve görsel kültürü örneklerle açıklar. 3. İçince yaşadığımız dönemin görsel kültür dönemi olduğunu kavrar. 4.Çevresinde gördüğü görsel kültür ürünlerini gösterir. 5. Görsel kültür ürünleriyle nelerde karşılaştığını tespit eder. 6.Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verir.
Öğrenme-Öğretme Yöntem Ve Teknikleri	Anlatım, dinleme,soru –cevap,video izletimi
Kullanılan Eğitim Teknolojileri Araç Ve Gereçler	Akıllı tahta, video, örnek resimler,kağıt, kalem
Ders Alanı	Sınıf-Atölye
KONU: Görsel Kültür Kuramı	
Dersin başlangıcında önceden hazırlanmış ön test uygulaması yapılır. Ardından iletişimin tarihsel gelişimi incelenir. Sözlü kültür dönemi özellikleri, yazılı kültür dönemi özellikleri ve görsel kültür dönemi özellikleri incelenir. Günümüz de görsel kültürün insanların hayatında yeri üzerine tartışılır.Ofis yazılımı kullanırken yazılarda konu başlıkları, madde imleri, grafik, tablo, resim, fotoğraf, çizim ve uygun yazı tipi kullanmanın önemi örneklerle gösterilir.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden konuyla ilgili araştırma yapmalarını istenir. Okuldan eve giderken çevrelerinde gördükleri görsel kültür ürünlerini not etmeleri istenir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı gözlem formu ile değerlendirilir. 2. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma yapıp yapmadıkları sonucuna varılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Planlanan uygulama zamanında gerçekleştirilmiştir.
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
 Hayriye DEMİRKOL

Okul Müdürü
 Abdulsalam İLHAN

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı 11.Sınıf Grafik Tasarım
Dersi Deney Grubu Günlük Planı

BÖLÜM I:

Tarih	06.04.2021
Süre	1hafta 4 Ders Saati
Ders	Grafik Tasarım
Sınıf	11-G
Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Teknikleri
Alt Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Ürünleri

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	1. Piktogramın tanımını yapar. 2. Çevresinde gördüğü piktogram tasarımlarını okur. 3. Konuya uygun piktogram tasarımı yapar. 4. Olimpiyat oyunları piktogram tasarımlarını ayırt eder. 5. Piktogramın uluslar üstü dili olduğunu kavrar. 6. Basılı görsel materyalleri tanımlayabilir. 7. Çevresinde gördüğü görselleri yorumlayabilir. 8. Günlük hayatta gördüğü görsel mesajları ayırt edebilir.
Öğrenme-Öğretme Yöntem Ve Teknikleri	Anlatım, dinleme, soru –cevap, video izletimi, gösterip-yaptırma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri Araç Ve Gereçler	Akıllı tahta, video, örnek resimler, kağıt, kalem, guaj boya, fırça, su kabı
Ders Alanı	Sınıf-Atölye
KONU: Piktogram Tasarımı	
Dersin başlangıcında piktogram kavramı açıklanır ve örnekler gösterilir. Okul binası içerisinde gezilerek etrafta görülen görsellerin anlamları üzerine tartışılır. Okulda bulunan haritalar incelenir. Televizyon kumandası üzerindeki işaretler, trafik işaretleri ve TV’ lerdeki akıllı işaretlerin anlamları biçimleri üzerinde tartışılır. Olimpiyat oyunlarını gösteren piktogram tasarımları incelenir ve kendi kültürel dinamiklerimizi işin içine katan tasarımlar düşünmeleri istenir. Eskizler oluşturulup, değerlendirilir. 2021 Türkiye Olimpiyatları olarak belirlenen konu ya ilişkin piktogram tasarımı yapılmaya başlanır.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Okuldan eve giderken çevrelerinde gördükleri piktogramları not etmeleri istenir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı gözlem formu ile değerlendirilir. 2. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma yapıp yapmadıkları sonucuna varılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Piktogram tasarımları incelenir, eskizler oluşturulur ve ardından tasarlama süreci başlar.
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
 Hayriye DEMİRKOL

Okul Müdürü
 Abdulselem İLHAN

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı 11.Sınıf Grafik
Tasarım Dersi Deney Grubu Günlük Planı

BÖLÜM I:

TARİH	13.04.2021
SÜRE	1HAFTA 4 DERS SAATİ
DERS	GRAFİK TASARIM
SINIF	11-G
ÖĞRENME ALANI	GRAFİK TASARIM TEKNİKLERİ
ALT ÖĞRENME ALANI	GRAFİK TASARIM ÜRÜNLERİ

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	1. Piktogram tasarımı yapar. 2. Görsel okuryazarlık kavramının tanımını yapar. 3. Tasarımındaki spor dalını yansıtır yansıtmadığını sorgular. 4. Tasarımının farklı dilleri konuşan insanlar tarafından anlaşılabilirliğini sorgular. 5. Tasarımının farklı yaşlarda ki insanlar tarafından anlaşılabilirliğini sorgular. 6. Araçlar kullanarak görseller üretebilir. 7. Görsellerdeki mesajları algılayabilir.
Öğrenme-Öğretme Yöntem Ve Teknikleri	Anlatım, dinleme, soru –cevap, video, gösterip yaptırma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri Araç Ve Gereçler	Akıllı tahta, video, örnek resimler, kağıt, kalem, guaj boya, fırça, su kabı
Ders Alanı	Sınıf-Atölye
KONU: Görsel Kültür Kuramı	
Olimpiyat oyunlarında kullanılan piktogramlar incelenir ve kendi tasarımları oluşturulmaya devam edilir. Yapılan piktogramlarda ki kültürel unsurları belirterek, kültürümüzü yansıtır yansıtmadığı sorgulanır. Yapılan tasarımların diller üstü bir anlatımı olup olmadığı sorgulanarak bu konuda ya yönelik şekilde çalışmalarını şekillendirmeleri sağlanır. Fotoğraf belge taramak için tarayıcının nasıl kullanıldığı uygulamalı olarak gösterilir. Bilgisayarda fotoğraf düzenlemesi yapıp gösterilir. Dijital video kamerası ile çalışmalar yapılır. Basılı yayınlardaki reklamlar incelenir.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Çevrelerinde gördükleri piktogramların diller üstü yapısı ve anlaşılabilirliğini not etmeleri istenir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	1. Her öğrencinin sürece katılımı katılmadığı gözlem formu ile değerlendirilir. 2. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma yapıp yapmadıkları sonucuna varılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Planlanan uygulama zamanında gerçekleştirilmiştir.
--	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
 Hayriye DEMİRKOL

Okul Müdürü
 Abdulselam İLHAN

EK- 11. KONTROL GRUBU DERS PLANLARI

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı 11.Sınıf Grafik
Tasarım Dersi Kontrol Grubu Günlük Planı

BÖLÜM I:

Tarih	01.04.2021
Süre	1hafta 4 Ders Saati
Ders	Grafik Tasarım
Sınıf	11-G
Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Teknikleri
Alt Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Ürünleri

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	1. Piktogramın tanımını yapar. 2. Çevresinde gördüğü piktogram tasarımlarını okur. 3. Konuya uygun piktogram tasarımı yapar.
Öğrenme-Öğretme Yöntem Ve Teknikleri	Anlatım, dinleme, soru –cevap, video izletme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri Araç Ve Gereçler	Akıllı tahta, video, örnek resimler, kâğıt, kalem
Ders Alanı	Sınıf-Atölye
KONU: Görsel Kültür Kuramı	
Dersin başlangıcında önceden hazırlanmış ön test uygulaması yapılır. Ardından iletişimin tarihsel gelişimi incelenir. Sözlü kültür dönemi özellikleri, yazılı kültür dönemi özellikleri ve görsel kültür dönemi özellikleri incelenir. Günümüz de görsel kültürün insanların hayatında yeri üzerine tartışılır.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Okuldan eve giderken çevrelerinde gördükleri görsel kültür ürünlerini not etmeleri istenir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı gözlem formu ile değerlendirilir. 2. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma yapıp yapmadıkları sonucuna varılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Planlanan uygulama zamanında gerçekleştirilmiştir.
--	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
 Hayriye DEMİRKOL

Okul Müdürü
 Abdulsalam İLHAN

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı 11.Sınıf Grafik
Tasarım Dersi Kontrol Grubu Günlük Planı

BÖLÜM I:

Tarih	06.04.2021
Süre	1hafta 4 Ders Saati
Ders	Grafik Tasarım
Sınıf	11-G
Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Teknikleri
Alt Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Ürünleri

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	1. Olimpiyat oyunları piktogram tasarımlarını ayırt eder. 2.Piktogramın uluslar üstü dili olduğunu kavrar. 3.Piktogram tasarımında dikkat edilecek hususları kavrar.
Öğrenme-Öğretme Yöntem Ve Teknikleri	Anlatım, dinleme, soru –cevap,video izleme, gösterip-yaptırma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri Araç Ve Gereçler	Akıllı tahta, video, örnek resimler, kâğıt, kalem, guaj boya, fırça, su kabı
Ders Alanı	Sınıf-Atölye
KONU: Piktogram Tasarımı	
Dersin başlangıcında piktogram kavramı açıklanır ve örnekler gösterilir. Olimpiyat oyunlarını gösteren piktogram tasarımları incelenir ve spor dallarını işin içine katan tasarımlar düşünmeleri istenir. Eskizler oluşturulup, değerlendirilir. 2021 Türkiye Olimpiyatları olarak belirlenen konu ya ilişkin piktogram tasarımı yapılmaya başlanır.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Okuldan eve giderken çevrelerinde gördükleri piktogramları not etmeleri istenir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	1.Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı gözlem formu ile değerlendirilir. 2. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma yapıp yapmadıkları sonucuna varılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Piktogram tasarımları incelenir, eskizler oluşturulur ve ardından tasarlama süreci başlar.
--	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Hayriye DEMİRKOL

Okul Müdürü
Abduselam İLHAN

T.C.
KARAKÖPRÜ KAYMAKAMLIĞI
Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı 11.Sınıf Grafik
Tasarım Dersi Kontrol Grubu Günlük Planı

BÖLÜM I:

Tarih	13.04.2021
Süre	1hafta 4 Ders Saati
Ders	Grafik Tasarım
Sınıf	11-G
Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Teknikleri
Alt Öğrenme Alanı	Grafik Tasarım Ürünleri

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	1. Piktogram tasarımı yapar. 2. Görsel okuryazarlık kavramının tanımını yapar. 3. Tasarımındaki spor dalını yansıtıp yansıtmadığını sorgular. 4. Tasarımının farklı dilleri konuşan insanlar tarafından anlaşılabilirliğini sorgular. 5. Tasarımının farklı yaşlarda ki insanlar tarafından anlaşılabilirliğini sorgular.
Öğrenme-Öğretme Yöntem Ve Teknikleri	Anlatım, dinleme,soru –cevap,video, gösterip yaptırma
Kullanılan Eğitim Teknolojileri Araç Ve Gereçler	Akıllı tahta, video, örnek resimler,kağıt, kalem, guaj boya, fırça, su kabı
Ders Alanı	Sınıf-Atölye
KONU: Görsel Kültür Kuramı	
Olimpiyat oyunlarında kullanılan piktogramlar incelenir ve kendi tasarımları oluşturulmaya devam edilir. Yapılan piktogramlarda ki kültürel unsurları belirterek, kültürümüzü yansıtıp yansıtmadığı sorgulanır. Yapılan tasarımların diller üstü bir anlatımı olup olmadığı sorgulanarak bu konuda ya yönelik şekilde çalışmalarını şekillendirmeleri sağlanır.	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Çevrelerinde gördükleri piktogramların diller üstü yapısı ve anlaşılabilirliğini not etmeleri istenir.

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	1. Her öğrencinin sürece katılıp katılmadığı gözlem formu ile değerlendirilir. 2. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma yapıp yapmadıkları sonucuna varılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Planlanan uygulama zamanında gerçekleştirilmiştir.
---	---

Görsel Sanatlar Öğretmeni
 Hayriye DEMİRKOL

Okul Müdürü
 Abdulselam İLHAN

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı-Soyadı : Hayriye DEMİRKOL

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

2004- Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Resim- İş Öğretmenliği Programı

2017- Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Sosyoloji

2015- Kazancı Bedih Güzel Sanatlar Lisesi Karaköprü/Şanlıurfa

Sanatsal Faaliyetler:

2.Uluslararası Gazi Antep Mozaik Yarışması 2015 (mansiyon)

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Birlikte Yaşama Kültürü Konulu Resim

Yarışması 2016 (jüri özel ödülü)

Uluslararası Şanlıurfa Mozaik Çalıştay ve Yarışması 2017 (mansiyon)

Trakya Üniversitesi 1. Uluslararası Küçük Özgün Baskı Resim

Yarışması2017(Sergileme)

Kdz. Ereğli Belediyesi Osman Zeki Oral anısına ödüllü Resim Yarışması

2018(Sergileme)

İstanbul Teknik Üniversitesinin düzenlediği, Mozart’ ın “Sihirli Flüt” Operası

Temalı, Hayal Melodileri Resim Yarışması Sergisi 2020 (Sergileme)

Dicle Üniversitesi “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” Sergisi (2020)

Harran Üniversitesinin Düzenlenen 7.Uluslararası Kültür Ve Medeniyet Kongresi

Kapsamında Gerçekleşen Uluslar Arası Karma Sanat Sergisi (2020)

Uluslar arası Pegem Eğitim Kongresi Sergisi (IPCEDU 2020)

Şanlıurfa Belediyesi “Koronavirüsün turizme etkisi”konulu karikatür yarışması

2021(2.lık)

Üyesi Olduğu Vakıf Ve Dernekler:

GÖRSED (Görsel Sanatlar Eğitimcileri Derneği)